

Obszar strategiczny:

ŚRODOWISKO ZAMIESZKANIA I WYPOCZYNKU

Diagnoza i analiza SWOT

Opracowanie zbiorcze wykonane na podstawie informacji uzyskanych z Wydziałów UMK oraz opinii wyrażonych przez uczestników dyskusji prowadzonych podczas posiedzeń Zespołu Roboczego pod nazwą: Obszar Strategiczny Środowisko Zamieszkania i Wypoczynku.

Redakcja

prof. dr hab. inż. arch. Zbigniew K. Zuziak

KRAKÓW
grudzień 2013

Spis treści

Część I - DIAGNOZA OBSZARU W GRUPACH TEMATYCZNYCH	3
I. Środowisko i infrastruktura	3
II. Formy i funkcje	48
III. Usługi publiczne.....	59
IV. Transport i mobilność.....	74
V. Rewitalizacja urbanistyczna.....	83
VI. Podsumowanie	92
Część II - ANALIZA SWOT	102

Część I - DIAGNOZA OBSZARU W GRUPACH TEMATYCZNYCH

I. Środowisko i infrastruktura

1. Środowisko przyrodnicze

Zasoby wodne i jakość wód

Dane z Wydziału Kształtowania Środowiska UMK zamieszczone na stronie www.bip.krakow.pl oraz z publikacji Raport o Stanie Miasta, wyd. UMK, Wydział Rozwoju Miasta

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe stanowią źródło zaopatrzenia w wodę gospodarki komunalnej i wody używanej do celów przemysłowych. Ujęcia wody pitnej znajdują się na rzece Sance oraz na rzece Rudawie. Charakterystyczna dla Krakowa jest asymetria sieci hydrograficznej, której oś stanowi Wisła. Rzeka ta przepływa z zachodu na wschód, na długości 41,2 km, jednocześnie stanowi ona fragment południowo-wschodniej oraz niewielki południowo-zachodni fragment granicy miasta. Do lewobrzeżnych bezpośrednich dopływów Wisły w granicach Krakowa należą: Sanka, Rudawa, Białuża -Prądnik, Dłubnia, kanał Suchy Jar (Kanał), Potok Kościelnicki (Kościelnicki Stok). Do prawobrzeżnych bezpośrednich dopływów Wisły w granicach miasta należą: Sidzinka, Potok Kostrzecki, Potok Pychowicki, Wilga, Serafa, Podłęzanka.

Do mniejszych cieków wodnych na terenie miasta należą między innymi: Potok Olszanicki, Garliczka (Naramka), Bibiczanka, Sudół, Sudół Dominikański (Rozrywka), Baranówka (Luborzycki Potok), Burzowiec (Kanał Południe), Dopływ spod Kocmyrzowa, Łucjanówka (Struga Rusiecka), Dopływ spod Lasowic, Krzywica (Krzywa), Olszynka, Dopływ ze Swoszowic, Dopływ w Kurdwanowie, Rzewny (Urwisko), Drwina Długa, Drwinka, Rów Biezanowski, Potok Malinówka, Zabawka (Potok Zabawka).

Istotnym elementem układu hydrograficznego miasta są zbiorniki wód stojących, zarówno naturalne jak i sztuczne, powstałe na skutek działalności człowieka, głównie związanej z eksploatacją surowców mineralnych, kruszyw. Zbiorniki wodne znajdujące się na terenie miasta Krakowa to m.in.: Zakrzówek, Ześlawice, Zalew Nowohucki, Staw Dąbski, Przylasek Rusiecki, Brzegi, Zalew Bagry, Staw Płaszowski, Stawy Bonarka, Kąty Tynieckie, Koło Tynieckie, Mydlniki - stawy hodowlane.

Wody podziemne

Na obszarze miasta Krakowa wody podziemne występują w obrębie pięter wodonośnych: paleozoicznego i jurajskiego (spękane i skrasowiałe wapienie), kredowego (spękane margle i wapienie), trzeciorzędowego (piaskowce i piaski drobnoziarniste) oraz czwartorzędowego (piaski i żwiry). Dominującą rolę pod względem wodonośności odgrywają poziomy: jurajski, trzeciorzędowy piaszczysty (piaski bogucickie) i czwartorzędowy (plejstoceniński).

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na obszarze Miasta Krakowa: Wody podziemne zwykłe (słodkie), występują w obrębie jednostek hydro stratygraficznych tworząc użytkowe poziomy wód podziemnych (UPWP). Ich najbardziej zasobne fragmenty zostały zaliczone do głównych zbiorników wód podziemnych - GZWP. Na obszarze Miasta Krakowa można wyróżnić fragmenty trzech głównych zbiorników wód podziemnych:

- Dolina rzeki Wisły (GZWP Nr 450) czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych o charakterze porowym w obrębie plejstocenijskich utworów piaszczysto-żwirowych, obejmuje dolinę Wisły oraz jej dopływy w granicach Miasta Krakowa. Ujęcia wody bazujące na tym zbiorniku

charakteryzują się zróżnicowaną głębokością (od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów) oraz przeważnie większymi wydajnościami,

- Sub-zbiornik Bogucice (GZWP Nr 451) trzeciorzędowy zbiornik wód podziemnych, o charakterze porowym w obrębie kompleksu górnio-miocenijskich zawadzionych piasków bogucickich, obejmuje swym zasięgiem południowo-wschodnią część Krakowa, oraz poza obszarem Miasta duże tereny w gminach Wieliczka, Niepołomice, Kłaj. Na obszar Krakowa przypada powierzchnia ok. 18 %. Wody podziemne ujmowane są przez kilkadziesiąt studzien wierconych, głębokości ujęć wynoszą od 60 do 200 m (w ponad 20 otworach głębokość przekracza 100 m), które nie są udokumentowane, a ich orientacyjny zasięg został wskazany w opracowaniu Kleczkowski A. S. i inni: „Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, 1:500 000”, AGH Kraków 1990,

- Częstochowa (E) (GZWP - 326) - fragment udokumentowanego jurajskiego zbiornika wód podziemnych występujący w ośrodku szczelinowo - krasowym, duży obszarowo zbiornik, którego niewielki fragment sięga północnej części Krakowa. Obejmuje obszar wychodni wapieni górnej jury występujących pod zróżnicowanym, głównie przepuszczalnym nadkładem czwartorzędowym.

Wody podziemne GZWP są generalnie dobrej jakości i mogą uzupełnić potrzeby Miasta. Wody poziomu czwartorzędowego ujmowane są dla potrzeb wodociągu miejskiego (ujęcie w Mistrzejowicach, składające się z trzech zespołów studni wierconych) oraz dla celów socjalno-bytowych Huty ArcelorMittal Poland S.A. (ujęcia tzw. „Pasa A” oraz „Pasa D”). Dla powyższych ujęć, decyzjami Wojewody Krakowskiego ustanowione zostały strefy ochronne, w których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy wynikające wprost z ustawy Prawo wodne oraz z decyzji administracyjnych. Wody podziemne stanowią również źródło awaryjnego systemu zaopatrzenia Krakowa. W skład tego systemu wchodzi studnie, które czerpią wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego oraz nieliczne ujęcia trzeciorzędowe i jurajskie (w tym źródła: przy ul. Cechowej, Tetmajera, Olszanickiej i Wądoł). Ponadto, wody podziemne stanowią źródło zaopatrzenia dla mieszkańców na peryferiach Miasta, gdzie brak jest sieci wodociągowej, jak również dla niektórych zakładów zlokalizowanych na terenie Krakowa.

Na terenie Bieżanowa znajdują się ujęcia wody pitnej dla wodociągu w Wieliczce (ujęcia poziomu trzeciorzędowego z tzw. piasków bogucickich). Wody podziemne na obszarze Miasta Krakowa są słabo izolowane od powierzchni terenu, a zatem mało odporne na przenikanie zanieczyszczeń. Zagrożenie determinowane jest przede wszystkim sposobem zagospodarowania przestrzennego oraz stanem środowiska przyrodniczego. Skuteczna ochrona jakości i zasobów wód podziemnych stanowi jedno z najważniejszych zadań i problemów uwzględnianych przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

System zaopatrzenia Krakowa w wodę

System zaopatrzenia Krakowa w wodę tworzą:

- Zakłady Uzdantniania Wody („Raba”, „Rudawa”, „Dłubnia”, „Bielany”)
- Sieć wodociągowa
- Zbiorniki wodociągowe (wyrównawczo-zapasowe).

System ten umożliwia dostęp do wody pitnej prawie wszystkim mieszkańcom miasta (99,3 %).

Źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców Krakowa jest miejski wodociąg krakowski, którego eksploatacją zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie. Bazą krakowskich wodociągów są w 97% wody powierzchniowe rzek: Raby, Rudawy, Dłubni i Sanki oraz w 3% wody głębinowe z ujęcia w Mistrzejowicach.

Zdolność produkcyjna głównych ujęć wodociągu krakowskiego w latach 2005-2012

	Zdolność produkcyjna (w tys. m ³ /dobę)
Ujęcia ogółem, z tego:	297,36
Raba	186,0
Rudawa	55,2
Dłubnia	25,2
Sanka	24,96
Mistrzejowice	6,0

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Pobór wody dla Krakowa według rodzajów ujęć wodociągu krakowskiego w latach 2005-2012 (w tys. m³/rok)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ujęcia ogółem, z tego:	61 649	61 417	61 617	60 436	60 478	60 195	59 701	59 451
powierzchniowe	59 939	59 586	59 914	58 842	58 987	58 587	58 055	57 800
Raba	31 402	34 076	32 704	33 163	33 186	36 980	34 527	32 929
Rudawa	12 454	11 279	11 355	11 674	11 262	8 787	10 020	11 997
Dłubnia	10 287	8 396	9 396	8 306	7 664	6 627	7 628	8 374
Sanka	5 796	5 835	6 459	5 699	6 875	6 193	5 880	4 500
głębiny – Mistrzejowice	1 710	1 831	1 703	1 594	1 491	1 608	1 646	1 651

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Główni odbiorcy wody w Krakowie w latach 2011-2012 (w tys. m³)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gospodarka komunalna ogółem, z tego:	57 454	58 146	58 439	57 526	57 976	57 868	57 567	57 297,5
ujęcia powierzchniowe	55 675	56 413	56 824	56 009	56 547	56 322	55 980	55 706,5
ujęcia głębinowe	1 779	1 733	1 615	1 517	1 429	1 546	1 587	1 591,0
Przemysł oraz inne ogółem, z tego:	2 763	3 271	3 178	2 910	2 502	2 327	2 134	2 153,3
ujęcia powierzchniowe	2 677	3 173	3 090	2 833	2 440	2 265	2 075	2 093,5
ujęcia głębinowe	86	98	88	77	62	62	59	59,8
Ogółem	60 217	61 417	61 617	60 436	60 478	60 195	59 701	59 450,8

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Jakość wód

Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. W 2012 roku wody przeznaczone do spożycia, w które zaopatrywano ludność Krakowa, spełniały wymagania dla obszarów chronionych zarówno w kategorii fizykochemicznej, jak i w kategorii bakteriologicznej.

Ocena jakości ujęć wody przeznaczonych do spożycia w 2012 roku¹

Rzeka	Punkt pomiarowo-kontrolny		Kategoria wód ogólna	według wskaźników	
	Nazwa	km		fizyko-chemicznych	Bakteriologicznych
Sanka	powyżej ujęcia	2,7	A3	A2	A3
Rudawa	Podkamycze	9,0	A3	A2	A3
Dłubnia	Kończyce	10,4	A3	A1	A3
Raba	Zbiornik Dobczyce – ujęcie wieżowe	-	A2	A2	A2

¹ ocena wód ujmowanych do celów zaopatrzenia ludności wykonana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 roku w sprawie wymagań, którym powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. z 2002 r., Nr 204, poz. 1728)
Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Jakość wody sprawdzana jest też przez Wodociągi Krakowskie. Woda dostarczana mieszkańcom Krakowa w roku 2012 dla wszystkich parametrów spełniała wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2010 roku zmieniającego Rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2010 r., Nr 72., poz. 466). Jakość wody spełnia również wymagania Dyrektywy Rady Unii Europejskiej 98/83/EC z dnia 03 listopada 1998 roku o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Należy zwrócić uwagę na fakt, że wartości poszczególnych parametrów mierzonych w wodzie dostarczanej mieszkańcom Krakowa są kilka lub kilkanaście razy niższe od maksymalnych, dopuszczalnych stężeń określonych w Rozporządzeniu i Dyrektywie.

Kanalizacja ogólnospławna i sanitarna

System kanalizacyjny Miasta Krakowa tworzą dwa oddzielne systemy posiadające własne oczyszczalnie ścieków: system krakowski, z oczyszczalnią ścieków w Płaszowie oraz system nowohucki – z oczyszczalnią Kujawy. Obydwa systemy pracują grawitacyjnie, natomiast w rejonach, w których grawitacyjne odprowadzenie ścieków do systemu centralnego jest – ze względów wysokościowych – niemożliwe, funkcjonują lokalne sieci kanalizacyjne z lokalnymi oczyszczalniami ścieków.

Długość sieci kanalizacyjnej w latach 2005-2012 (w km) + Inwestycje i remonty sieci kanalizacyjnej

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sieć kanalizacyjna z przyłączami	1 476,8	1 512,5	1 534,6	1 576,7	1 606,6	1 643,4	1 672,7	1 704,2
Sieć ogólnospławna ogólnospławna (magistrale)	271,9	273,3	275,5	278,1	281,8	284,2	286,7	292,7
Sieć ogólnospławna sanitarna (kolektory główne)	106,9	109,1	110,0	111,0	115,3	123,2	126,4	127,8
Budowa nowej sieci (w km): magistrale	2,0	4,2	1,4	5,6	8,1	0,9	3,5	3,1
sieć rozdzielcza	18,4	16,2	23,5	22,4	21,1	32,8	22,1	30,0
Remonty sieci kanalizacyjnej (w km): magistrale	3,9	3,7	3,3	2,9	1,4	0,5	0,0	0,0
pozostała sieć	4,7	5,3	3,7	2,4	56,5	1,4	2,9	4,6

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Struktura ścieków odprowadzanych do kanalizacji miejskiej (w tys. m³)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ścieki ogółem, z tego	49 444	49 386	49 878	48 958	48 253	48 245	47 645	47 358
gospodarstwa domowe	34 897	34 404	34 645	34 396	34 542	34 376	34 101	33 805
przemysł	4 120	4 013	3 752	2 829	2 829	2 626	2 480	2 384
pozostali (obiekty uz. publ., handel)	8 569	9 062	9 439	7 747	7 747	7 917	7 723	7 632
ścieki z miejscowości sąsiadujących (np. Rząska, Wieliczka, Zielonki)	1 858	1 904	2 042	3 135	3 135	3 326	3 341	3 537

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Ilość odprowadzanych ścieków przez oczyszczalnie komunalne (w m³/dobę)

oczyszczalnia	system	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Płaszów	centralny	155 357	162 750	175 250	158 040	170 074	194 307	165 534	130 587
Kujawy	centralny	52 724	51 350	51 470	46 549	44 878	64 167	57 001	54 241
Bielany	lokalny	181	209	238	217	231	260	210	196
Skotniki	lokalny	575	599	794	668	814	1 011	852	845
Kostrze	lokalny	264	306	374	342	414	438	447	460
Sidzina	lokalny	207	217	310	321	436	449	329	327
Wadów	lokalny	115	166	281	279	219	342	408	334
Tyniec	lokalny	-	-	-	-	-	-	-	40

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie

Odwadnianie miasta

Kanalizacja deszczowa

Kanalizacja deszczowa służy do odwadniania ulic oraz placów i jest budowana tam, gdzie istnieje głównie system kanalizacji rozdzielczej. Długość kanalizacji deszczowej na terenie Gminy Miejskiej Kraków wynosi 328,3 km, w tym wybudowanej w 2012 roku – 8,64 km.

Stan i jakość powietrza atmosferycznego

Na stan powietrza w Krakowie oddziałują niekorzystne warunki klimatyczne, spowodowane emisją zanieczyszczeń komunalnych, komunikacyjnych i przemysłowych potęgowane niekorzystnymi warunkami klimatycznymi oraz położeniem miasta w inwersyjnej dolinie, ze słabym przewietrzaniem i dużą wilgotnością.

Pył składa się z mieszaniny cząstek stałych i ciekłych zawieszonych w powietrzu i będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (m.in. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany.

Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Punkt pomiarowy	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ul. Prądnicka	55	64	52	50	50	-	-	-
ul. Bujaka	-	-	-	-	-	51	54	53
al. Krasińskiego	86	96	80	81	81	79	77	66 ¹
ul. Bulwarowa	60	77	59	60	60	66	63	51
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	40	40	40	40	40	40	40	40

¹ niepełna seria pomiarowa

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Średnie roczne stężenie zanieczyszczeń powietrza w Krakowie

Punkt pomiarowy	Stężenie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)				
	PM 2,5	SO ₂	NO ₂	Pb	benzen
2012					
ul. Bujaka	41	11	32	0,03	-
al. Krasińskiego	47	11	71	-	4,7
ul. Bulwarowa	38	10	29	0,04	3,1
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	27	brak normy	40	0,5	5,0
2011					
ul. Bujaka	37	8	32	0,03	-
al. Krasińskiego	55	11	73	-	3,4
ul. Bulwarowa	43	8	29	0,05	3,1
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	25	brak normy	40	0,5	5,0
2010					
ul. Bujaka	-	7	34	b.d.	-
al. Krasińskiego	-	11	70	-	2,3
ul. Bulwarowa	-	10	31	b.d.	2,3
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0
2009					
ul. Prądnicka	-	9	35	b.d.	-
al. Krasińskiego	-	9	70	-	5,0
ul. Bulwarowa	-	9	31	b.d.	3,0
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0
2008					
ul. Prądnicka	-	8	31	b.d.	-
al. Krasińskiego	-	8	65	-	4,5
ul. Bulwarowa	-	8	30	b.d.	4,6

Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0
---	---	------------	----	-----	-----

2007

ul. Prądnicka	-	13	33	b.d.	-
al. Krasińskiego	-	13	61	-	4,7
ul. Bulwarowa	-	11	30	b.d.	3,1
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0

2006

ul. Prądnicka	-	18	38	b.d.	b.d.
al. Krasińskiego	-	18	66	-	6,2
ul. Bulwarowa	-	14	33	b.d.	4,3

Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0
---	---	------------	----	-----	-----

2005

ul. Prądnicka	-	12	36	b.d.	-
al. Krasińskiego	-	16	63	-	6,4
ul. Bulwarowa	-	12	28	b.d.	5,2
Poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi	-	brak normy	40	0,5	5,0

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszony PM10 w Krakowie w latach 2011-2012

Punkt pomiarowy	2011	2012
ul. Bujaka	127	116
al. Krasińskiego	200	132¹
ul. Bulwarowa	174	122
Dopuszczalna częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu w roku kalendarzowym	35	35

¹ niepełna seria pomiarowa

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Średni roczny poziom metali ciężkich i benzo(a)pirenu w Krakowie w latach 2011-2012

2012

Punkt pomiarowy	Stężenie (w ng/m ³)			
	Arsen	Kadm	Nikiel	BaP
ul. Bujaka	2,0	1,2	1,9	7,7
ul. Bulwarowa	1,9	1,4	2,7	5,7
Poziom docelowy ze względu na ochronę zdrowia	6	5	20	1,0

2011

ul. Bujaka	2	1,2	2,5	10,2
ul. Bulwarowa	1,9	1,5	3,6	8,6
Poziom docelowy ze względu na ochronę zdrowia ludzi	6	5	20	1

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

W związku z niezadowalającym stanem powietrza w Krakowie wprowadzono *Program ochrony powietrza* (Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XXXIX/612/09 z 21 grudnia 2009 roku w sprawie „Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego” obejmującego

Aglomerację Krakowską). Zgodnie z jego założeniami, dla poprawy jakości powietrza w mieście konieczne jest ograniczanie niskiej emisji (likwidacja palenisk domowych, rozbudowa sieci ciepłowniczej) oraz ograniczanie emisji komunikacyjnych (np. rozwój systemu zarządzania ruchem, budowa ścieżek rowerowych, wymiana taboru autobusowego, mokre oczyszczanie ulic, remonty nawierzchni).

Rada Miasta Krakowa Uchwałą Nr XXI/275/11 z 6 lipca 2011 roku (z późn. zm.) przyjęła *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa*, określający zasady udzielania dotacji celowej na zadania z zakresu ochrony środowiska obejmujące trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na: podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie gazowe, ogrzewanie elektryczne, ogrzewanie olejowe, odnawialne źródło energii, instalację odnawialnego źródła energii, podłączenie ciepłej wody użytkowej związane z likwidacją palenisk gazowych.

Na likwidację palenisk, kotłowni węglowych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, w ramach realizacji tego programu w 2012 roku, wydano 2 142 284 PLN.

Źródła emisji i zanieczyszczeń

Pył PM10 zawiera cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc, natomiast pył PM2,5 cząstki o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra, które mogą także przenikać do krwi.

Największa emisja pyłów powodowana jest w wyniku, m.in. spalania węgla w starych i często źle wyregulowanych kotłach oraz piecach domowych. Duże znaczenie ma również spalanie odpadów w tych kotłach, które choć jest nielegalne i powoduje poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi, jest praktykowane przez niektórych mieszkańców. Znacząca emisję pyłu powodowana jest również przez komunikację – zarówno w wyniku spalania paliw w silnikach, jak również jako emisja wtórna z unoszenia pyłów z brudnych i będących w złym stanie dróg. W kotłach domowych największy wpływ na wielkość emisji pyłu ma sposób podawania paliwa - w przypadku kotłów zasilanych automatycznie (retortowych) emisja pyłu jest znacznie mniejsza niż w przypadku zasilania ręcznego. Istotna jest również jakość spalanego węgla.

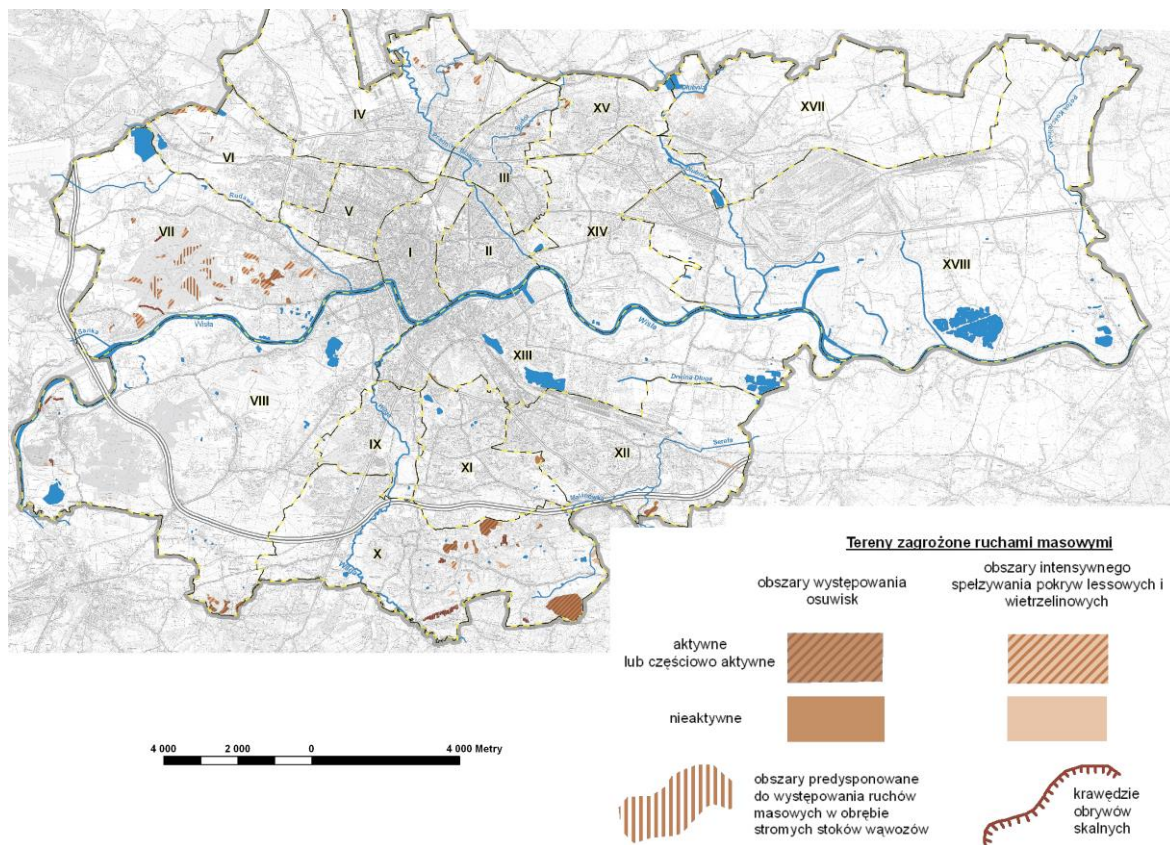
Emisja pyłów powodowana jest również przez przemysł, szczególnie energetyczny, chemiczny, wydobywczy i metalurgiczny, ale ze względu na wysokość emitorów oraz obowiązujące przepisy prawne regulujące dopuszczalne wartości emisji, źródła te mają zwykle dużo mniejszy wpływ na jakość powietrza.

Źródło: Wrota małopolski – www.malopolska.pl

<http://www.malopolska.pl/Obywatel/EKO-prognozMalopolski/Malopolska/Strony/Zanieczyszczenia-powietrza.aspx>

Zabudowa mieszkaniowa a tereny osuwiskowe

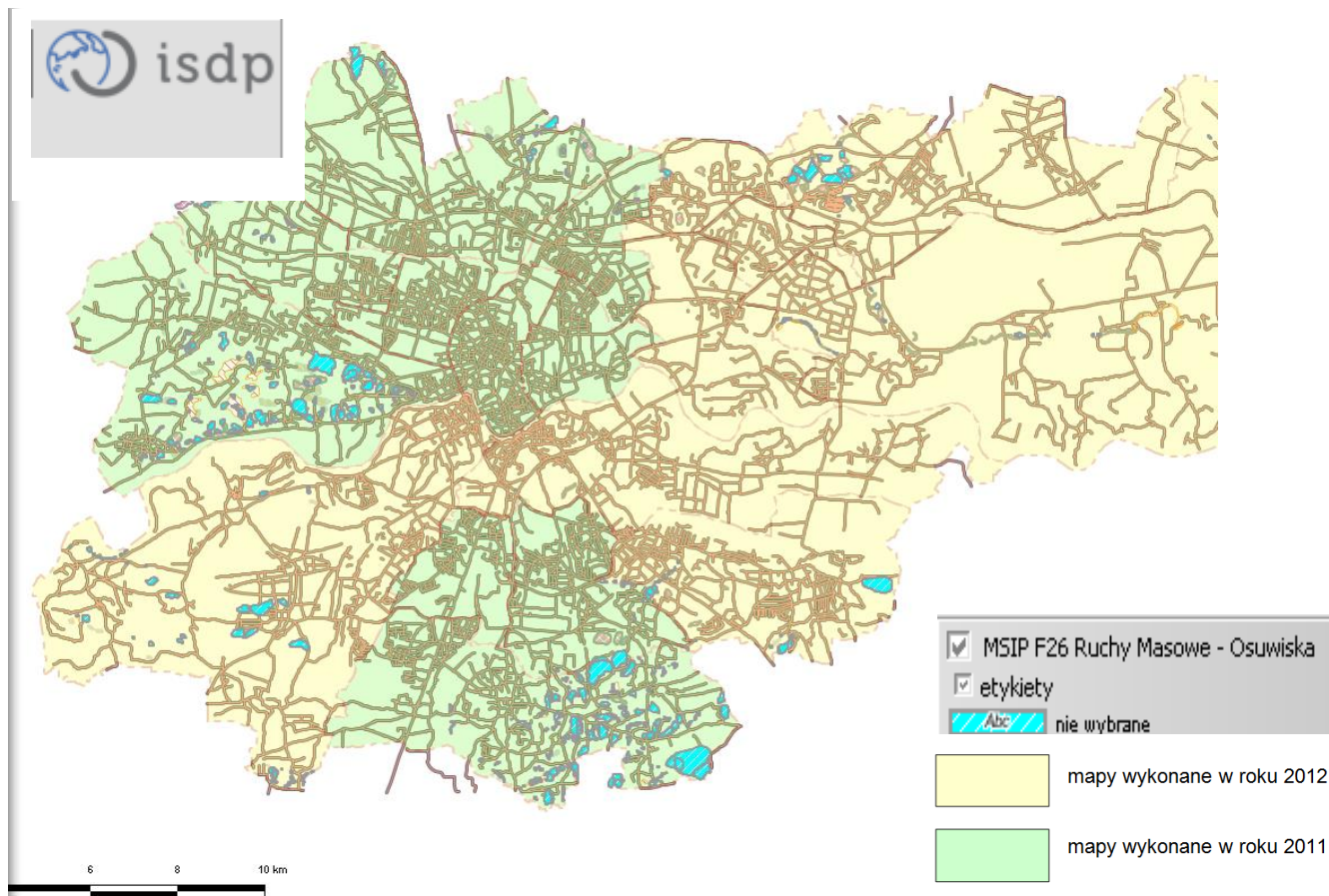
Zagrożeniami geodynamicznymi występującymi na terenie Krakowa są głównie: osuwiska, zsuwy i procesy spęływania. Ich natężenie zależy od nachylenia stoku, rodzaju utworów i ułożenia warstw, czynników atmosferycznych, wilgotności gleby, obecności roślin, podcinania przez wody, a z czynników antropogenicznych głównie natężenia drgań. W przypadku zdarzeń katastrofalnych, jakimi są ruchy osuwiskowe, istotne są zagrożenia dla dróg i budownictwa. Zsuwy mogą również powodować lokalne podtopienia i utworzenie jezior, kiedy dna dolin rzek i potoków wypełnione są koluwiami. Tego typu zagrożenie przez wypełnienie den dolin koluwiami występuje szczególnie w górnych odcinkach dolin na obszarze dzielnicy Zwierzyniec, Dębniki i Swoszowice. Tereny zagrożone ruchami masowymi przedstawiono na ilustracji:

Tereny zagrożone ruchami masowymi - stan na 2009 r. źródło: zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa – tom I uwarunkowania

W latach 2011-2012 na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa wykonane zostały następujące opracowania w tym zakresie:

- „Mapy dokumentacyjne osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1:10 000 Miasto Kraków Dzielnice I-VII oraz X-XI” wykonane na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Karpacki w Krakowie, przedstawiające stan zagrożeń zjawiskami geodynamicznymi na październik 2011r.
- „Mapy dokumentacyjne osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1:10 000, Miasto Kraków, Dzielnice VIII-IX oraz XII-XVIII”, wykonane na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Karpacki w Krakowie, przedstawiające stan zagrożeń zjawiskami geodynamicznymi na listopad 2012 r.

Orientacyjna lokalizacja osuwisk wg „Map dokumentacyjnych osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi...”

źródło: ISDP (Internetowy Serwer Danych Przestrzennych UMK)

Ponadto Rada Miasta Krakowa podjęła 13 uchwał (nr od XI/101/11 do XI/112/11, nr XI/118/11) uchwalonych 30 marca 2011 r. w zakresie wyznaczenia obszarów, na których obowiązuje zakaz budowy nowych budynków, odbudowy, rozbudowy i nadbudowy dotychczas istniejących. Uchwały zostały podjęte w trybie art. 13a (trzy uchwały) i 13c (dziesięć uchwał) ustawy z dnia 11 sierpnia 2001 r. o szczególnych zasadach odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działania żywiołu (Dz. U. Nr 84, poz.906, zm. Dz. U. z 2010 r. nr 149, poz. 996). Niektóre z ww. obszarów zostały wyznaczone w granicach obowiązujących, uchwalonych wcześniej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- mpzp obszaru Swoszowice-Wschód (wraz ze zmianą) - w części obszaru planu zastosowanie ma uchwała Nr XI/111/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wyznaczenia obszaru położonego w rejonie ul. Sawiczewskich,
- mpzp obszaru Wróblowice - w części obszaru planu zastosowanie ma uchwała Nr XI/106/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wyznaczenia obszaru położonego w rejonie ul. Gościnniej,
- mpzp obszaru Sidzina-Południe - w części obszaru planu zastosowanie ma uchwała Nr XI/105/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wyznaczenia obszaru położonego w rejonie ul. Żyznej,
- mpzp Osiedle Przegorzały - w części obszaru planu zastosowanie ma uchwała Nr XI/107/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wyznaczenia obszaru położonego w rejonie ul. Kamedulskiej.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sporządzanych w okresie, gdy „*Mapy dokumentacyjne osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi...*” były już przekazane do UMK, zapisy planów uwzględniały lokalizację osuwisk, ustalając - zgodnie z pozostałymi uwarunkowaniami faktycznymi i prawnymi - przeznaczenie pod zieleń, tereny rolne, lasy. Ze względów formalnych nie wszędzie jednak była możliwość wyznaczenia terenów nie inwestycyjnych: jeżeli w rejonach udokumentowanych obecnie osuwisk obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwalone w roku 2003) wskazuje tereny zainwestowane i do zainwestowania, wówczas w planach miejscowych ustalane były zapisy sankcjonujące istniejący stan zabudowy, z zakazem rozbudowy i zakazem lokalizacji nowych budynków. Przykładowo (*mpzp obszaru Piastowska, osuwiska w rejonie ulicy Sawickiego i ul. Hoffmana - w terenach z istniejącą zabudową mieszkaniową jednorodzinną, gdzie Studium wskazuje tereny inwestycyjne MN*): przeznaczenie terenu pod istniejącą zabudowę mieszkaniową jednorodzinną na obszarze osuwiska (symbol MN.Os), w którym obowiązuje zakaz lokalizacji nowych obiektów budowlanych, zakaz rozbudowy, nadbudowy i odbudowy istniejących budynków, zakaz budowy ogrodzeń, wymagających ciągłych fundamentów i podmurówek, w sposobie zagospodarowania działek zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu oraz nadsypywania gruntu, nakaz odprowadzania wód opadowych do kanalizacji, dopuszczenie utrzymania istniejącej zabudowy, remontu i przebudowy istniejących obiektów z zastrzeżeniem zakazu stosowania rozwiązań technicznych i wyrobów budowlanych zwiększających istniejące obciążenie gruntu.

W sporządzanym obecnie dokumencie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa uwzględnione zostały Obszary szczególnego zagrożenia - osuwania się mas ziemnych:

„Obszary, na których występują ruchy masowe oraz obszary zagrożone takimi ruchami zostały oznaczone na rysunku Studium z podaniem charakteru zagrożenia. Dla terenów gdzie występują osuwiska, a Studium wskazuje je do zainwestowania, to wskazanie to nie jest wiążące. Nadzędne znaczenie posiada tutaj uwarunkowanie związane z osuwaniem się mas ziemnych, które należy każdorazowo weryfikować przy przeznaczeniu danego terenu do zainwestowania podczas sporządzania planu miejscowego, poprzez przeprowadzenie wyprzedzającego rozpoznania warunków geologicznych w sposób określony dla wyznaczania i dokumentowania osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi.” (tom II Studium - zasady i kierunki polityki przestrzennej). (Obszary te zostały wskazane na planszy K3 „Środowisko przyrodnicze” projektu zmiany Studium.)

Środowisko mieszkaniowe w strefach uzdrowiskowych

Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 167 poz. 1399 z późn. zm.) reguluje zasady prowadzenia uzdrowiska, w szczególności określa sposób i warunki ustalania stref ochronnych (art. 38) a także zakazy obowiązujące w poszczególnych strefach ochronnych.

Na terenie Krakowa zostało ustanowione **Uzdrowisko Swoszowice**. Statut uzdrowiska określa uchwała Nr LX/784/08 RMK z dnia 17 grudnia 2008, zmieniona uchwałą Nr XLVI/608/12 RMK z dnia 30 maja 2012, która zaktualizowała zasięgi stref ochrony uzdrowiskowej „A”, „B”, „C” oraz wykaz czynności zastrzeżonych ze względu na ich oddziaływanie na warunki naturalne i czynniki środowiskowe w poszczególnych strefach uzdrowiska (w tym m.in. zakazy lokalizacji niektórych funkcji).

Obszar tego uzdrowiska objęty jest 4 obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego: „Swoszowice-Uzdrowisko”, „Swoszowice-Południe”, „Swoszowice-Wschód”, „Wróblowice”, które uwzględniają uwarunkowania formalne, jakimi są powołane wyżej przepisy dotyczące osuwisk. W obszarze Uzdrowiska zdecydowanie przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, która do czasu uchwalenia planów miejscowych lokalizowana była w sposób słabo skoordynowany i niekiedy przypadkowy. Zaletą jest wyjątkowo dobry klimat, brak uciążliwego przemysłu, bogato urzeźbiony teren, rozległe obszary zieleni. Problemami dla mieszkańców tego rejonu są: wąskie i kręte drogi, brak chodników przy wielu drogach, brak ścieżek rowerowych, mała liczba przejść dla pieszych, intensywny ruch samochodowy, brak kanalizacji w części dzielnicy. Obwodnica autostradowa stanowi barierę urbanistyczną i komunikacyjną, drogowe połączenie Swoszowic od strony obwodnicy (czyli od północy) jest bardzo skomplikowane.

2. Środowisko demograficzne i społeczne

Sytuacja demograficzna: stan i trendy

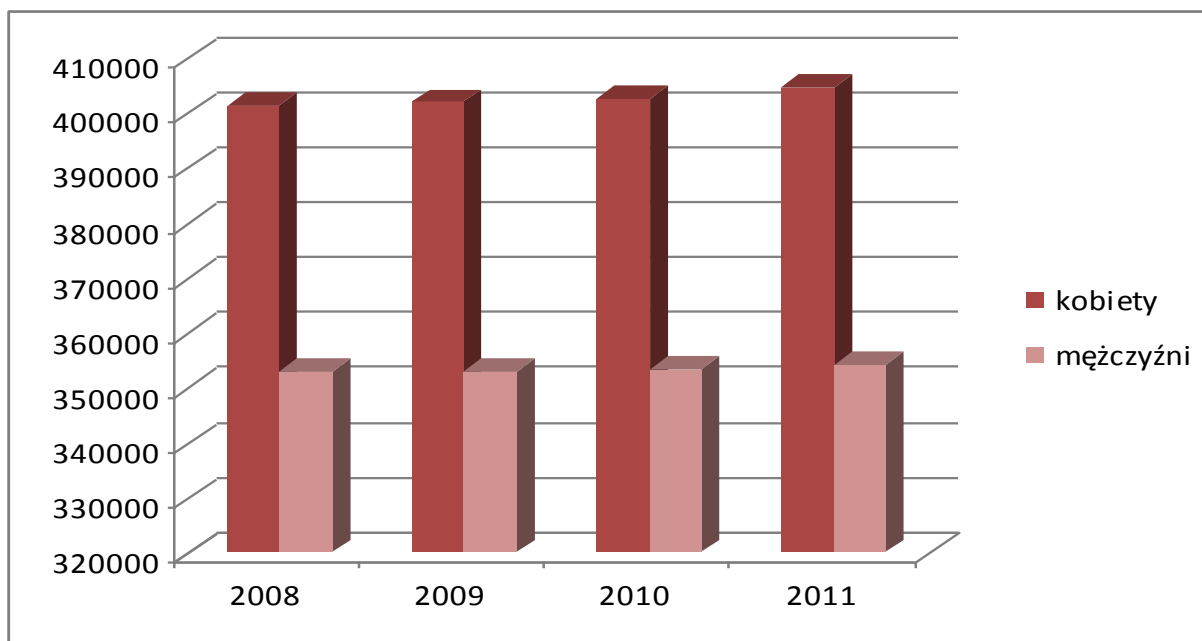
Podstawowe cechy demograficzne społeczności lokalnej Krakowa takie jak: wykształcenie, struktura rodzin i gospodarstw domowych, sytuacja ekonomiczna zostały określone na podstawie danych spisowych z 2011 r., interpolacji tychże danych oraz, kiedy to było możliwe, danych z obecnej perspektywy czasowej. (Warto podnieść, że nie wszystkie wyniki spisu powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku dotyczące Krakowa, w momencie sporządzania niniejszego materiału zostały opublikowane, stąd niektóre dane pochodzą z 2002 roku).

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego wykazały, że w dniu 31 marca 2011 roku Kraków liczył 757 611 mieszkańców, zaliczanych do kategorii ludności faktycznej tj.: zamieszkałej w Krakowie na stałe, przebywającej w Krakowie czasowo przez okres powyżej 3 miesięcy.

Od ostatniego spisu powszechnego w roku 2002, liczba ludności w mieście zmniejszyła się o 933 osoby, tj. o 0,1%. Wg stanu na koniec roku 2011 roku w Krakowie mieszkało 759 137 osób, jest to o 2 954 osoby więcej niż w roku ubiegłym. Najwięcej (70 155) mieszkańców zameldowanych było w Dzielnicy IV – Prądnik Biały, najmniej (16 282) mieszkańców zameldowanych było w Dzielnicy IX – Łagiewniki – Borek Fałęcki. W 2011 roku mieszkańcy Krakowa stanowili 1,97% ludności Polski i 22,7% mieszkańców województwa małopolskiego. Średnia gęstość zaludnienia w roku 2011 wynosiła 2 321 mieszkańców na 1 km². Dla porównania średnia gęstość zaludnienia dla województwa w tym samym okresie wyniosła 220. Kobiety stanowiły 53,3% populacji Krakowa. Na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet.

Według stanu z dnia 30 września 2012 w Krakowie mieszkało 759 780 osób, co stanowiło 22,7% ogólnej liczby mieszkańców województwa małopolskiego. W relacji do stanu końca analogicznego okresu 2011 liczba ludności Krakowa zwiększyła się o 0,8 tys. osób.

Wykres: Rozkład populacji społeczności Miasta Krakowa ze względu na płeć

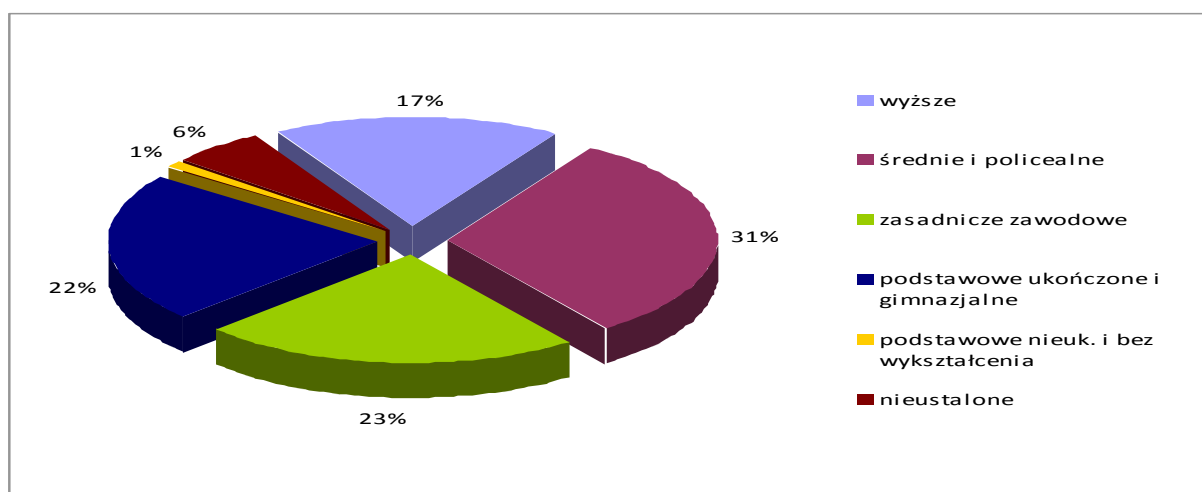

Źródło: opracowanie własne UMK na podstawie danych z Raportu o Stanie Miasta 2011

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w roku 2011 wskazują na wzrost poziomu wykształcenia ludności w całym kraju. Wskazują, że już przeszło połowa ludności miejskiej posiada wykształcenie co najmniej średnie. W okresie między spisowym odsetek osób o wykształceniu co najmniej średnim wzrósł z 41,4% w 2002 roku do 48,6% w 2011 roku tj. o 7,2 pkt. procentowego. Największą dynamikę odnotowano w odniesieniu do osób o wykształceniu wyższym, których udział zwiększył się z 9,9% w 2002 roku do 17% w 2011 roku (tj. 7,1 pkt. procentowego). Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. Nadal lepiej wykształcone są kobiety. W 2011 roku wśród ogółu mężczyzn 14,8% ukończyło szkoły wyższe, i w porównaniu do 2002 roku odnotowujemy wzrost o 5,5 pkt. procentowego. Natomiast znacznie lepiej przedstawia się sytuacja kobiet w tym zakresie. W 2002 roku co 10 kobieta posiadała dyplom ukończenia szkoły wyższej, natomiast 9 lat później już niemal co 5 kobieta (19%) była absolwentką szkoły wyższej. Poziom wykształcenia mieszkańców małopolski niewiele różni się od średniej krajowej.

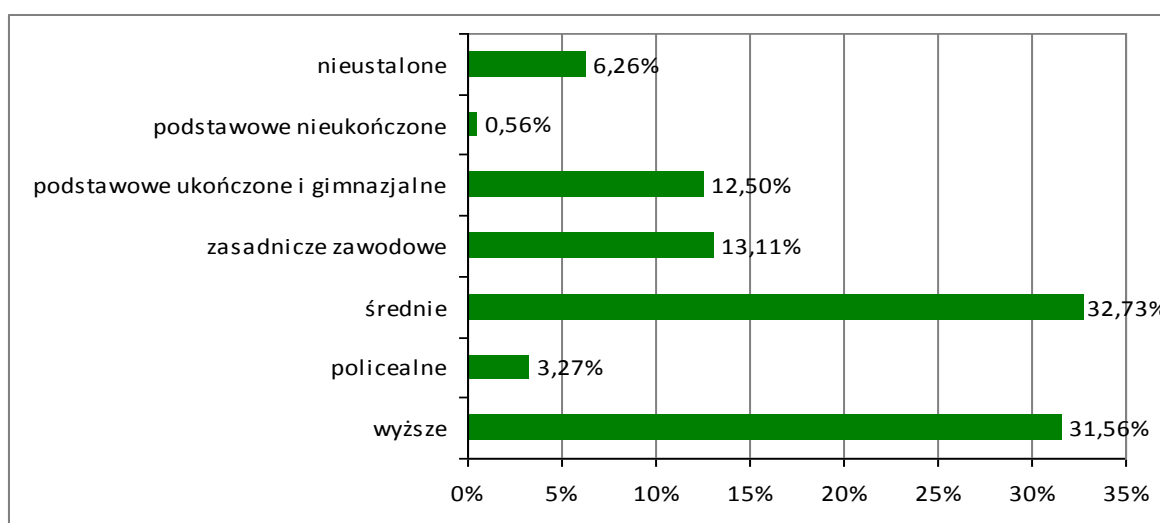
Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców województwa małopolskiego w roku 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Raport z wyników w województwie małopolskim, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011)

Mieszkańcy z wyższym wykształceniem w stolicy województwa stanowią 31,6%. Z badań wynika, że ponad 67% mieszkańców Krakowa posiada co najmniej średnie wykształcenie. W 2002 r. liczba ta wynosiła 60,4 %. W porównaniu do wyników ogólnopolskich można postawić tezę, że krakowianie stanowią jedną z najlepiej wykształconych społeczności miejskich w Polsce.

Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców Krakowa w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Raport z wyników w województwie małopolskim, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011)

Tabela Ludność Krakowa w latach 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem, z tego:	756 629	756 267	756 583	754 624	755 000	756 183	759 137	758 334
kobiety	402 561	402 528	402 661	401 618	402 111	402 829	404 918	405 051
mężczyźni	354 068	353 739	353 922	353 006	352 889	353 354	354 219	353 283

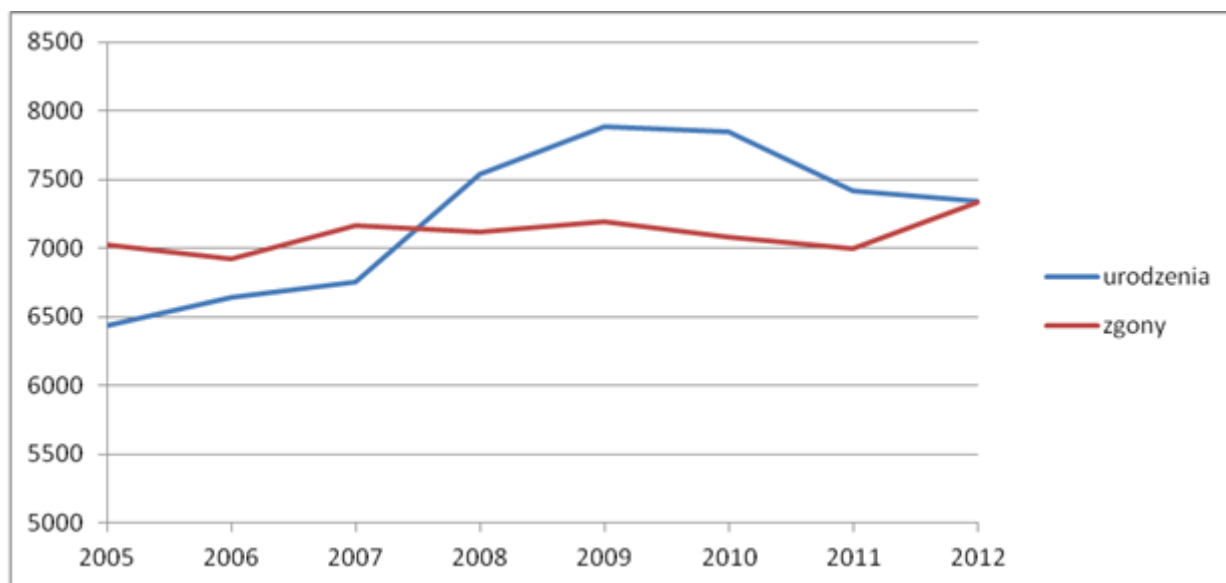
Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie, Wydział Informatyki

Tabela . Ruch naturalny w Krakowie w latach 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe ogółem, z tego:	6 436	6 640	6 755	7 537	7 889	7 848	7 417	7 343
kobiety	3 099	3 245	3 239	3 640	3 857	3 788	3 523	3 543
mężczyźni	3 337	3 395	3 516	3 897	4 032	4 060	3 894	3 800
Zgony ogółem, w tym:	7 026	6 919	7 167	7 116	7 198	7 081	6 995	7 334
kobiety	3 547	3 468	3 606	3 576	3 554	3 606	3 535	3 641
mężczyźni	3 479	3 451	3 561	3 540	3 644	3 475	3 460	3 693
niemowlęta	36	33	49	29	29	29	30	23
Przyrost naturalny	-590	-297	-412	421	691	767	422	9
Zawarte małżeństwa	3 557	3 892	4 214	4 420	4 412	4 078	3 732	3 447
Rozwody	1 778	2 027	1 630	1 630	1 658	1 594	1 852	1 664

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Urodzenia i zgony w Krakowie w latach 2005-2012

Tabela .....Saldo migracji stałej ludności w Krakowie oraz sąsiednich powiatach w latach 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kraków	1 447	825	358	-62	412	416	975	738
Powiat krakowski	1 478	1 601	1 972	1 936	2 480	2 541	2 357	2 252
Powiat wielicki	935	984	1 265	1 063	1 367	1 412	1 437	1 158

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W Krakowie, z wyjątkiem 2008 roku odnotowywano dodatnie saldo migracji. W sumie w latach 2005-2012 wyniosło ono 5 109 osób. Dużo wyższe dodatnie saldo migracji zanotowano natomiast w powiatach otaczających Kraków. Powiaty krakowski i wielicki wykazały w latach 2005-2012 przyrost liczby ludności w wyniku migracji – łącznie 26 238 osób.

Tabela . Struktura płci i wieku ludności Krakowa w latach 2011-2012

	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Wiek przedprodukcyjny ¹	116 768	117 148	56 745	56 894	60 023	60 254
Wiek produkcyjny ² , z tego:	491 437	485 849	244 091	241 156	247 346	244 693
mobilny	318 252	316 264	162 642	162 126	155 610	154 138
niemobilny	173 185	169 585	81 449	79 030	91 736	90 555
Wiek poprodukcyjny ³	150 932	155 337	104 082	107 001	46 850	48 336
Ogółem	759 137	758 334	404 918	405 051	354 219	353 283

¹ wiek przedprodukcyjny: 0-17 lat

² wiek produkcyjny: 18-59 lat (kobiety) i 18-64 lata (mężczyźni); wiek mobilny: 18-44 lata; wiek niemobilny: 45-59 lat (kobiety), 45-64 lata (mężczyźni)

³ wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)

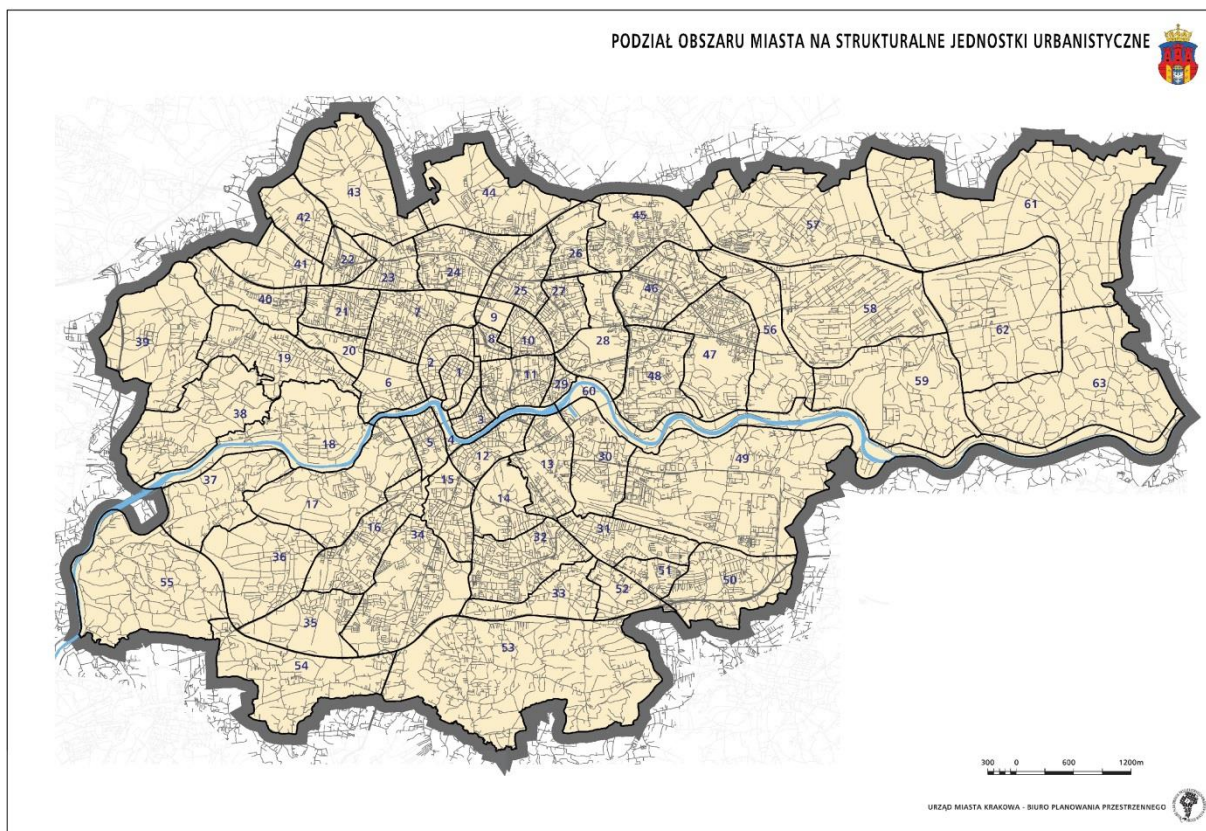
Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, populacja osób w wieku produkcyjnym stanowiła 64,1%i nieznacznie się zmniejszała. Wzrostowi uległ odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym do poziomu 15,4% oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W 2012 roku stanowiła ona 20,4% (w 2011 roku – 19,9%) ogółu ludności. Coraz mniej korzystne stają się relacje obrazujące współczynnik obciążenia ekonomicznego – w 2012 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 56 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2011 roku – 54 osoby).

Demografia i strukturalne jednostki urbanistyczne

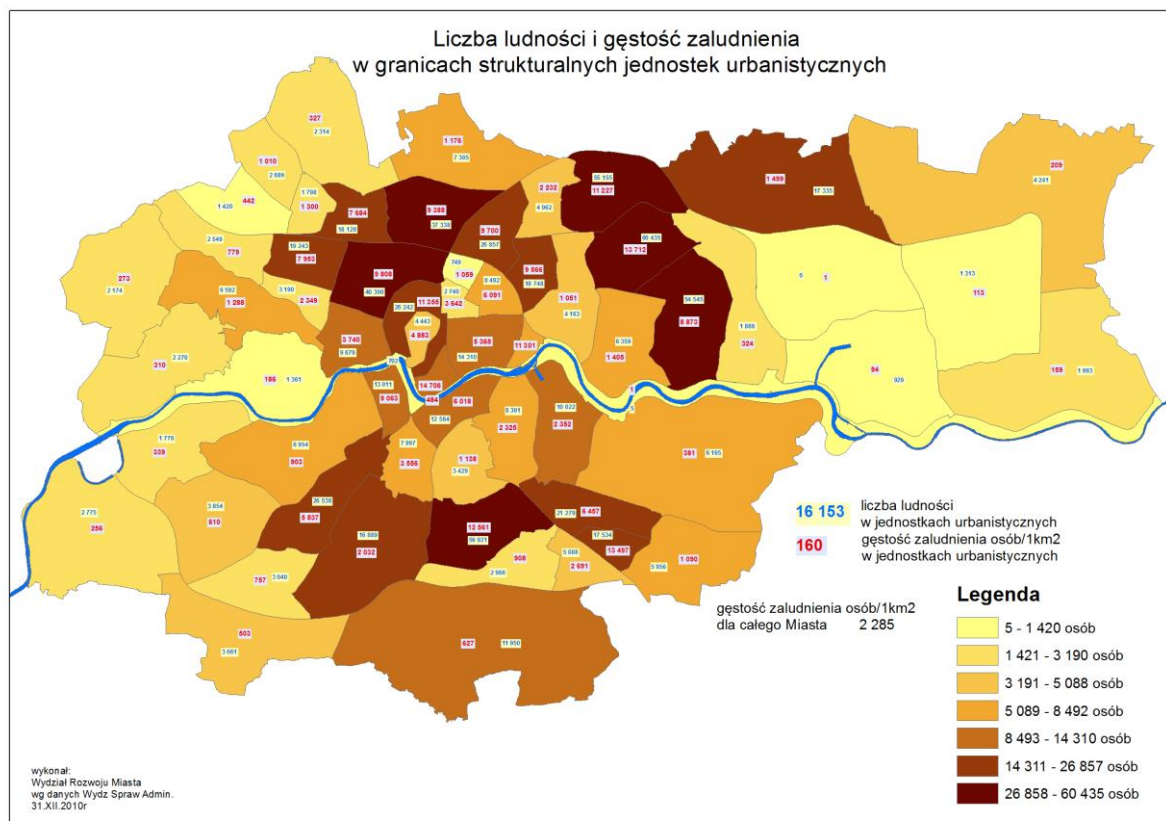
- Strukturalne jednostki urbanistyczne Krakowa
- Liczba ludności i gęstość zaludnienia w strukturalnych jednostkach urbanistycznych
- Obciążenie demograficzne w strukturalnych jednostkach urbanistycznych

Ryc. Strukturalne jednostki urbanistyczne Krakowa

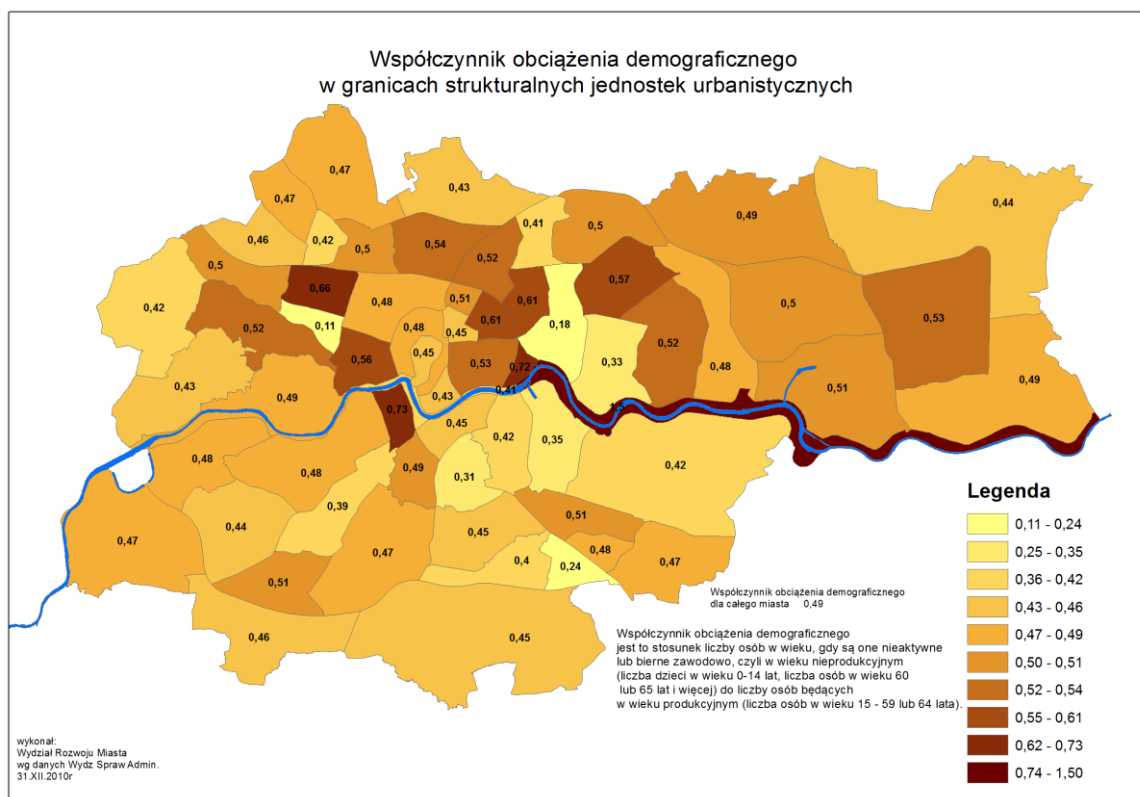

Źródło: Projekt Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa; Kraków, 2013

Ryc. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w strukturalnych jednostkach urbanistycznych

Ryc. Obciążenie demograficzne

Zachowania społeczne

/Na podstawie badań opinii publicznej „Mieszkańcy Krakowa. Opinie na temat życia w mieście” przeprowadzonych w październiku 2013 roku przez Instytut Badań Rynku CEM na zlecenie Wydziału Rozwoju UMK/

- **Podejmowanie działań wspólnych z innymi mieszkańcami** – co piąty badany mieszkaniec deklaruje zaangażowanie w działania dla polepszenia wyglądu lub jakości życia w swojej okolicy lub na osiedlu. Wyższa aktywność w tym zakresie cechuje kobiety, osoby z wykształceniem wyższym oraz osoby w wieku 50-65 lat.

- **Zaangażowanie w działania na rzecz wspólnoty lokalnej lub miasta**, poprzez np. działalność w stowarzyszeniu, uczestnictwo w spotkaniach czy podpisywanie petycji deklaruje 22,9% badanych. Aktywniejszą grupą są tu mężczyźni oraz przede wszystkim osoby z wykształceniem wyższym – co trzeci badany z wyższym wykształceniem wskazuje, że zdarzyło mu się w ciągu ostatnich dwóch lat podejmować przedsięwzięcia mające na celu dobro społeczności lokalnej. W grupach wieku najbardziej aktywni w tym obszarze są badani w wieku 30-49 lat. Podobnie jak to miało miejsce w przypadku działalności wspólnej, najmniej inicjatywy w zakresie działalności społecznej wykazują osoby najmłodsze – uczniowie i studenci.

- **Uczestnictwo w wyborach** – Wskaźnik ten osiąga wśród mieszkańców prawie 63%.

Za **aktywne obywatelsko** uznano te osoby, które głosowały w wyborach oraz zadeklarowały jakąkolwiek formę aktywności (wspólnej lub społecznej). Wśród mieszkańców wskaźnik ten osiągnął wartość prawie 23%. Wszystkie trzy rodzaje aktywności obywatelskiej zadeklarowało niecałe 11%

badanych. Wskaźnik aktywności obywatelskiej osiąga najwyższą wartość wśród osób w wieku 50 lat i starszych. Silnie uzależniony jest on również od wykształcenia – im wyższe, tym bardziej prawdopodobne, że badany będzie kwalifikował się do grupy osób aktywnych obywatelsko. Jego wartości nie różnicują natomiast płeć ani obszar zamieszkania.

Obszary aktywności społecznej mieszkańców Krakowa:

- -ochrona i przedsięwzięcia na rzecz rozwoju terenów zielonych (ok. 10% badanych)
- -inicjatywy skupiające się na poprawie funkcjonalności lub estetyki ich najbliższego otoczenia – budynku lub osiedla (ok. 10% badanych)
- ochrona powietrza, najczęściej wyrażająca się w postaci wsparcia obywatelskiej akcji Krakowskiego Alarmu Smogowego
- działania polegające z reguły na kierowaniu uwag, podpisywaniu petycji czy wyrażaniu opinii w zakresie szeroko pojętej infrastruktury drogowej oraz komunalnej (petycje na rzecz zmian w organizacji ruchu, uwagi dotyczące parkowania i parkingów, remontów dróg i nawierzchni oraz strefy komunalnej jak wodociągi i kanalizacja czy wywóz i segregacji śmieci)
- poparcie dla rozwoju infrastruktury rowerowej
- uczestnictwo w zebraniach rad mieszkańców, działania mające związek ze sferą oświatową, kulturalną lub nakierowane na wzmocnienie lokalnych więzi, aktywność podejmowaną w celu zwiększenia dostępności żłobków, przedszkoli, placów zabaw, boisk czy zajęć dla dzieci.
- zagospodarowanie i rozwój miasta oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej
- funkcjonowanie komunikacji publicznej lub idea zrównoważonego transportu
- różne formy aktywności skierowane na wsparcie dla innych ludzi: materialne lub wolontariat w ramach zorganizowanych akcji lub na rzecz instytucji, które zajmują się bezpośrednią pomocą ubogim, inwalidom, chorym czy innym osobom poszkodowanym przez los. Do tej kategorii aktywności zakwalifikowano również bezpośrednią lub pośrednią pomoc dla zwierząt.
- uczestnictwo w tworzeniu budżetu partycypacyjnego (jest to nowość, co tłumaczy niewielki poziom aktywności mieszkańców zaangażowanych),
- walka z nielegalnymi reklamami i graffiti na murach
- zaangażowanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach.

Zjawiska patologiczne i kryzysowe w przestrzeni społecznej

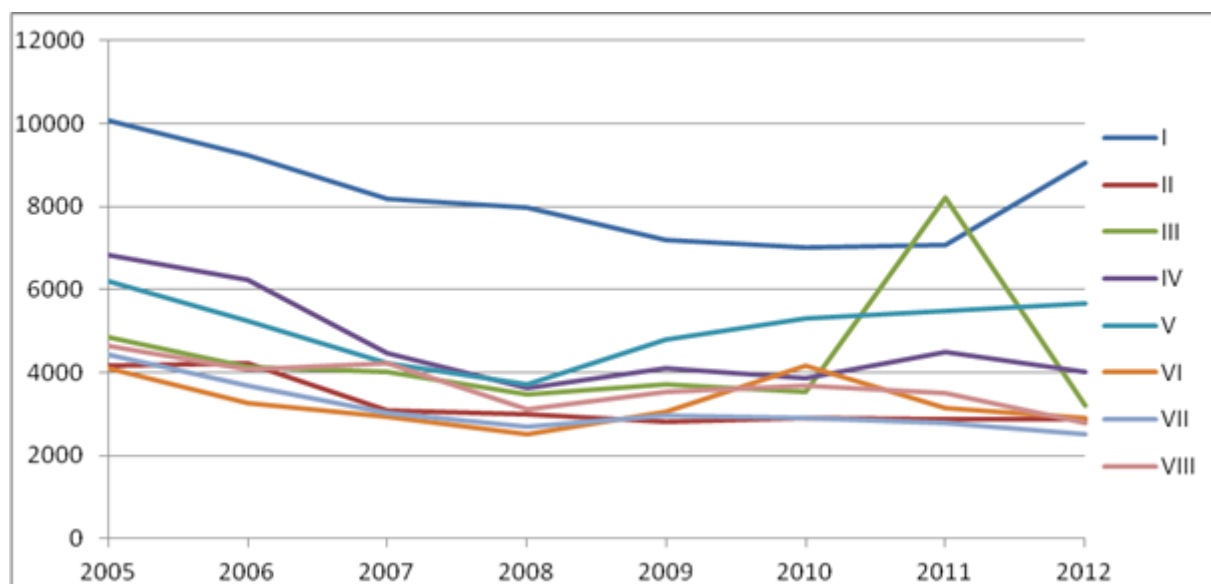
Zagrożenia bezpieczeństwa

Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie Krakowa ma tendencję malejącą. W ciągu 8 lat liczba przestępstw spadła o 27%. Terytorialnie najwięcej przestępstw odnotowanych było w Komisariacie nr I który przyjmuje zgłoszenia z Dzielnicy I. W Komisariatach IV i V (wykres kolor fioletowy i turkusowy) liczba przestępstw była znacznie powyżej pozostałych Komisariatów w których wahały się czyny karalne na poziomie 2-3 tys.

nr komisariatu	podległe dzielnice	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
I	I	10060	9230	8172	7969	7197	7004	7074	9045
II	II	4160	4224	3085	3003	2829	2919	2891	2874
III	III, IV	4853	4128	4008	3468	3705	3547	8210	3222
IV	V, VI, VII	6837	6225	4477	3620	4115	3855	4491	4011
V	VIII, IX, XIII	6204	5259	4237	3730	4807	5292	5493	5652
VI	X, XI, XII	4094	3273	2950	2516	3049	4160	3134	2899
VII	XV, XVI, XVII	4422	3697	3014	2712	2965	2905	2784	2507
VIII	XIV, XVIII	4640	4080	4240	3111	3530	3678	3508	2800
Ogólna liczba		45270	40116	34183	30129	32197	33360	37585	33010

Źródło: Raporty o Stanie Miasta 2005-2012

Wykres. Liczba przestępstw w latach 2005-2012 według komisariatów

Źródło: Raporty o Stanie Miasta 2005-2012

Pod względem liczby popełnionych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2012 roku najwięcej przestępstw 216 przypadło w Dzielnicy I (Stare Miasto). Najmniej przestępstw 20 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w Dzielnicach: X Swoszowice, XI Podgórze Duchackie, XII Bieżanów-Prokocim, podległe pod Komisariat nr VI.

Tabela: Liczba popełnionych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2012 roku

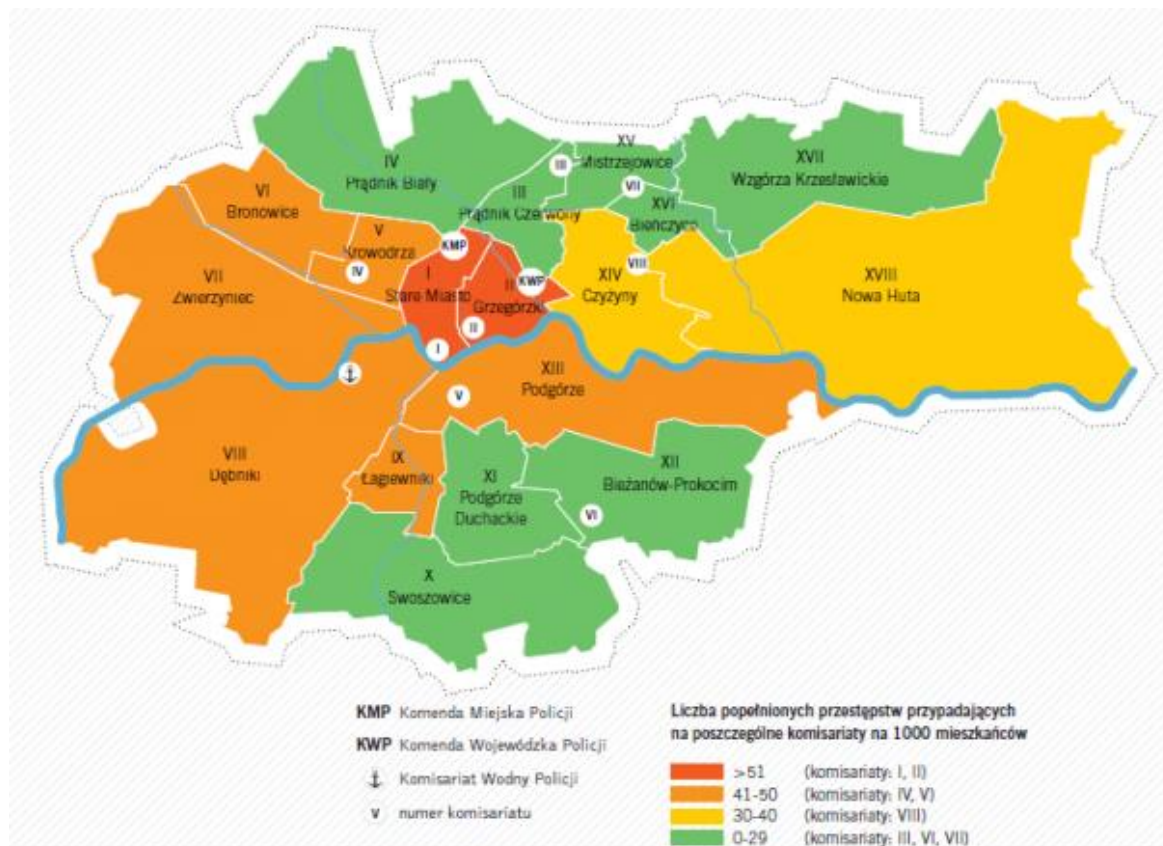
Nr Komisariatu	Nr Dzielnicy	Liczba mieszkańców	Liczba przestępstw na /1000 mieszkańców	Liczba przestępstw
I	I	41905	216	9045
II	II	30739	93	2874
III	III, IV	119736	27	3222
IV	V, VI, VII	85976	47	4011
V	VIII, IX, XIII	112340	50	5652

VI	X, XI, XII	142666	20	2899
VII	XV, XVI, XVII	119313	21	2507
VIII	XIV, XVIII	88518	32	2800

Opracowania własne UMK (WR) na podstawie danych Wojewódzkiej Komendy Policji w Krakowie i Wydziału Sprawa Administracyjnych

Liczba popełnionych przestępstw przypadających na poszczególne komisariaty na 1 000 mieszkańców w 2012 roku

3. Środowisko kulturowe

Kulturowe wartości przestrzeni Krakowa: dziedzictwo i nowoczesność

W Krakowie strategicznymi punktami odniesienia dla systemu wartości kulturowych są miejsca uznane jako symbole narodowej kultury: Wawel, układy urbanistyczne Starego Miasta i Kazimierza wpisane na pierwszą *Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO* ale także krajobraz doliny Wisły, Błonia, charakterystyczne dla panoramy miasta wzgórze Jurajskich Parków Krajobrazowych i Krzemionek, kopce Krakusa i Kościuszki, sylwety kościołów i wiele innych miejsc, znaków i form przestrzennych wyznaczających kulturową tożsamość architektury miasta. Wartości te objęte są ochroną konserwatorską, której odpowiadają takie instrumenty prawne jak: wpis do rejestru zabytków, stosowne ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz takich instrumentach jak parki kulturowe czy strefy ochrony konserwatorskiej i obszary ochron dóbr kultury współczesnej (21 obszarów). Wynikające z tych dokumentów ograniczenia dotyczące form użytkowania przestrzeni są i będą przenoszone systematycznie do ustaleń ochronnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W polityce sterowania zmianami w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów zabytkowych i ich otoczeniu, dla kompozycji urbanistycznej – a także innych aspektów gospodarowania przestrzenią w myśl idei zrównoważonego rozwoju – znaczenie szczególne mają zasady polityki przestrzennej dotyczące ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego. Zidentyfikowane w *Części I Studium* pt *Uwarunkowania zasoby środowiska przyrodniczego i ich klasyfikacja pod względem rodzajów form przestrzennych* tworzą system określony jako Sieć Stabilności Ekologicznej Krakowa. Obejmuje on korytarze ekologiczne i inne elementy systemu zieleni i wód powierzchniowych oraz tereny podmokłe, znaczną część obszarów zalewowych. Strategicznymi elementami tej struktury są przede wszystkim:

- Park Rzeki Wisły i inne parki rzeczne
- Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy
- Inne główne elementy systemu zieleni miejskiej a zwłaszcza Błonia, parki miejskie, zachowane elementy systemu zieleni fortecznej, użytki ekologiczne itp.

Kulturowe środowisko zamieszkania w zabytkowym centrum

(Por. także: pkt II. 1.5.)

Kulturowe środowisko zamieszkania w śródmieściu (poza centrum)

(Por. także: pkt II. 1.5.)

Kulturowe środowisko osiedli w III Pierścieniu Miejskim

(powojenne osiedla mieszkaniowe o przewadze zabudowy wielorodzinnej prefabrykowanej – por.: cz. V. – Rewitalizacja urbanistyczna)

Kulturowe środowisko zamieszkania w strefie podmiejskiej

(brak materiałów dających podstawę do zredagowania tego zagadnienia; – wymaga to odrębnego opracowania.)

4. Infrastruktura techniczna i inżynieria środowiska

Infrastruktura sanitarna

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Miejska Kraków korzysta z czterech ujęć wód powierzchniowych:

- Raba (Zbiornik Dobczycki) – największe ujęcie wody dla Krakowa,
- Rudawa,
- Dłubnia,
- Sanka (Bielany).

Wodociąg krakowski ponadto uzupełniają: ujęcia wód głębinowych Mistrzejowice oraz funkcjonujące lokalne ujęcia wód podziemnych w Bieżanowie, a także kilkanaście lokalnych studni głębinowych. Nieodłącznym elementem wodociągu są zbiorniki wyrównawczo-zapasowe. Obecnie w systemie zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków pracuje 11 zespołów zbiorników wodociągowych o łącznej pojemności ponad 276,7 tys. m³. Ponadto awaryjny system zaopatrzenia w wodę składa się on z 355 punktów poboru wody, w tym: 4 źródeł, 3 ujęć wód z utworów jurajskich, 2 z trzeciorzędowych (Piaski Bogucickie), pozostałe tworzą studnie publiczne o głębokości do 30 m, z wodą o zmiennej jakości.

Mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków udostępniono 6 źródeł wody pitnej: Nadzieja, Królewski, Jagielloński, Lajkonik, Dobry Pasterz i Solidarność, które pozostają we władaniu Wojewody Małopolskiego. Pobrana woda surowa z ujęć uzdatniana jest przez 4 zakłady uzdatniania wody (Bielany, Dłubnia, Raba, Rudawa) korzystające z ujęć powierzchniowych oraz jednego ujęcia głębinowego w Mistrzejowicach, co daje łączną zdolności produkcyjną 297 360 m³/d. Woda dostarczana jest do odbiorców za pomocą złożonego układu rurociągów tranzytowych, magistralnych i rozdzielczych o łącznej długości 2 015 km oraz 16 hydroforni osiedlowych i 4 pompowni wodociągowych.

W warunkach normalnej eksploatacji obszar Gminy Miejskiej Kraków podzielony jest na odrębne strefy wodociągowe zasilane z poszczególnych ujęć. Źródła zasilania tworzą pierścień otaczający centrum miasta, co znacznie podnosi niezawodność funkcjonowania całego systemu, a w przypadku przerwy w dostawie wody daje możliwość awaryjnego zasilania określonej części miasta z wykorzystaniem pozostałych ujęć, ograniczając w ten sposób negatywne skutki awarii.

Stan zaopatrzenia w wodę Gminy Miejskiej Kraków w zakresie produkcji można ocenić, jako bardzo dobry. Posiada odpowiednie rezerwy zdolności produkcyjnych, co przy zasilaniu miasta z czterech zakładów uzdatniania przekłada się na bardzo wysoką niezawodność. W zakresie dystrybucji wody można również ocenić istniejący stan, jako bardzo dobry. Obecnie woda przesyłana do odbiorców spełnia kryteria jakościowe określone normami zarówno polskiego prawa, jak również dyrektywami Unii Europejskiej.

Mimo zadawalających pod względem jakości dostarczanej odbiorcom wody w Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie widzi konieczność dalszej poprawy systemu uzdatniania wody dla dostosowania jej jakości do norm krajowych i Unii Europejskiej oraz zapewnienia ciągłości dostaw do odbiorców. W tym celu widzi się potrzebę unowocześnienia technologii uzdatniania wody, rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej, wprowadzenie monitoringu dystrybucji wody oraz

budowę i modernizację hydroforni i zbiorników wody pitnej celem stabilizacji ciśnienia wody w sieci, a także budowę magistralnych odcinków spinających sieci celem zapewnienia pewności i dwustronności zasilania. Przewidziano również zadania mające na celu ochronę środowiska naturalnego.

System zaopatrzenia w wodę miasta Krakowie zaprojektowany na obecną zdolność produkcyjną wodociągu pozwala na pełne zaspokojenie aktualnych, jak i przyszłościowych potrzeb Miasta. Niezbędne jest jedynie zapewnienie bieżącej niezawodności jego pracy.

Odprowadzenie ścieków

Układ systemu kanalizacyjnego Gminy Miejskiej Kraków stanowią dwa odrębne systemy centralne zakończone oczyszczalniami ścieków "Płaszów" i "Kujawy" oraz sześć lokalnych sieci kanalizacyjnych zakończonych oczyszczalniami: Bielany, Skotniki, Kostrze, Sidzina, Wadów oraz Tynec.

Obecnie wszystkie ścieki zbierane do kanalizacji sanitarnej są oczyszczane mechaniczno-biologicznie. Obszar obsługiwany jest centralnymi systemami kanalizacyjnymi poprzez układy: rozdzielczy i ogólnospławny. W obu układach kanalizacja działa grawitacyjnie.

Pierwszy system odprowadzający ścieki do oczyszczalni Płaszów odprowadza ścieki przez główne kolektory: prawobrzeżny (System Prawobrzeżny Wisły – PWS) i lewobrzeżny (System Lewobrzeżny Wisły – LWS). W części lewobrzeżnej poza kolektorem LWS istnieją dodatkowo dwa kolektory ogólnospławne: Prawobrzeżny i Lewobrzeżny Białuchy oraz zrealizowane w układzie rozdzielczym kolektory sanitarne: Prawobrzeżny Rudawy Rzęska i tzw. Trzeciej obwodnicy. W części prawobrzeżnej Krakowa oprócz kolektora PWS funkcjonują kolektory Prawobrzeżny i Lewobrzeżny Wilgi. Ścieki poprzez oczyszczalnię Płaszów odprowadzane są korytem Drwiny do Wisły, poniżej stopnia wodnego w Przewozie. Przerzut ścieków z lewobrzeżnego kolektora rz. Wisły do prawobrzeżnego kolektora odbywa się poprzez 4 nitki syfonu ułożonego pod dnem koryta rz. Wisły /grawitacyjnie/.

Drugi system centralny obejmuje dawną dzielnicę Nowa Huta oraz (po zrealizowaniu Kolektora Dolnej Terasy Wisły) północno-zachodnie obszary Krakowa wraz z lewobrzeżną zlewnią rzeki Białuchy. Trzonem systemu są dwa biegnące równoległe kolektory zbiorcze. Centralna część Nowej Huty posiada kanalizację ogólnospławną, natomiast tereny znajdujące się na lewym brzegu Dłubni oraz rejon Czyżyn i Łęgu skanalizowane są w układzie rozdzielczym. Ścieki poprzez oczyszczalnię Kujawy i kanał Suchy Jar odprowadzane są do Wisły.

Odprowadzanie wód opadowych

Wody opadowe z terenu miasta Gminy Miejskiej Kraków odprowadzane są poprzez:

- naturalne ciek wodne (potoki, rzeki) o łącznej długości około 95 km, w większości administrowane przez jednostkę podległą Marszałkowi Województwa,
- rowy odwadniające (melioracyjne), których ogólna długość, wraz z rowami na terenach prywatnych, wynosi około 628 km,
- rowy przydrożne o długości 475,8 km (w tym 55,6 km utrzymywanych przez ZIKiT),
- kanalizację opadową
- kanalizację ogólnospławną.

Właścicielem kanalizacji opadowej jest Gmina Miejska Kraków. Zarządcą jest Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie. W oparciu o Umowę Użyczenia Nr 58/ZGK/2005 z dnia 14 lutego 2005r. oraz Porozumienie Nr 66/ZIKiT/2008 z dnia 15 grudnia 2008r. MPWiK SA eksploatuje system kanalizacji opadowej w zakresie bieżącego utrzymania.

Ze względu na specyfikę działania systemu ogólnospławnego, główne kolektory zostały wyposażone w przelewy burzowe, które za pomocą tzw. burzowców połączone są z ciekami: Wisłą, Białuchą (Prądnik), Wilgą i Rudawą. Na całej długości działającej w mieście sieci kanalizacji ogólnospławnej zlokalizowanych jest 38 przelewów burzowych, poprzez które nadmiar wód gromadzący się w kolektorach zrzucany jest do cieków. W przypadku przelewów, poprzez które nadmiar wód opadowych zrzucany jest do rzeki Wisły, w sytuacji, gdy wysokość zwierciadła wody w Wiśle na wodowskazie Bielany osiągnie stan 450 cm, następuje zamknięcie klap zwrotnych i zasuw. To powoduje, że przepustowość kolektorów głównych jest hydraulicznie ograniczona i cała ilość ścieków kierowana jest do oczyszczalni. W momencie zamknięcia przelewów burzowych wypełnione kolektory główne nie stanowią już recipientów dla kanałów bocznych, co więcej determinują powstawanie cofek na dopływach powodujących lokalne podtopienia.

W związku z budową stopnia „Dąbie” powstał system studni odwadniających, tzw. „bariera odwadniająca Miasto Kraków”, której zadaniem jest utrzymywanie zwierciadła wody podziemnej na terenie Miasta na poziomie nie zagrażającym zabudowie i uzbrojeniu podziemnemu Miasta. Eksploatacja bariery odwadniającej (37 studni bariery wraz z 142 punkty kontrolno-pomiarowe – piezometry i studnie gospodarcze) należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie. W przypadku podniesienia się poziomu wody gruntowej następuje automatyczne uruchomienie pomp w celu obniżenia zwierciadła wody gruntowej. Studnie w systemie bariery nie są eksploatowane i nie są własnością MPWiK SA Przy długotrwałych opadach deszczu istniejący system nie zapewnia skutecznego odprowadzania wód opadowych, a stan techniczny cieków i rowów strategicznych jest przyczyną lokalnych podtopień. System wymaga regularnej i ciągłej konserwacji istniejących elementów, jak również regulacji cieków wodnych będących zarówno w gestii Miasta jak i Marszałka Województwa. W większości przypadków, na obszarach obsługiwanych kanalizacją rozdzielczą, wody opadowe bez oczyszczenia odprowadzane są do odbiorników z zastosowaniem urządzeń podczyszczających, /separatory/ (obecnie ok. 50%).

Zabezpieczenie przeciwpowodziowe

Zagrożenie powodziowe w obszarze miasta Gminy Miejskiej Kraków występuje zarówno ze strony rzek i potoków, jak i pozostałych elementów systemu odwodnienia, na który składają się rowy odwadniające i systemy kanalizacyjne miasta. Zabezpieczenie przed powodzią Gminy Miejskiej Kraków stanowią przede wszystkim wały i bulwary Wisły wraz z wałami cofkowymi na jej dopływach oraz zbiorniki retencyjne znajdujące się na dopływach Wisły powyżej miasta.

Obecnie przepustowość międzywała odpowiada w przybliżeniu przepływowi Q 0.5 % (woda dwustuletnia). Nie spełnia to wymogów normatywnych, zgodnie z którymi Kraków powinien być zabezpieczony na przepływ Q 0.1 % (woda tysiącletnia) z 30 centymetrowym zapasem.

Stan techniczny obwałowań na odcinku od stopnia wodnego Dąbie do stopnia wodnego Kościuszko jest dobry. Zostały one zmodernizowane w latach 1999 – 2012. Pozostałe obwałowania na terenie miasta są w złym stanie technicznym, charakteryzują się niskim stopniem zagęszczenia i mogą być łatwo rozmyte podczas wezbrań powodziowych.

Zadania w zakresie poprawy obecnego systemu przeciwpowodziowego Gminy Miejskiej Kraków zostały zdefiniowane w rządowym Programie ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły (zwanego dalej Programem). W ramach środków Programu w roku 2013 na terenie Krakowa Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (MZMiUW) planuje realizację następujących zadań inwestycyjnych:

- Budowę suchego zbiornika Bieżanów na rzece Serafa” - Zadanie planowane jest do realizacji w ramach Programu w latach 2013-2015.
- „Przebudowę wałów p. powodziowych rzeki Wisły w Krakowie wraz z odwodnieniem zawala na odcinku od stopnia Dąbie do stopnia Przewóz” - odcinek lewego wału rzeki Wisły wraz z wałami cofkowymi od stopnia Dąbie do mostu Wandy.

MZMiUW w styczniu 2013 roku złożył w Urzędzie Wojewódzkim wniosek o wydanie decyzji o pozwoleniu na realizację dla zadania związanego z przebudową lewego wału rzeki Wisły wraz z wałami cofkowymi rzeki Białuchy. Zadanie to jest planowane do realizacji w ramach Programu w latach 2013-2015. W trakcie opracowania jest także aktualizacja pozwolenia wodno-prawnego dla części zadania obejmującego budowę pompowni Łęg i Lesisko.

- Przebudowę lewego wału rz. Wisły od mostu Wandy do stopnia Przewóz wraz z wałami cofkowymi rzeki Dłubni i Kanału Portowego.

W ramach powyższego zadania MZMiUW przygotował wniosek o wprowadzenie do Programu zadania pod nazwą „Przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Wisły w Krakowie na odcinku od stopnia Dąbie do Suchego Jaru”. Na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa w ramach „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły” opracowana została „Koncepcja odwodnienia i poprawy bezpieczeństwa powodziowego Miasta Krakowa” (zwana dalej „Koncepcją”). W opracowaniu tym wskazano miejsca zagrożeń na terenie miasta od strony rzek, potoków i innych cieków wodnych a także systemów kanalizacji miasta. Zaproponowano następujące sposoby zabezpieczenia przeciwpowodziowego:

- Dla rzek i potoków – budowę zbiorników małej retencji, budowę obwałowań, prace *udrożeniowe* poprawiające przepustowość cieków.
- Dla systemów kanalizacji opadowej i ogólnospławnej - budowę lub przebudowę odcinków kanałów, budowę przepompowni.

Obecnie, na zlecenie MZMiUW w Krakowie opracowywany jest „Wielowariantowy program inwestycyjny wraz z opracowaniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla cieków Aglomeracji Krakowskiej z wyłączeniem Wisły”, który zweryfikuje rozwiązania (zabezpieczające przed powodzią) zaproponowane w Koncepcji i wskaże właściwe zadania do realizacji.

Gospodarka odpadami

Zasady gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Miejskiej Kraków wynikają bezpośrednio z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 391 z późn. zm.).

Zgodnie z ww. ustawą, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności poprzez :

- objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,

- nadzorowanie gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,
- zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnie z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmujących, co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji,
- tworzenie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu eklektycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

Uchwałą Nr LII/697/12 z dnia 11 lipca 2012r. Rada Miasta Krakowa powierzyła Miejskiemu Przedsiębiorstwu Oczyszczania Sp. z o.o. w Krakowie obowiązkowe zadanie własne gminy utrzymanie czystości i porządku na terytorium Gminy Miejskiej Kraków. Zgodnie z § 3 ust. 1 tej uchwały Gmina Miejska Kraków zawarła z Miejskim Przedsiębiorstwem Oczyszczania Sp. z o. o. w Krakowie:

1. umowę o świadczenie usług publicznych w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Kraków - zawarta w dniu 21 lutego 2013r.
2. umowę o świadczenie usług publicznych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi - zawarta w dniu 7 czerwca 2013r.

Na terenie, Gminy Miejskiej Kraków wytwarzanych jest rocznie ok. 300 915,06 Mg odpadów komunalnych, w tym w gospodarstwach domowych 285 000 Mg, z czego odbieranych jest nieco ponad 300 000 Mg. Blisko 80% odpadów kierowanych jest na składowiska. Masowy wskaźnik nagromadzenia odpadów komunalnych kształtuje się na poziomie 406 kg/mieszkańca/rok. Około 23% odpadów jest selektywnie zbierana. Problem zagospodarowania odpadów jest o tyle poważny, że niedługo zabraknie miejsca na ich składowanie, a masa produkowanych odpadów systematycznie wzrasta. Aby bezpiecznie nimi gospodarować, Gmin Miejska Kraków prowadzi kompleksowe działania w zakresie zmniejszenia ilości odpadów przeznaczonych do składowania.

System gospodarowania odpadami w Gminie Miejskiej Kraków tworzą:

- a) Selektywna zbiórka odpadów komunalnych w ogólnodostępnych pojemnikach typu dzwonowego.
Aktualnie na terenie Gminy rozstawionych jest ok. 580 zestawów (kompletów pojemników) do zbierania surowców wtórnych (papieru, szkła, metalu, tworzyw sztucznych). Przewidziano zwiększenie ilości zestawów pojemników do selektywnego zbierania odpadów do 750.
- b) System dwupojemnikowy/workowy zbiórki odpadów komunalnych „u źródła”
Od połowy 2013 r. odpady są zbierane selektywnie u źródła powstawania, t.j. w gospodarstwach domowych z rozdzieleniem na dwie frakcje:
  - suchą zawierającą: papier i tekturę, szkło, metale i tworzywa sztuczne,
  - moką zawierającą pozostałe odpady.
- c) Zakład segregacji odpadów komunalnych – sortownia Barycz.
Sortownia „Barycz” funkcjonuje od 2006 roku. Sortowanie odbywa się mechanicznie i ręcznie. Do sortowni trafiają wszystkie surowce wtórne (tzw. frakcja sucha), gdzie podlegają sortowaniu na frakcje, następnie prasowane są w bele i magazynowane. W wyniku procesów sortowania otrzymuje się: makulaturę, szkło białe i kolorowe, metale żelazne i nieżelazne,

tworzywa sztuczne białe i kolorowe oraz opakowania PEHD i folie Wydajności zakładu wynosi 40 000 Mg odpadów rocznie. W roku 2012 w sortowni poddano odzyskowi ok. 34 000 Mg odpadów.

- d) Instalacja do mechaniczno - biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych – Barycz, w której zmieszane odpady komunalne podawane procesowi przesiewania na dwie frakcje:
- frakcję nadsitową przekazywaną do dalszego sortowania w sortowni w celu wyodrębnienia frakcji nadających się do dalszego wykorzystania jako surowce wtórne lub do produkcji paliwa alternatywnego, bądź kierowane do deponowania na składowisku
  - frakcję podsitową poddawaną procesowi suszenia i biostabilizacji. Otrzymywany biostabilizat kierowany jest do deponowania na Składowisku odpadów komunalnych Barycz w Krakowie.

Maksymalna moc przerobowa instalacji wynosi 62 tys. Mg/rok. Instalacja jest regionalną instalacją do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego przyjętym Uchwałą Nr XXV/398/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 2 lipca 2012 r.

- e) Kompostownia odpadów zielonych: Barycz i SITA Kraków
Kompostownia „Barycz”, zlokalizowana na terenie składowiska odpadów komunalnych o wydajności 6 tys. Mg/rok materiału wsadowego. Materiał wsadowy do kompostowni stanowią odpady zielone pochodzące z pielęgnacji terenów zielonych, odpady ogrodnicze, odpady z placów i targowisk oraz odpady kuchenne pochodzenia roślinnego. Kompost ten jest wykorzystywany do celów rekultywacji terenu na i wokół składowiska oraz terenów zielonych w mieście, również będzie sprzedawany, jako materiał do wykorzystania w rolnictwie i ogrodnictwie. W 2012 r. w kompostowni poddano odzyskowi 8 700 Mg odpadów ulegających biodegradacji. Instalacja jest regionalną instalacją do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego przyjętym Uchwałą Nr XXV/398/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 2 lipca 2012 r.

Kompostownię SITA Kraków stanowią 3 bioreaktory wraz z powierzchnią dla fazy dojrzewania o maksymalnej wydajności w ramach zrealizowanego I etapu budowy (wydajność ok. 6 tys. Mg/rok). Kompostownia pracuje poniżej swojej nominalnej wydajności. Istniejąca infrastruktura stwarza dalsze możliwości rozbudowy instalacji (do nominalnych zdolności produkcyjnych ok. 12.000-15.000 Mg rocznie). W 2012r. w kompostowni poddano odzyskowi 1723 Mg odpadów. Instalacja jest regionalną instalacją do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego przyjętym Uchwałą Nr XXV/398/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 2 lipca 2012 r.

- f) Składowisko odpadów komunalnych Barycz
Składowisko odpadów komunalnych „Barycz” składa się z trzech etapów składowania. Etap I i II zostały już zrehabilitowane. Natomiast eksploatacja etapu III, o powierzchni 11 ha i pojemności ok. 2 mln m³ rozpoczęła się w lutym 2005 r. Do wypełnienia pozostało 0,4 mln m³. Składowisko jest obiektem w pełni nowoczesnym, spełniającym wszelkie rygorystyczne wymagania w zakresie ochrony środowiska. Odzyskiwany biogaz ze składowanych odpadów przetwarzany jest na energię elektryczną i ciepłą. W ciągu ostatnich lat średnia ilość odpadów deponowanych na składowisku systematycznie maleje gdyż coraz więcej odpadów poddawana jest procesom recyklingu i odzysku, nie mniej jednak pojemność składowiska, przy dotychczas

prowadzonej gospodarce odpadami, ulegnie wyczerpaniu ok. 2017 r. Aby była możliwość przedłużenia jego żywotności należy zrealizować ostatni element domykający kompleksowy system gospodarki odpadami, jakim jest budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów. Instalacja jest regionalną instalacją do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego przyjętym Uchwałą Nr XXV/398/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 2 lipca 2012 r.

- g) Instalacja do przerobu odpadów budowlanych i poremontowych.
Gruz budowlany i inne rodzaje odpadów budowlanych wytwarzanych przez osoby prywatne podczas budowy i remontu mieszkań, których ilość szacuje się na ok. 30 tys. Mg/rok, usuwane są przez firmy na zasadzie podstawienia specjalistycznego pojemnika, a odzysk tych odpadów następuje w Zakładzie Odzysku Surowców „Madrohut” Sp. z o.o.
- h) Zbiornice Punkty Gromadzenia Odpadów.
W Gminie Miejskiej Kraków funkcjonuje dwa Zbiornice Punkty Gromadzenia Odpadów - Lamusownia – przy ul. Nowohuckiej 1 oraz punkt przy ul. Krzemienieckiej 40. Mieszkańcy mogą bezpłatnie pozostawić odpady, których rodzaje określone zostały w Regulaminie przyjmowania odpadów. Zebrane frakcje odpadów wywożone są do specjalistycznych instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów z ustaloną przez inwestora częstotliwością zapewniającą bezpieczeństwo i higienę pracy personelowi oraz bezpieczeństwo ekologiczne. Koncepcja technologiczna przewiduje gromadzenie 18 frakcji odpadów, takich jak: szkło białe i kolorowe, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, papier i tektura, dywany/wykładziny, tworzywa sztuczne -opakowaniowe i nie opakowaniowe (meble ogrodowe, skrzynki, doniczki, itp.), cegły i gruz z rozbiórek, zmieszane metale, opony, opakowania po chemii gospodarczej, urządzenia chłodzące, sprzęt AGD, meble a także odpady niebezpieczne, jak: świetlówki, akumulatory, małe baterie, zużyte smary, oleje i emulsje, rozpuszczalniki, aerozole, gaśnice, butle gazowe, przeterminowane lekarstwa, środki ochrony roślin, farby i kleje. Ilość zgromadzonych przez mieszkańców odpadów w ZPGO osiągnęła w roku 2012 ok. 3 000 Mg.
- i) Zbiórka odpadów wielkogabarytowych.
Mieszkańcy na chwilę obecną mogą pozbywać się legalnie odpadów wielkogabarytowych według przyjętego harmonogramu odbioru w poszczególnych rejonach a także przywozić je własnym środkiem transportu do Lamusowni (Zbiornicy Punkt Gromadzenia Odpadów). Zebrane odpady kierowane są do Zakładu Demontażu Odpadów Wielkogabarytowych uruchomionego w czerwcu 2010r. Ponadto, w przypadku nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej odbiór tego typu odpadów odbywa się na podstawie zgłoszenia z częstotliwością dwa razy w roku, w przypadku nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej w terminie i z częstotliwością uzgodnionych z zarządcą nieruchomości nie rzadziej niż raz na miesiąc.
- j) Zbiórka przeterminowanych leków w aptekach.
Akcja została zapoczątkowana jesienią 2000 r. przy współpracy z Okręgową Izbą Aptekarską. Specjalistyczne pojemniki, zakupione przez Miasto, ustawione zostały w wytypowanych aptekach. W zbiórce bierze udział 179 aptek i tym samym systematycznie wzrastała ilość zebranych przeterminowanych leków. W roku 2012 zebrano ponad 26 Mg lekarstw.
- k) Zbiórka zużytych baterii i akumulatorów.
Akumulatory kwasowo-ołowiowe zbierane są przez firmy posiadające stosowne zezwolenia na zbieranie i transport odpadów niebezpiecznych. W zakresie pozostałych typów baterii

i akumulatorów systemy zbierania funkcjonują w ograniczonym zakresie i organizowane są głównie przez organizacje odzysku.

l) Zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny jest zbierany przez:

- jednostki handlowe przy zakupie nowego sprzętu,
- firmy posiadające zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych,
- podmioty prowadzące punkty serwisowe,
- podczas akcji organizowanych przez gminę, spółdzielnie mieszkaniowe i MPO.

W przypadku zużytego sprzętu pochodzącego z innych źródeł niż gospodarstwa domowe sprzęt jest odbierany przez specjalistyczne firmy posiadające stosowne zezwolenia.

Kraków od kilku lat prowadzi systematyczną kampanię edukacyjną w kierunku racjonalnej gospodarki odpadami wśród mieszkańców. Każdego roku prowadzone są takie akcje jak: Krakowski Festiwal Recyklingu, Dni Ziemi, Sprzątanie Świata. Ponadto uruchomiona została strona internetowa Ekocentrum oraz bezpłatna infolinia, dzięki którym mieszkańcy mają możliwości uzyskania odpowiedzi na pytania dotyczące zagadnień związanych z gospodarką odpadami.

Elementem zamykającym zintegrowany system gospodarki odpadami na terenie Gminy Miejskiej Kraków będzie Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych. ZTPO ma być nowoczesną instalacją, pozwalającą na zagospodarowanie odpadów poprzez ich spalanie i odzysk pochodzącej ze spalania energii. Polska znajduje się na szarym końcu europejskich standardów gospodarki odpadami, zwłaszcza wdrażania mechanizmów redukcji składowania odpadów. Deponowanie odpadów na składowisku jest na razie w Krakowie główną metodą unieszkodliwiania ok. 80% odpadów. Aby spełnić standardy europejskie, Miastu nie wystarczy sama segregacja odpadów, Kraków potrzebuje nowoczesnej spalarni odpadów komunalnych. Inwestycja taka powstanie w Krakowie przy ul. Giedroycia do końca 2015r. Uchwałą Nr LVI/710/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 listopada 2008r. Rada Miasta Krakowa powierzyła Krakowskiemu Holdingowi Komunalnemu SA realizację Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów. Wydajność instalacji wyniesie 220 000 Mg/r odpadów. Obiekt będzie spełniał restrykcyjne wymogi emisji zanieczyszczeń.

Rozwiązania systemu gospodarki odpadami komunalnymi wynikają z:

- zakazu od dnia 1 stycznia 2013 r. składowania odpadów z grupy 20, dla których ciepło spalania wynosi powyżej 6 MJ/kg suchej masy (s.m.), węgiel całkowity (TOC) – 5 % s.m. a straty przy prażeniu – 8% s.m.,
- art. 3b. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są obowiązane osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020 r.:
  - a) poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo;
  - b) poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo.
- art. 3c ww. ustawy gminy są obowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

Infrastruktura energetyczna

Infrastrukturę energetyczną miasta Krakowa tworzą trzy systemy:

1. system ciepłowniczy
2. system elektroenergetyczny
3. system gazowniczy

System ciepłowniczy

Źródła ciepła.

Elektrociepłownia EDF Polska Oddział nr 1 w Krakowie.

Produkcja ciepła i energii elektrycznej opiera się na pracy urządzeń wytwórczych zasilanych paliwem węglowym. Łączna moc zainstalowana: ciepła 1118MWt, elektryczna 460 MWe. Przewidywana żywotność podstawowych urządzeń (bloki energetyczne) jest szacowana na około 20 do 25 lat.

Wytworzona energia ciepła dostarczana jest do miejskiej sieci ciepłowniczej w postaci wody grzewczej przeznaczonej na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. Energia elektryczna wytworzona w układzie skojarzonym i kondensacyjnym przekazywana jest do lokalnej sieci elektroenergetycznej 110 kV. Około 60% energii elektrycznej jest wytwarzana w wysokosprawnej kogeneracji.

Elektrownia Skawina.

Możliwości produkcyjne:

- moc ciepła osiągalna w wodzie grzewczej 588 MWt,
- moc ciepła osiągalna w parze technologicznej 72 MWt,
- moc elektryczna osiągalna w kondensacji 490 MWe,
- moc elektryczna osiągalna w maksymalnym skojarzeniu 370 MWe.

Elektrownia Skawina ma możliwość uruchomienia pracy generatorów na potrzeby własne i odbudowy systemu energetycznego po wystąpieniu całkowitego black-out'u. Moc potrzebna do uruchomienia Elektrowni Skawina ze stanu zerowego (pełny black-out) na potrzeby własne wynosi 5MW. Elektrownia Skawina może podjąć pracę ze stanu całkowitego postoju w czasie kilku godzin.

Wytworzone ciepło w postaci wody gorącej zasila systemy ciepłownicze miasta Krakowa i Skawiny. Energia ciepła w całości jest wytwarzana w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej.

Plany rozwojowe Elektrowni Skawina:

Moc planowanego bloku gazowo-parowego ma wynosić około 400 MWe i 200 MWt. Blok zastąpi zlikwidowane turbozespoły nr 1 i 2 oraz w przyszłości turbozespół nr 3 o mocy 110 MW i nr 7 o mocy 50 MW.

Elektrociepłownia Arcelor Mittal Poland S.A. Oddział w Krakowie.

Łączna moc zainstalowanych kotłów wynosi 1111 MW. Osiągalna wydajność to około 977 MW (moc w parze). Ponadto Elektrociepłownia jest jednym z trzech dostawców ciepła do sieci ciepłowniczej Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej (w 2012 r. 44,5 MW, co udział wynosi ok 3,4%).

Kotłownie lokalne.

W 2012 r. na terenie miasta funkcjonowało około 1200 kotłowni, w tym:

- opalane paliwem stałym - 200 kotłowni,
- opalane gazem ziemnym (powyżej 10 Nm³/h) - 900 kotłowni,
- opalane olejem lekkim - 100 kotłowni.

Piece domowe.

Ilość palenisk węglowych w obszarze Krakowa szacowana jest na około 30 000 do 60 000. Około 1/3 tych urządzeń grzewczych funkcjonuje w centrum miasta (w obszarze II obwodnicy komunikacyjnej).

W 2013 planowane jest wykonanie inwentaryzacji w obszarze, którego granice wyznacza II obwodnica komunikacyjna.

W ramach programu Ograniczenia Niskiej Emisji w latach 1995-2012 zostało likwidowanych 19,9 tys. palenisk węglowych i 342 kotłownie. Planuje się zwiększenie tempa likwidacji palenisk węglowych.

Sieć dystrybucyjna ciepła – miejska sieć ciepłownicza.

Energia ciepła dostarczana jest odbiorcom w postaci wody gorącej o parametrach temperaturowych 135/65°C. Swoim zasięgiem sieć ciepłownicza obejmuje niemal w całości tereny intensywnej zabudowy. Za pośrednictwem sieci ciepłowniczej energia ciepła jest dostarczana do 4900 odbiorców oraz 8380 obiektów, co daje 63% udział w rynku ciepła.

Sieć dystrybucyjna, ma charakter pierścieniowo-promienisty z trzema źródłami ciepła: Elektrociepłowni EDF Polska Oddział nr 1 w Krakowie, Elektrowni Skawina, Elektrociepłowni Arcelor Mittal Poland S.A. łączna długość sieci wynosi 788,7 km, w tym sieć preizolowana 432,6 km (55%).

łączna moc zamówiona w źródłach dla sieci ciepłowniczej w grudniu 2012 r. to 1262 MW, w tym:

łączna moc zamówiona w źródłach dla sieci ciepłowniczej w lipcu 2012 r. wynosiła 95,5 MW, w tym:

Intensywne działania na rzecz zwiększenia odbiorców energii cieplnej do przygotowania ciepłej wody użytkowej powodują szybki wzrost mocy zamówionej w sezonie letnim z poziomu 70,4 MW w 1999 r. i 119,45 MW w 2008 r. do poziomu. 147,6 MW w 2012 r.

Tendencje zmian w zużyciu ciepła.

Po okresie spadków w latach 2002-2006 w następnych latach sprzedaż energii cieplnej ustabilizowała się na poziomie 9200-9400 TJ/rok. Moc zamówiona przez odbiorców MPEC SA, obecnie kształtuje się na poziomie ok. 1550 MW. Ubytki wynikające z termomodernizacji obiektów, odłączeń i ograniczeń mocy zamówionej są z nawiązką rekompensowane poprzez podłączenia nowych odbiorców. Moc zamówiona w źródłach ciepła ustabilizowała się na poziomie ok. 1250 MW, z niewielką tendencją wzrostową.

Możliwość zaspokojenia zapotrzebowania na energię ciepłą.

Zapotrzebowanie na moc ciepłą z sieci ciepłowniczej w obszarze Gminy Miejskiej Kraków w okresie zimowym kształtuje się na poziomie 1552 MW, a w okresie letnim na poziomie 147,6 MW. Prognoza wskazuje na niewielki wzrost mocy zamówionej przez odbiorców w latach 2013-2020 i późniejszą stabilizację na poziomie 1590-1620 MW.

Źródła zawodowe mają łączną wydajność 1936 MWt. Nadwyżka mocy wynosi ponad 50%. Urządzenia wytwórcze są w trakcie dostosowywania do zwiększonych wymagań środowiskowych obowiązujących od 1 stycznia 2016 r.

System elektroenergetyczny.

System elektroenergetyczny na obszarze miasta Krakowa jest elementem Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE). Na terenie miasta znajdują się dwa zawodowe źródła wytwórcze energii elektrycznej. Elektrociepłownia EDF Polska Oddział nr 1 w Krakowie oraz Elektrownia Skawina. Pobliskim źródłem wytwórczym energii elektrycznej położonym poza miastem jest Elektrownia Siersza. Wymienione źródła zawodowe powiązane są z KSE za pomocą linii przesyłowych lub dystrybucyjnych. Sieć przesyłową w rejonie Krakowa tworzą 3 stacje 220/110kV i 6 linii przesyłowych 220kV podlegających PSE Polska S.A.

Sieć dystrybucyjna.

Od 1 lipca 2007 r. nastąpiło rozdzielenie działalności związanej z dystrybucją energii elektrycznej od działalności związanych z obrotem oraz wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepłej.

Operatorem systemu dystrybucyjnego (OSD) na obszarze Gminy Miejskiej Kraków jest firma TAURON Dystrybucja S.A. Głównym zadaniem operatora jest prowadzenie ruchu sieciowego w sieci dystrybucyjnej w sposób efektywny, z zachowaniem wymaganej niezawodności dostarczania energii elektrycznej i jakości jej dostarczania. Sieć dystrybucyjną tworzą sieci i obiekty wysokiego (WN) oraz średniego (SN) i niskiego (nN) napięcia.

Sieć i obiekty wysokiego napięcia 110 kV

Ze stacji elektroenergetycznych 220/110 kV oraz rozdzielni 110 kV przy Elektrociepłowni EDF Polska wyprowadzone są linie 110 kV zasilające stacje elektroenergetyczne 110/SN (tworzące wokół miasta wielopięścieniowy układ zasilania. Sieć wysokiego napięcia pracuje w układzie zamkniętym wielostronnie zasilanym.

Podstawowymi elementami zaopatrzenia w energię elektryczną Gminy Miejskiej Kraków są stacje elektroenergetyczne 110/SN (GPZ). Łącznie dla zasilania Krakowa pracuje 20 stacji 110/SN.

Wraz ze wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną istnieje konieczność budowy nowych stacji 110kV/SN i zasilających je linii 110 kV. Stan techniczny sieci 110 kV ocenia się jako dobry.

Sieć i obiekty średniego napięcia (SN)

Ze stacji GPZ 110/SN wyprowadzone są linie średniego napięcia, zasilające bezpośrednio większych odbiorców przemysłowych oraz pośrednio, poprzez stacje transformatorowe SN/nN pozostałych odbiorców.

Na terenie Krakowa pracuje 2946 stacji transformatorowych SN/nN, z transformatorami o mocy jednostkowej do 630 kVA.

Na terenie miasta funkcjonuje łącznie 1938 km linii kablowych o napięciach 15 kV. Sieci napowietrznych o łącznej długości 198 km.

Sieć rozdzielcza niskiego napięcia (nN)

Sieć rozdzielcza niskiego napięcia 400/230 V w obszarze zabudowy miejskiej wykonana jest jako sieć kablowa, w układzie pierścieniowym.

Plany rozwojowe dotyczące sieci dystrybucyjnej 110 kV przewidują budowę 5 stacji GPZ i 7 linii 110kV.

Tendencje zmian w zużyciu energii elektrycznej

W 2009 r. nastąpił spadek zużycia energii elektrycznej, szczególnie głęboki w grupie pozostali odbiorcy. W latach 2010-2012 daje się zaobserwować wzrastające się zużycie energii elektrycznej, łącznie o 8,5%. Szczególnie duży, łącznie o 11,2%, wzrost zużycia energii elektrycznej miał miejsce u odbiorców z sektora przemysłu i usług.

Możliwość zaspokojenia zapotrzebowania na moc elektryczną

Zapotrzebowanie na moc elektryczną w obszarze Gminy Miejskiej Kraków w okresie zimowym kształtuje się na poziomie 500-550 MW (w tym kombinat hutniczy 70-120 MW), a w okresie letnim kształtuje się na poziomie 360-450 MW (w tym kombinat hutniczy 70-120 MW). W ostatnich latach łączna wielkość zapotrzebowania na energię elektryczną ma charakter rosnący, w tempie średnio 2-3% rocznie. Prognoza wskazuje na wzrost zapotrzebowania na moc elektryczną o 40% tj. do poziomu 630 MWe w 2030 r. Prognozowany jest mniejszy przyrost zapotrzebowania na energię, bo o 14%.

Wielopunktowe połączenie sieci dystrybucyjnej z systemem przesyłowym oraz źródłami zawodowymi zapewnia możliwość dostawy energii elektrycznej z różnych kierunków, aktualnie i w okresie perspektywicznym. Sieć i obiekty wysokiego napięcia 110 kV zapewniają dostawę energii elektrycznej do aktualnych odbiorców.

Podsumowanie.

Prognoza wskazuje na wzrost zapotrzebowania na moc elektryczną o 40% do poziomu ok. 630 MWe w 2030 r. System elektroenergetyczny pozwala na zaspokojenie obecnego zapotrzebowania na energię elektryczną. Ze względu na prognozowany znaczący wzrost zapotrzebowania system wymagać będzie rozbudowy i modernizacji, w zakresie wysokich, średnich i niskich napięć. Istniejący układ połączeń z krajowym systemem przesyłowym pozwala na wariantowy, z różnych źródeł lub kierunków, sposób zasilania poszczególnych rejonów miasta. Pierścieniowy układ sieci dystrybucyjnej umożliwi w sytuacjach awaryjnych dostawę energii elektrycznej do odbiorców w sposób ciągły, za wyjątkiem odcinków sieci bezpośrednio dotkniętych awarią.

System gazowniczy

Źródłem gazu dla obszaru miasta Krakowa jest Krajowy System Przesyłowy, który jest zbiorem urządzeń do transportu gazu połączonych w system umożliwiający dostawy gazu w sposób ciągły i nieprzerwany, przy należnym poszanowaniu środowiska naturalnego. Operatorem systemu przesyłowego jest firma Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.. Obszar południowo-wschodniej Polski jest obsługiwany przez Oddział w Tarnowie. Źródłem zasilania gazowej sieci dystrybucyjnej Krakowa jest 6 tranzytowych gazociągów wysokiego ciśnienia. Gazociągi te dostarczają gaz dla odbiorców na terenie Krakowa i Województwa Małopolskiego. Ponadto przez teren miasta przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia zasilające stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia.

Kraków jest zasilany z 6 głównych stacji redukcyjno -pomiarowych I stopnia:

Ponadto odbiorców na terenie miasta zasilają również stacje redukcyjno - pomiarowe I stopnia o znaczeniu lokalnym: Kostrze, Wróblowice, Bory Olszańskie oraz uruchomiona w 2012 roku usytuowana na pograniczu Skawiny i Krakowa stacja Korabniki.

Sieć dystrybucyjna

Na terenie Polski południowo-wschodniej i w Krakowie dystrybucję paliw gazowych prowadzi Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie a na terenie Krakowa - Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie. Sieć dystrybucyjną tworzą:

- gazociągi podwyższonego średniego ciśnienia,
- gazociągi średniego ciśnienia,
- stacje redukcyjno-pomiarowe II stopnia,
- gazociągi niskiego ciśnienia.

Odbiorcy na terenie miasta zasilani są bezpośrednio z sieci średniego ciśnienia (głównie na obrzeżach miasta), bądź też poprzez stacje redukcyjne II stopnia i sieć niskiego ciśnienia (obszary śródmiejskie). Łączna długość gazowej sieci dystrybucyjnej wynosi 1547 km, w tym gazociągi podwyższonego średniego ciśnienia 16 km, gazociągi średniego ciśnienia 879 km, gazociągi niskiego ciśnienia 651 km. W technologii rur PE wykonanych jest około 52% gazociągów średniego ciśnienia oraz około 15% gazociągów niskiego ciśnienia.

Tendencje zmian w zużyciu gazu ziemnego

Zużycie gazu ziemnego w latach 2008-2012 kształtowało się na stabilnym poziomie w granicach 215 000 - 245 000 tys. Nm³/rok, występują kilkuprocentowe wahania w skali rok do roku, związane ze zmiennymi warunkami sezonu grzewczego oraz z cyklem koniunkturalnym w gospodarce.

Możliwość zaspokojenia zapotrzebowania na gaz ziemny

W 2012 r. w Krakowie z gazu korzystało 258348 odbiorców, w tym 250451 w gospodarstwach domowych. Istniejący system gazowniczy na obszarze miasta Krakowa zapewnia dostawę żądanych ilości gazu dla odbiorców komunalnych, przemysłu, handlu i usług. Na terenie miasta nie występują obszary o ograniczonych możliwościach dostawy gazu. Aktualnie możliwości

dostawy gazu ze stacji źródłowych I stopnia wynoszą 127 600 Nm³/h. Maksymalny pobór godzinowy w okresie zimowym wyniósł obecnie ok. 80 tys. Nm³/h a stopień wykorzystania przepustowości stacji I stopnia osiągnął 62,7%. Zaspokojenie prognozowanego zapotrzebowania na gaz wymagać będzie rozbudowy i modernizacji systemu.

Plany rozwojowe obejmują modernizację stacji redukcyjno-pomiarowych, sukcesywną przebudowę gazociągów na polietylenowe (PE), rozbudowę systemu dystrybucji związaną z przyłączeniami nowych odbiorców.

Prognoza wskazuje na niewielki wzrost zapotrzebowania na gaz ziemny do poziomu około 91 tys. m³/h. System gazowniczy pozwala na zaspokojenie obecnego i prognozowanego zapotrzebowania na gaz ziemny, jednak wymagać będzie modernizacji i rozbudowy w celu przyłączenia nowych odbiorców. Istniejący układ połączeń z krajowym systemem przesyłowym pozwala na wariantowy, z różnych źródeł lub kierunków, sposób zasilania poszczególnych rejonów miasta. Pierścieniowy układ sieci dystrybucyjnej umożliwi w sytuacjach awaryjnych dostawę gazu do odbiorców w sposób ciągły, za wyjątkiem odcinków sieci bezpośrednio dotkniętych awarią.

Odnawialne źródła energii na terenie miasta Krakowa.

Energia wiatrowa.

Na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000 określony został zasięg stref energetycznych wiatru w Polsce. Ze względu na niekorzystne położenie i niewielką ilość terenów otwartych w Krakowie nie planuje się wykorzystania energii wiatru na dużą i średnią skalę.

Energia słoneczna

Gmina Miejska Kraków zlokalizowana jest w strefie o umiarkowanym nasłonecznieniu. Ilość energii promieniowania słonecznego docierającego do powierzchni poziomej w ciągu roku wynosi 962,2 kWh/m², średnie usłonecznienie wynosi 1500 godzin na rok. Optymalnym zastosowaniem jest wykorzystanie energii słonecznej do produkcji ciepłej wody użytkowej, co pozwala na zaoszczędzenie paliw.

W ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji ze środków WFOŚiGW dofinansowano budowę kilkuset kolektorów słonecznych o łącznej mocy zainstalowanej ok. 2 MW. Zainstalowane są także panele fotowoltaiczne jako autonomiczne mikroźródła energii elektrycznej do zasilania parkomatów, pojedynczych opraw oświetleniowych i podświetlania znaków drogowych. Planuje się także budowę farm fotowoltaicznych na terenach zdegradowanych, nie nadających się do innego przeznaczenia. Z uwagi na cenę terenów miejskich nie przewiduje się znaczącego rozwoju fotowoltaiki w mieście.

Energia geotermalna

Potencjał przepływu i temperatury udokumentowanych zasobów wód geotermalnych na obszarze miasta umożliwia ich zastosowanie jedynie dla celów rekreacyjno-leczniczych.

W opracowaniu Zakładu Energii Odnawialnej PAN „Ocena możliwości pozyskania energii cieplnej z wód geotermalnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz wstępna analiza ekonomiczna przedsięwzięcia pod nazwą budowa miejskiego zakładu geotermalnego” wskazała możliwość wykorzystania wód geotermalnych zbiornika górnourajskiego w rejonie Wyciąże, Kościelniki, Ruszcza, Przulasek. Temperatury wód (około 25°C) oraz wydajności (do 60 m/h) predestynują je do wykorzystania w ramach lokalnych projektów związanych głównie z rekreacją.

Energia spadku wód.

Na terenie miasta funkcjonują 3 elektrownie zainstalowane na stopniach wodnych Wisły:

- MEW Dąbie o mocy 3,0 MW,
- MEW Przewóz o mocy 4,0 MW,

– MEW Kościuszko o mocy 3,1 MW

Łączna moc zainstalowana elektrowni wynosi 10,1 MW. Elektrownie wodne przyłączone są bezpośrednio do sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV. Elektrownie zarządzane są przez podmioty poza gminne.

Energia biomasy.

Na terenie Krakowa funkcjonują trzy instalacje wykorzystujące energię pochodzącą ze spalania biogazu:

- na terenie składowiska odpadów komunalnych w Baryczy,
- na terenie oczyszczalni ścieków Kujawy,
- na terenie oczyszczalni ścieków Płaszów.

Biogaz ze składowiska odpadów komunalnych w Baryczy jest wykorzystywany jako paliwo w silnikach wysokoprężnych 4 agregatów o mocy 2 x 250 kW i 2 x 400 kW, wytwarzających w skojarzeniu energię elektryczną i ciepłą o łącznej mocy 1,3 MWe i 1,7 MWt. Nadmiar energii elektrycznej sprzedawany jest do sieci elektroenergetycznej. Powstające przy produkcji energii elektrycznej ciepło wykorzystywane jest do celów grzewczych i do przygotowania ciepłej wody użytkowej dla zaplecza technicznego i socjalnego składowiska.

W oczyszczalni ścieków Kujawy biogaz zasila trzy urządzenia kogeneracyjne produkujące energię elektryczną i ciepło w skojarzeniu. Łączna wytwórcza moc to 538 kW energii elektrycznej i 887 kW energii cieplnej z produkcją roczną 2950 MWh energii odnawialnej, która zaspokaja potrzeby własne oczyszczalni w ilości 40% potrzeb energii elektrycznej i 100% potrzeb energii cieplnej.

W oczyszczalni ścieków Płaszów biogaz powstający w komorach fermentacyjnych spalany jest w blokach energetycznych, o mocy elektrycznej 1600 kWe i mocy cieplnej 2400 kWt. Wykorzystując biogaz ściekowy wytwarzane jest 9600 MWh energii odnawialnej.

W ramach systemu gospodarowania odpadami Krakowski Holding Komunalny realizuje do 2015 r. Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów (ZTPO). Planowane jest termiczne przekształcanie odpadów wraz z odzyskiem energii, w tym biomasy pochodzenia komunalnego. Planowana moc instalacji wynosi około 8 MWe mocy elektrycznej i 35 MWt mocy cieplnej. Planowana jest produkcja energii elektrycznej w ilości 65 GWh i ciepła w ilości 280 GWh. Planowane jest połączenie ZTPO z siecią ciepłowniczą ciepłociągami 2φ600 mm z włączeniem do magistrali Wschód 2φ700.

Ochrona przed hałasem

Identyfikacja i charakterystyka źródeł hałasu

Występowanie zjawiska hałasu w Krakowie spowodowane jest głównie przez środki transportu komunikacyjnego. Obecny układ komunikacyjny, zmuszający w wielu przypadkach do prowadzenia ruchu pojazdów przez centrum miasta, generuje większy niż dopuszczalny poziom dźwięku, a w niektórych punktach znacznie przekraczający wartości dopuszczalne (np.: Al. Trzech Wieszców, ul. Wielicka – ul. Kamieńskiego, ul. Nowohucka ul. Konopnickiej, ul. Dietla, ul. Powstańców Wielkopolskich). Także główna linia kolejowa zlokalizowana na kierunku wschód - zachód przechodzi przez tereny najbardziej zurbanizowane i gęsto zaludnione. Najbardziej uciążliwym i odczuwalnym dla mieszkańców Krakowa jest zatem hałas komunikacyjny, szczególnie drogowy, obejmujący swoim oddziaływaniem teren prawie całego miasta (rejony wszystkich głównych arterii komunikacyjnych). Pozostałe grupy źródeł hałasu (kolejowy, lotniczy, przemysłowy) mają charakter lokalny. Zauważalne jest również nasilenie problemów akustycznych związanych z działalnością małych zakładów produkcyjnych i usługowych oraz lokali rozrywkowych.

Hałas drogowy

Największy wpływ na mieszkańców Krakowa w zakresie oddziaływania akustycznego ma ruch odbywający się po autostradzie A4, drogach krajowych oraz wojewódzkich przebiegających przez miasto. Drogi te charakteryzują się dużym natężeniem ruchu w czasie całej doby (zarówno w porze dziennej, wieczornej, jak i nocnej). Znaczący udział w kształtowaniu klimatu akustycznego mają także drogi i ulice miejskie o strukturze ruchu charakteryzującej się dużym udziałem pojazdów ciężkich (trasy komunikacyjne prowadzące ruch tranzytowy). Jest to jeden z głównych parametrów (obok natężenia ruchu i prędkości pojazdów) decydujących o poziomie hałasu samochodowego. Należy zaznaczyć, że w sąsiedztwie ulic, w ciągu których zlokalizowane są torowiska tramwajowe, klimat akustyczny również kształtuje się negatywnie (z uwagi na skumulowane oddziaływanie hałasu samochodowego i szynowego). Ulice dojazdowe i osiedlowe charakteryzują się natomiast dużą zmiennością ruchu w ciągu doby. Największe natężenie ruchu występuje na nich w porze dziennej i wieczornej, a w porze nocy znacząco spada. Charakteryzują się one także dużo mniejszym udziałem pojazdów ciężkich (z wyjątkiem pojazdów komunikacji miejskiej), co jest mniej uciążliwe dla osób mieszkających w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Przez obszar znajdujący się w granicach administracyjnych Miasta Kraków przebiegają następujące drogi i ulice: autostrada nr A4, droga ekspresowa S7, droga krajowa nr 4, droga krajowa nr 7, droga krajowa nr 44, droga krajowa nr 75, droga krajowa nr 79, droga krajowa nr 94, droga wojewódzka nr 776, droga wojewódzka nr 780, droga wojewódzka nr 794 oraz drogi powiatowe stanowiące podstawowy układ sieci drogowo – ulicznej miasta. Łącznie układ podstawowy miasta stanowią drogi i ulice o długości 312.9 km, natomiast układ obsługujący ma długość 1083.79 km.

Stopień zagrożenia hałasem obszarów położonych w sąsiedztwie dróg jest zależny przede wszystkim od wielkości i struktury ruchu, prędkości pojazdów oraz stanu i rodzaju nawierzchni. Na zagrożenie hałasem na tych terenach wpływa również sposób użytkowania terenu i typ zabudowy zlokalizowanej wokół dróg i ulic.

Hałas tramwajowy

Sieć tramwajowa w Krakowie obejmuje 24 linie, kończące swe trasy na 21 pętlach. W jej skład wchodzi również 2 zajezdnie: Nowa Huta i Podgórze. W chwili obecnej zakończona została budowa linii tramwajowej do Kampusu UJ, która została wybudowana i uruchomiona w październiku 2012 r. Tramwaje kursują ze zróżnicowaną częstotliwością przede wszystkim w porze dziennej i wieczornej. Analizując dane przedstawione w Mapie Akustycznej Miasta Krakowa należy stwierdzić, że ponadnormatywne oddziaływanie hałasu pochodzące od ruchu tramwajów występuje przede wszystkim w porze dziennej i wieczornej, o czym wspomniano powyżej. W porze nocnej również występuje oddziaływanie akustyczne pochodzące od poruszających się tramwajów, ale ma ono bardzo ograniczony zasięg. Największe oddziaływanie występuje w centrum miasta, gdzie funkcjonuje gęsta sieć tramwajowa oraz można odnotować zwiększoną częstotliwość przejazdów tramwajów. Zabudowa jest w tej części miasta zlokalizowana bardzo blisko tras torowisk. Na poziom hałasu tramwajowego ma również wpływ stan torowisk oraz stan techniczny tramwajów. Ich poprawa może być jedną z najefektywniejszych metod redukcji oddziaływania akustycznego.

Hałas kolejowy

Źródłami hałasu kolejowego na terenie Krakowa są przede wszystkim pociągi poruszające się po torowiskach zlokalizowanych w granicach stacji kolejowych oraz szlaków dojazdowych. Na terenie Krakowa krzyżują się następujące linie kolejowe:

- Linia kolejowa nr 8 Kraków Główny – Warszawa Zachodnia,
- Linia kolejowa nr 91 Kraków Główny – Medyka,
- Linia kolejowa nr 94 Kraków Płaszów – Oświęcim,
- Linia kolejowa nr 95 Kraków Mydlniki – Podłęże,
- Linia kolejowa nr 100 Kraków Mydlniki – Gaj,
- Linia kolejowa nr 109 Kraków Bieżanów – Wieliczka,

- Linia kolejowa nr 118 Kraków Mydlniki – Balice,
- Linia kolejowa nr 133 Kraków Główny – Ząbkowice.
- Dodatkowo na terenie Krakowa znajdują się następujące łącznice kolejowe:
- łącznica kolejowa nr 601 Kraków Przedmieście - Kraków Towarowy,
- łącznica kolejowa nr 602 Kraków Przedmieście - Kraków Olsza,
- łącznica kolejowa nr 603 Kraków Prokocim Towarowy (rejon PrD) - Kraków Bonarka,
- łącznica kolejowa nr 604 Kraków Płaszów - Kraków Prokocim Towarowy (rejon PrA),
- łącznica kolejowa nr 605 Kraków Płaszów - Kraków Prokocim Towarowy (rejon PrB),
- łącznica kolejowa nr 606 Kraków Prokocim Towarowy (rejon PrB) - Kraków Bieżanów,
- łącznica kolejowa nr 607 Raciborowice – Dłubnia.

Największe oddziaływanie akustyczne na terenie miasta można zaobserwować w sąsiedztwie dworców kolejowych: Kraków Główny i Kraków Płaszów oraz szlaków kolejowych relacji: Kraków Główny Osobowy - Dąbrowa Górnicza Ząbkowice, Kraków Płaszów - Oświęcim, Warszawa Zachodnia - Kraków Główny Osobowy oraz Kraków Główny Osobowy - Medyka. Ponadto w granicach Krakowa zlokalizowanych jest szereg przystanków kolejowych oraz linii – bocznic i obwodnic przeznaczonych szczególnie do transportu towarowego. Pociągi tego typu charakteryzują się znaczącym oddziaływaniem akustycznym na sąsiadujące tereny (większym od pociągów pasażerskich).

Podstawowymi parametrami decydującymi o uciążliwości oddziaływania akustycznego w zakresie hałasu kolejowego są przede wszystkim: wielkość i struktura ruchu, rodzaj i stan torowiska oraz taboru kolejowego. Udział pociągów towarowych w strukturze ruchu powoduje zwiększenie oddziaływania akustycznego w sąsiedztwie tras kolejowych. Na poziom hałasu ma również wpływ prędkość pociągów, ukształtowanie i użytkowanie terenu wokół torowisk.

Hałas lotniczy

Źródłem hałasu lotniczego na obszarze Krakowa są przede wszystkim operacje lotnicze związane z funkcjonowaniem Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków – Balice. Lotnisko to należy do największych i najstarszych portów lotniczych w Polsce i znajduje się poza granicami administracyjnymi Krakowa w odległości około 11 km od centrum miasta. Ogólna powierzchnia lotniska wynosi 310 ha, z czego w zarządzie cywilnym znajduje się 27.5 ha. W 2012 r. MPL Kraków – Balice miał połączenia lotnicze z 68 miastami Polski, Europy i Świata, które obsługiwane były przez 20 linii lotniczych. Liczba operacji lotniczych kształtowała się na poziomie nieco niższym od 40 000.

Hałas przemysłowy

Oddziaływanie akustyczne w zakresie hałasu przemysłowego na terenie Krakowa jest powodowane przez działalność zakładów przemysłowych i małych zakładów rzemieślniczych. Największymi źródłami emisji hałasu są zlokalizowane w dzielnicy Nowa Huta: Arcelor Mittal Poland S.A. Oddział w Krakowie (dawniej Huta im. T. Sendzimira S.A.) oraz Elektrociepłownia Kraków S.A. Zakłady te pracują całą dobę, natomiast ich oddziaływanie jest szczególnie uciążliwe w porze nocnej, dla której obowiązują bardziej restrykcyjne poziomy dopuszczalne hałasu w środowisku. Obydwa zakłady realizują od wielu lat programy mające na celu ograniczenie emisji hałasu, które doprowadziły do poprawy warunków akustycznych w ich sąsiedztwie.

Pozostałymi źródłami hałasu przemysłowego na terenie Miasta Krakowa są małe zakłady rzemieślnicze, które zlokalizowane są w przede wszystkim w dzielnicach: Śródmieście, Krowodrza i Podgórze. Zakłady tego typu pracują z reguły na jedną zmianę (raczej sporadycznie w porze nocnej). Uciążliwość hałasu w ich otoczeniu występuje zatem głównie w porze dziennej. Poziom dźwięku z reguły nie przekracza wartości dopuszczalnych hałasu w środowisku o więcej niż kilka decybeli.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż zakłady przemysłowe działające na terenie miasta, są źródłem lokalnej emisji dźwięku. Hałas przemysłowy nie ma znaczącego wpływu na klimat akustyczny w skali całego miasta i jest znacznie mniej odczuwalny i uciążliwy dla mieszkańców niż np. hałas komunikacyjny.

Hałas komunalny

Hałas komunalny jest w odbiorze społecznym kolejnym uciążliwym oddziaływaniem akustycznym na terenie Krakowa. Powodują go z reguły punktowe źródła dźwięku zlokalizowane na obszarze całego miasta (we wszystkich dzielnicach). W Śródmieściu dominują oddziaływania pochodzące z restauracji, barów i klubów. Uciążliwość akustyczną powodują również zlokalizowane w różnych częściach miasta pawilony handlowe m.in.: Bonarka City Center, Galeria Kazimierz, CH Zakopianka, Kraków Plaza, Centrum Handlowe M1. Hałas emitowany przez obsługę centrów handlowych oddziałuje na sąsiadujące tereny przede wszystkim w godzinach ich pracy: w porze dnia i wieczoru. Źródłami hałasu są w tym przypadku najczęściej instalacje wentylacyjne i klimatyzacyjne oraz agregaty chłodnicze bez zabezpieczeń akustycznych. Hałas związany z ich działalnością pochodzi również od ruchu samochodowego na terenie parkingów.

Do źródeł grupy hałasu komunalnego można również zaliczyć imprezy masowe odbywające się na terenie miasta. Jednakże w tym przypadku, w trakcie trwania tych imprez, nie jest wymagane dotrzymanie akustycznego standardu jakości środowiska

Dopuszczalne poziomy hałasu. Dopuszczalne poziomy hałasu, stanowiące standard jakości środowiska, określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007r. Nr 120, poz. 826 z późniejszymi zmianami). Standardy jakości zostały zróżnicowane ze względu na rodzaj terenu, rodzaj źródła hałasu oraz porę doby. Dopuszczalne wartości poziomu dźwięku A w środowisku dla poszczególnych źródeł hałasu, dla wskaźników długookresowych L_{DWN} i L_N , przedstawia poniższa tabela.

Tabl. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ⁽¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ⁽²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ⁽³⁾	70	65	55	45

1. Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
2. W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
3. Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Mapa akustyczna Miasta Krakowa

W celu wykonania oceny stanu akustycznego Krakowa, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, w 2012 r. została opracowana Mapa Akustyczna Krakowa, która jest istotnym narzędziem wspomagającym prowadzenie polityki ekologicznej miasta. Została ona zaktualizowana w 2013 r. do znowelizowanych przepisów dotyczących poziomów dopuszczalnych hałasu w środowiska. Mapa ta stanowi podstawę do opracowania programu działań mających na celu ograniczenie uciążliwości akustycznych.

W ramach prac nad Mapą akustyczną Krakowa określono szczegółowo zasięgi niekorzystnych oddziaływań akustycznych dróg, linii kolejowych i tramwajowych oraz obszarów przemysłowych a także oszacowano: liczbę lokali mieszkalnych narażonych na hałas, liczbę ludności zamieszkującej

lokale mieszkalne narażone na hałas, powierzchnię obszarów ekspozycyjnych na hałas. W poniższych tabelach przedstawiono wyniki analiz oddziaływania poszczególnych źródeł hałasu w stanie istniejącym na rok 2012

Tabl. Obiekty zagrożone hałasem drogowym, ocenianym wskaźnikiem L_{DWN}

Obszar miasta Krakowa	Przekroczenia wskaźnika hałasu drogowego L_{DWN} w dB				
	do 5 dB	> 5-10 dB	> 10-15 dB	> 15-20 dB	pow. 20 dB
	Stan warunków akustycznych środowiska				
	nieдобry		zły		bardzo zły
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	3,252	0,587	0,030	0,001	0,000
Liczba lokali mieszkalnych w danym zakresie [tys.]	14,268	1,247	0,036	0,000	0,000
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [tys.]	32,218	2,815	0,081	0,000	0,000
Liczba budynków szkolnych i przedszkolnych w danym zakresie	26	11	0	0	0
Liczba budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej w danym zakresie	7	2	0	0	0
Inne obiekty budowlane istotne z punktu widzenia ochrony przed hałasem (liczba obiektów)	0	0	0	0	0

Tabl. Informacje o obiektach zagrożonych hałasem tramwajowym, ocenianym wskaźnikiem L_{DWN}

Obszar miasta Krakowa	Przekroczenia wskaźnika hałasu tramwajowego L_{DWN} w dB				
	do 5 dB	> 5-10 dB	> 10-15 dB	> 15-20 dB	pow. 20 dB
	Stan warunków akustycznych środowiska				
	nieдобry		zły		bardzo zły
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	0,016	0,001	0,000	0,000	0,000
Liczba lokali mieszkalnych w danym zakresie [tys.]	0,716	0,000	0,000	0,000	0,000
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [tys.]	1,617	0,000	0,00	0,000	0,000
Liczba budynków szkolnych i przedszkolnych w danym zakresie	4	0	0	0	0
Liczba budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej w danym zakresie	0	0	0	0	0
Inne obiekty budowlane istotne z punktu widzenia ochrony przed hałasem (liczba obiektów)	0	0	0	0	0

Tabl. Informacje o obiektach zagrożonych hałasem kolejowym, ocenianym wskaźnikiem L_{DWN}

Obszar miasta Krakowa	Przekroczenia wskaźnika hałasu kolejowego L_{DWN} w dB				
	do 5 dB	> 5-10 dB	> 10-15 dB	> 15-20 dB	pow. 20 dB
	Stan warunków akustycznych środowiska				
	nieдобry		zły		bardzo zły
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	0,218	0,014	0,000	0,000	0,000
Liczba lokali mieszkalnych w danym zakresie [tys.]	0,087	0,005	0,000	0,000	0,000
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [tys.]	0,196	0,011	0,000	0,000	0,000
Liczba budynków szkolnych i przedszkolnych w danym zakresie	0	0	0	0	0
Liczba budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej w danym zakresie	0	0	0	0	0
Inne obiekty budowlane istotne z punktu widzenia ochrony przed hałasem (liczba obiektów)	0	0	0	0	0

Tabl. Informacje o obiektach zagrożonych hałasem przemysłowym, ocenianym wskaźnikiem L_{DWN}

Obszar miasta Krakowa	Przekroczenia wskaźnika hałasu przemysłowego L_{DWN} w dB				
	do 5 dB	> 5-10 dB	> 10-15 dB	> 15-20 dB	pow. 20 dB
	Stan warunków akustycznych środowiska				
	nieдобry		zły		bardzo zły
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	0,046	0,007	0,000	0,000	0,000
Liczba lokali mieszkalnych w danym zakresie [tys.]	0,164	0,000	0,000	0,000	0,000
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie [tys.]	0,371	0,000	0,000	0,000	0,000
Liczba budynków szkolnych i przedszkolnych w danym zakresie	1	0	0	0	0
Liczba budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej w danym zakresie	3	2	0	0	0
Inne obiekty budowlane istotne z punktu widzenia ochrony przed hałasem (liczba obiektów)	0	0	0	0	0

II. Formy i funkcje

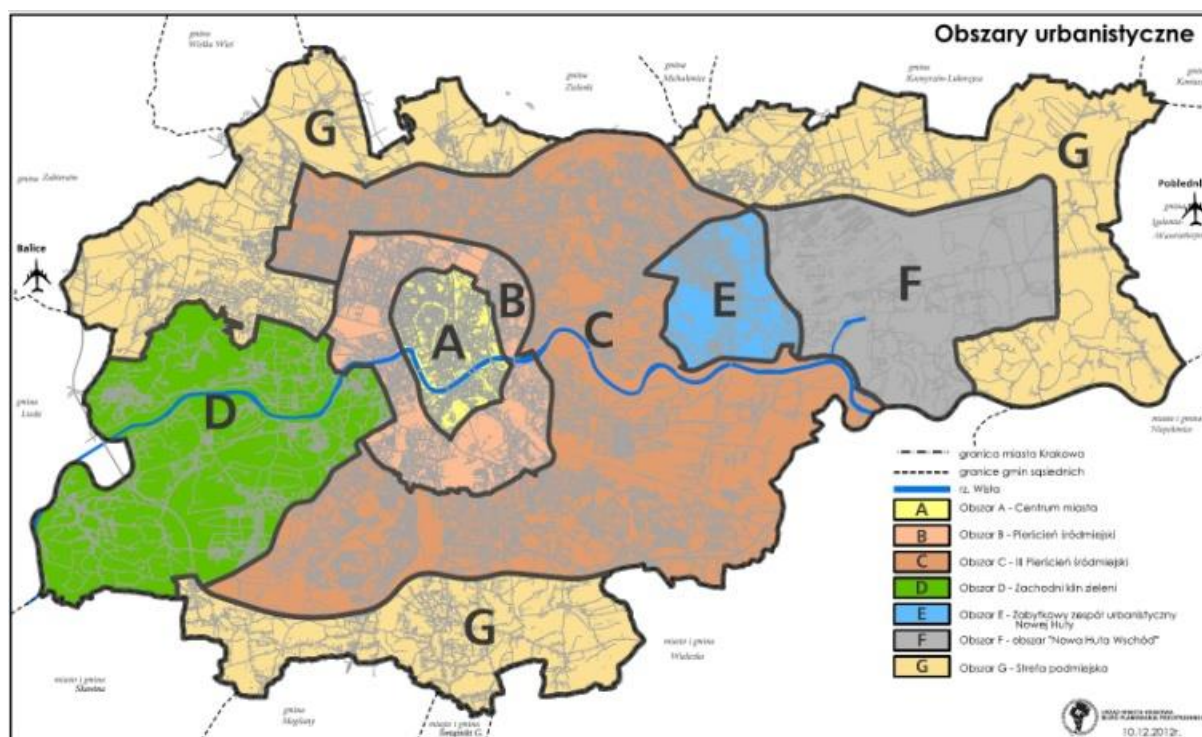
1. Formy zamieszkania: obszary urbanistyczne i typy zabudowy

W przestrzeni Miasta wyróżnić można strukturalne obszary zwane dalej obszarami urbanistycznymi. Podział ten pomaga wyartykułować logiczne związki między najważniejszymi strukturalnymi (morfologicznymi i funkcjonalnymi) cechami przestrzeni geograficznej Miasta oraz strategicznymi elementami dotychczasowej polityki przestrzennej. Na granice obszarów urbanistycznych miały wpływ:

- historyczny rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta, który można wyrazić w postaci kolejnych „pierścieni” zabudowy rozchodzących się w miarę koncentrycznie od zabytkowego centrum oraz koncentracji zabudowy wzdłuż promienisto-obwodnicowego układu ulic śródmiejskich;
- przyrodnicze i kulturowe elementy przestrzeni geograficznej Miasta (sektory wolne od zabudowy) takie jak: pradolina Wisły, Wzgórze Wawelskie, wyniesienie Krzemionek z kopcem Krakusa, zachodni klin zieleni ze wzgórzami Lasu Wolskiego, wzgórzem Bielani z kopcem Krakusa i Wzgórzem Tynieckim, zielone ciągi wzdłuż rzek i potoków, zabytkowe śródmieście z historycznym centrum, zabytkowy zespół architektoniczno-urbanistyczny Nowej Huty z krajobrazowym zespołem Mogiły i parkiem Dłubni;
- załączki budujące policentryczność Miasta; są nimi przede wszystkim historyczne centra miejskie, obszary aktywizacji funkcji nauki, kultury i techniki oraz inne centra rozwoju gospodarczego;
- kontynuacja zasad sformułowanych w dokumentach planistycznych – w planach zagospodarowania przestrzennego Miasta oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2003 r.;
- wspólne cechy najważniejszych kierunków dotychczasowej polityki przestrzennej wynikające z podobieństwa funkcjonalno-przestrzennych i krajobrazowych cech strukturalnych jednostek urbanistycznych wchodzących w skład danego obszaru, a zwłaszcza polityka dotycząca:
  - ochrony cennych wartości, rozwoju systemu komunikacji, rewitalizacji i rehabilitacji obszarów problemowych – także potrzeba wzmocnienia centrum i śródmieścia jako reakcja na proces suburbanizacji;
  - lokalizacji i rozwoju kombinatu metalurgicznego i Nowej Huty oraz
  - inne decyzje wpływające znacząco na rozmieszczenie elementów strukturotwórczych (np. pochodzące z lat 60. i 70. decyzje dotyczące głównych kierunków modernizacji układu komunikacyjnego, lokalizacji osiedli zabudowy wielorodzinnej w pasmach rozciągających się na kierunku W-Z po północnej i południowej stronie śródmieścia, idea tzw. Nowego Centrum Miasta i budowa Centrum Komunikacyjnego itp.).

Ryc. Obszary urbanistyczne Krakowa; źródło: Projekt Zmiany Studium...2013

Źródło: Projekt Zmiany Studium Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa; 2013

Śródmiejska zabudowa mieszkaniowa: – zabudowa historycznego centrum i „pierścienia śródmiejskiego” (Obszary A i B)

Obszar A – Centrum Miasta – to w przybliżeniu obszar w granicach II obwodnicy, który obejmuje:

- Historyczne centrum, które tworzą strukturalne jednostki urbanistyczne położone w granicach obszaru wpisanego na I Listę Światowego Dziedzictwa (Stare Miasto + Wawel oraz zabytkowy układ krakowskiego Kazimierza wraz ze Stradomiem);
- Pierwszy pierścień miejski – czyli strefę obejmującą tereny położone – w przybliżeniu – między historycznym centrum a II obwodnicą (między innymi Stare Podgórze); w przybliżeniu, jest to zasięg strefy nazywanej także „otoczką historycznego centrum” lub „strefą buforową” strefy wpisanej na Listę Światowego Dziedzictwa.

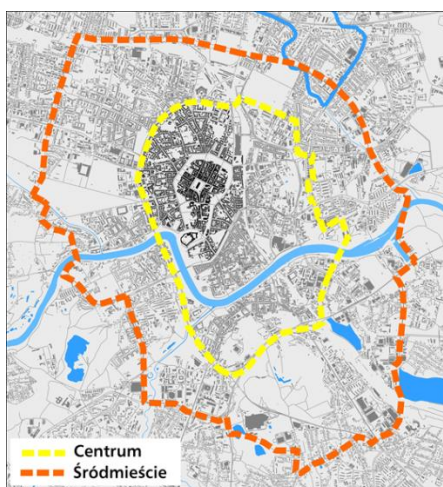
Zwornikiem funkcjonalno-przestrzennej konstrukcji metropolitalnego Krakowa jest jego centrum – „**Serce Miasta**”, na które składają się zabytkowe układy urbanistyczne Starego Miasta, Kazimierza, Kleparza, Wesolej i Podgórze. Centrum Miasta Krakowa to obszar, którego granice wyznaczają następujące aleje, ulice, trasy (łącznie z „kołnierzem” – i w nawiązaniu do tradycji I-go Ringu Krakowskiego): Aleje Trzech Wieszczów, południowa granica Cmentarza Rakowickiego, al. płk. Władysława Beliny-Prażmowskiego, ul. Kazimierza Kordylewskiego, ul. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, ul. Ryszarda Kuklińskiego, otoczenie Stawu Płaszowskiego, przebieg projektowanej trasy tunelu tramwajowego w sąsiedztwie fabryki „Kabel”, ul. Henryka Kamieńskiego, granice zespołu centrum handlowego „Bonarka” i ul. Marii Konopnickiej. W skład Centrum Krakowa wchodzi: historyczne jądro Krakowa w granicach obejmujących: obszar wpisany na listę Światowego

Dziedzictwa oraz „Nowe Centrum”, do którego zaliczyć można tereny przylegające do średnicowej linii kolejowej i obejmujące rejon „Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego”, rejon Hali Targowej na Grzegórkach, otoczenie przystanków kolejowych: Zabłocie i Kraków – Podgórze - Krzemionki, rejon pomiędzy Rondem Mogiłskim i Rondem Grzegórzeckim z terenami Sądów po wschodniej stronie al. Powstania Warszawskiego, tereny sąsiadujące z Galerią Kazimierz; teren lokalizacji projektowanego Centrum Muzyki oraz zachodnia część Zabłocia. Obszar centrum obejmuje również zabudowę tworzącą zewnętrzne pierzeje II obwodnicy. Tu znajdują się tak prestiżowe dla Miasta gmachy „architektury centrum” jak – przykładowo: – gmach Muzeum Narodowego przy Alejach III Wieszczów, zespół Sądów czy lokalizacja Centrum Kongresowego. Do najważniejszych obszarów przestrzeni publicznych w tej strefie – oprócz przestrzeni Starego Miasta należy centralna część Parku Rzeki Wisły.

W znacznej części Centrum Krakowa dominuje zabudowa będąca efektem nawarstwienia się historycznej, zabytkowej zabudowy Starego Miasta i zabudowy z I połowy XX wieku, która charakteryzuje się wysoką intensywnością zabudowy, mającą swoje bezpośrednie przełożenie na niski poziom współcześnie rozumianych standardów architektonicznych, mających swoje dalsze odzwierciedlenie w komforcie zamieszkania.

Obszar B – czyli „**Pierścień śródmiejski**” – to obszar otaczający Centrum („otoczka Centrum”) i obejmujący strukturalne jednostki urbanistyczne położone w granicach III obwodnicy.

Zasięg obszaru śródmieścia został wyznaczony z uwzględnieniem: morfologii tkanki miejskiej, uwarunkowań historycznych, geograficznych, krajobrazowych oraz parametrów takich jak np. intensywność zabudowy. Dlatego dla potrzeb Studium przyjęto, że obszar śródmieścia wyznaczają – w przybliżeniu – ul. Piastowska – ul. Bartosza Głowackiego, ul. Eliasza Radzikowskiego – ul. Józefa Wybickiego, al. płk. Władysława Beliny Prażmowskiego, ul. Bohdana Zaleskiego – ul. Mogilska, wewnętrzna obwodnica kolejowa, ul. Stoczniovców, al. Powstańców Wielkopolskich, al. Powstańców Śląskich, ul. Księdza Józefa Tischnera, ul. Jana Brożka, ul. Kapelanka, ul. Adolfa Nowaczyńskiego, linia od rzeki Rudawy – do ul. Piastowskiej. Obszarowy zakres tak określonego Centrum i Śródmieścia obrazuje poniższy rysunek.

Ryc. .... Obszary urbanistyczne A i B: Centrum i Śródmieście. Źródło: Projekt Zmiany Studium...2013

Osiedla mieszkaniowe zabudowy wielorodzinnej – obszar C

Mowa tu głównie o zabudowie mieszkaniowej w tzw. obszarze C. Obszar C – to III Pierścień miejski, obejmujący strukturalne jednostki urbanistyczne położone między III i IV obwodnicą. Pierścień ten - „rozerwany” od strony zachodniej - tworzą głównie jednostki osiedli wielorodzinnych, które przenikają się z zabudową jednorodziną - zabudowane przeważnie w czterech ostatnich dekadach XX w – a w części południowo-zachodniej tego obszaru występują także jednostki o zabudowie charakterystycznej dla strefy podmiejskiej.

Zabudowa miejska w obszarze C to przede wszystkim tereny mieszkalno- usługowe o skoncentrowanej strukturze. Dominującym terytorialnie i gabarytowo składnikiem tkanki mieszkaniowej są zespoły osiedli zabudowy wielorodzinnej (np. Nowy Prokocim, Nowy Bieżanów, Kozłówek, Piaski Nowe, Mistrzejowice, Bieńczyce, Wzgórza Krzesławickie), które wymagają działań rehabilitacyjnych. Towarzyszą im zespoły zabudowy jednorodzinnej (np. Osiedle Oficerskie, Ciche Kąciki, Legionowo na Dębnikach). Znaczą powierzchnię zajmują także obszary koncentracji dawnych obiektów przemysłu, wytwórczości oraz składów (np. Zabłocie, Płaszów, Łęg, Czyżyny), które podlegać będą rewitalizacji – także poprzez strategiczne projekty miejskie.

Główne problemy polityki przestrzennej na terenach zabudowy w obszarze C to przede wszystkim:

- degradacja zabudowy osiedlowej i problemy jej rehabilitacji,
- utrzymanie terenów zieleni ogólnodostępnej na terenie osiedli,
- ochrona i tworzenie nowych sieci przestrzeni publicznych,
- problemy towarzyszące przekształcaniu zdegradowanych terenów poprzemysłowych w centra usługowo-handlowe i zespoły przemysłu wysokich technologii,
- ochrona cennych, utrwalonych historycznie zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Zabudowa mieszkaniowa w obszarach E i F

Obszar E – obejmuje Zabytkowy zespół urbanistyczny Nowej Huty - wraz z jego krajobrazową „otoczką”, którą stanowią położone na południe od al. Jana Pawła II i ul. Tadeusza Ptasińskiego i atrakcyjne pod względem krajobrazowym i ekologicznym tereny (łąki nowohuckie stanowiące użytek ekologiczny, i zespół architektoniczno-krajobrazowy obejmujący: Osiedla Na Skarpie, układ urbanistyczny szpitala im. S. Żeromskiego i zabytkowy kościół Św. Bartłomieja) oraz tereny o sporym potencjale krajobrazowym i znacznych wartościach architektoniczno-urbanistycznych, o których decydują: park rzeki Dłubni, zespół architektoniczno-krajobrazowy klasztoru cystersów w Mogile i Kopiec Wandy.

Obszar F – to obszar o nazwie: „Nowa Huta Przyszłości”; jest przedmiotem głównego projektu strategicznego gminy Kraków. Pod względem funkcjonalno-przestrzennym i architektury krajobrazu jest to obszar o największych kontrastach, bowiem mamy tu zarówno największy teren przemysłowy zajmowany przez kombinat metalurgiczny oraz sąsiadujące z nim tereny oczyszczalni ścieków, hałd i innych składowisk odpadów poprodukcyjnych oraz największych obszarowo terenów kolejowych jak i tereny zabudowy podmiejskiej oraz malownicze układy dawnych podkrakowskich wsi, wśród których szczególnymi walorami krajobrazowymi odznaczają się tereny doliny rzeki Wisły w bliskim sąsiedztwie Puszczy Niepołomickiej. Pod względem skali wyzwania natury ekonomicznej,

technologicznej a także związanych z tym konsekwencji dla przestrzeni społecznej miasta jest to najważniejszy obszar problemowy Krakowa.

Zabudowa mieszkaniowa w strefie podmiejskiej (obszar G)

Obszar G – Strefa podmiejska - obejmuje głównie strukturalne jednostki urbanistyczne położone na południe i południowy zachód od autostrady oraz niewielkie enklawy położone na północ od północnego odcinka IV obwodnicy. Przeważa tu zabudowa o charakterze podmiejskim; występuje też znaczny procent terenów wolnych od zabudowy. Zabudowa podmiejska charakteryzuje się: dominacją zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, chaotycznej, o nieregularnej sieci ulicznej, niedoinwestowaniem pod względem infrastruktury oraz brakiem centrów lokalnych i miejsc publicznych. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie uwarunkowań przestrzennych, mających wpływ na ten typ zabudowy, Kraków można podzielić na:

- część północno-zachodnią, w obrębie której presja ruchu budowlanego jest dość silna. W strukturze nowej zabudowy coraz widoczniejsze staje się też oddziaływanie funkcjonalne aktywności charakterystycznych dla strefy międzynarodowego lotniska, a także pasów komercyjnych zabudowy wzdłuż trasy nr 7 (od Węzła Balice do Węzła Modlnica) oraz ul. Jasnogórskiej (droga nr 94). W tej części Miasta korzystnie wyróżniają się enklawy zabudowy jednorodzinnej Woli Justowskiej;
- część północno-wschodnią – obejmującą obszar dawnych wsi podkrakowskich położonych wokół kombinatu metalurgicznego. Ograniczenia wynikające z rygorów obowiązującej tu strefy ochronnej, ustanowionej ze względu na szkodliwe oddziaływania kombinatu, sprawiły, że w tej części Krakowa zachowało się jeszcze sporo pozostałości zabytkowych układów wiejskich takich jak np.: Przyłasek Rusiecki, Kościelniki, Ruszcza, Wadów, Łuczanowice.

Zabudowa w strefie podmiejskiej charakteryzuje się: dominacją zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, chaotycznej, o nieregularnej sieci ulicznej, niedoinwestowaniem pod względem infrastruktury oraz brakiem centrów lokalnych i miejsc publicznych. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie uwarunkowań przestrzennych, mających wpływ na ten typ zabudowy, Kraków można podzielić na:

- część północno-zachodnią, w obrębie której presja ruchu budowlanego jest dość silna. W strukturze nowej zabudowy coraz widoczniejsze staje się też oddziaływanie funkcjonalne aktywności charakterystycznych dla strefy międzynarodowego lotniska, a także pasów komercyjnych zabudowy wzdłuż trasy nr 7 (od Węzła Balice do Węzła Modlnica) oraz ul. Jasnogórskiej (droga nr 94). W tej części Miasta korzystnie wyróżniają się enklawy zabudowy jednorodzinnej Woli Justowskiej;
- część północno-wschodnią – obejmującą obszar dawnych wsi podkrakowskich położonych wokół kombinatu metalurgicznego. Ograniczenia wynikające z rygorów obowiązującej tu strefy ochronnej, ustanowionej ze względu na szkodliwe oddziaływania kombinatu, sprawiły, że w tej części Krakowa zachowało się jeszcze sporo pozostałości zabytkowych układów wiejskich takich jak np.: Przyłasek Rusiecki, Kościelniki, Ruszcza, Wadów, Łuczanowice.
- część południową – obejmującą tereny położone między autostradą A4 a południową granicą Miasta. Istniejącą zabudowę charakteryzuje duże rozproszenie, pogłębiane przebiegiem autostrady, stanowiącej skuteczną barierę przestrzenną. Problemem jest także stosunkowo duża ilość terenów osuwiskowych.

W znacznej mierze, zmiany w zabudowie obszaru G są wynikiem realizacji obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a ich efektem będzie głównie przyrost zabudowy mieszkaniowej. W myśl ustaleń dotychczasowej polityki przestrzennej Miasta, w części wschodniej Krakowa przygotowywane są istotne zmiany. Ich skala odpowiadać będzie skali zamierzenia określonego jako strategiczny projekt miejski pod nazwą „Kraków – Nowa Huta Przyszłości”. W tej strefie, zgodnie z ww. projektem spodziewany jest istotny przyrost zabudowy i zainwestowania, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w proponowanych dla tego obszaru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

Tab. Strukturalne Jednostki urbanistyczne i obszary strukturalne

Nr. Jednostki	Nazwa jednostki strukturalnej	Położenie w obszarach strukturalnych
1	STARE MIASTO	A
2	PIERWSZA OBWODNICA	A
3	KAZIMIERZ	A
4	ŚRÓDMIEJSKI PARK NADWIŚLAŃSKI	A, B
5	DĘBNIKI	B
6	OTOCZENIE BŁOŃ	B
7	ŁOBZÓW	B
8	NOWE MIASTO	B
9	CMENTARZ RAKOWICKI	B
10	OLSZA	B
11	GRZEGÓRZKI	A, B
12	STARE PODGÓRZE	A
13	PŁASZÓW – ZABŁOCIE	B
14	KOPIEC KRAKUSA – BONARKA	B
15	ZAKOPIAŃSKA PÓŁNOC	B
16	RUCZAJ – KOBIERZYN	B, C
17	ZAKRZÓWEK – PYCHOWICE	D
18	PARK NADWISLAŃSKI ZACHÓD	D
19	PRZEGORZAŁY – WOLA JUSTOWSKA	D, G
20	MAŁE BŁONIA	G
21	BRONOWICE WIELKIE	C
22	BRONOWICE CENTRUM	C
23	AZORY PÓŁNOC	C
24	PRADNIK BIAŁY	C
25	PRĄDNIK CZERWONY	C
26	REJON DOBREGO PASTERZA	C
27	UGOREK	C
28	CZYŻYNY	C
29	DĄBIE	C
30	MYŚLIWSKA – BAGRY	C
31	STARY PROKOCIM	C
32	WOLA DUCHACKA	C
33	PIASKI POŁUDNIE	C
34	ŁAGIEWNIKI	C
35	KOBIERZYN POŁUDNIE	C
36	SKOTNIKI	D
37	BODZÓW – KOSTRZE	D
38	BIELANY – LAS WOLSKI	D

39	OLSZANICA	G
40	MYDLNIKI	G
41	BRONOWICE MAŁE	G
42	PASTERNIK	G
43	TONIE	G
44	GÓRKA NARODOWA	G
45	MISTRZEJOWICE	C
46	BIENCZYCE	C
47	STARA NOWA HUTA	E
48	STARE CZYZYNY – ŁĘG	C
49	PŁASZÓW – RYBITWY	C
50	STARY BIEŻANÓW	C
51	NOWY BIEŻANÓW	C
52	PROKOCIM CM	C
53	SWOSZOWICE – RAJSKO	G
54	OPATKOWICE	G
55	TYNIEC	D
56	DOLINA DŁUBNI	E
57	GREBAŁÓW – LUBOCZA	G
58	KOMBINAT METALURGICZNY	F
59	PLESZÓW	F
60	PARK NADWIŚLAŃSKI WSCHÓD	C, F, G
61	ŁUCZANOWICE – KOŚCIELNIKI	G
62	BRANICE – RUSZCZA	F
63	PRZYLASEK RUSIECKI - WOLICA	G

Wartości architektoniczno-urbanistyczne zasobów mieszkaniowych; wartości dziedzictwa; szlaki dziedzictwa

Unikalny, niedający się zastąpić zbiór dziedzictwa narodowego oraz światowego (Lista UNESCO), stanowi o tożsamości i randze Krakowa, oraz stwarza szanse zaspokajania potrzeb i rozwoju Miasta jako współczesnego ośrodka o znaczeniu metropolitalnym. Istniejące zasoby dziedzictwa kulturowego Krakowa, stanowią wartość wyjątkową, o zachowanym autentyzmie substancji. Obejmują one układy urbanistyczne, zespoły i obiekty zabytkowe, w tym zabytki techniki oraz miejsca pamięci narodowej, a także obiekty uznane za dobra kultury współczesnej. Na dziedzictwo to składa się także sylweta Miasta i jego krajobraz (w tym historyczny krajobraz miejski¹) oraz możliwości ich percepcji. Ważnym składnikiem kulturowym, dotyczącym również przestrzeni, jest dziedzictwo niematerialne, takie jak tradycje i zwyczaje oraz nazewnictwo, dające poczucie społecznej tożsamości i identyfikacji.

Szlaki kulturowe udostępniają i upowszechniają zasoby kulturowe, poszerzając tym samym możliwości ochrony zabytków (niezależnie od ustawowych form ich ochrony). Oprócz miejsc i obiektów obejmują również niematerialne aspekty dziedzictwa kulturowego: religijne, narodowe, kommemoratywne, dotyczące tradycji i obrzędowości oraz dawnego rzemiosła i technologii. Sprzyjają łączeniu ochrony środowiska kulturowego i środowiska przyrodniczego.

¹ Historyczny krajobraz miejski - w rozumieniu Memorandum Wiedeńskiego dotyczącego „Dziedzictwa Światowego i Współczesnej Architektury - Zarządzania Historycznym Krajobrazem Miejskim”, 2005 r. oraz „Rezolucji i Rekomendacji UNESCO w sprawie historycznego Krajobrazu Miejskiego” 2011 r.

Szlaki kulturowe stanowiąc pewien „ciąg zdarzeń w przestrzeni” pokazują złożoność środowiska kulturowego, bogactwo jego tematyki i wielokulturowość. Mają znaczenie zarówno dla budowania poczucia odrębności jak i integracji. W zależności od zjawiska kulturowego określają tożsamość na różnych poziomach - od skali lokalnej i regionalnej, po zasięg ogólnoeuropejski (szlaki twierdz XIX-wiecznych czy szlaki cysterskie) i dalszy, np. szlaki kultury żydowskiej czy dziedzictwa UNESCO.

Szlaki kulturowe mają również służyć wymiernym efektom promocyjnym i generowaniu efektów gospodarczych, wykorzystujących ekonomiczny potencjał tkwiący w zasobach kulturowo-przyrodniczych, poprzez organizowanie możliwości spędzania czasu wolnego, rozwoju turystyki oraz wypełnianie roli edukacyjnej.

W ramach działań Gminy Kraków w Krakowie funkcjonują poniżej wymienione szlaki:

Szlak „Ścieżkami Jana Pawła II” - trasa o dużym zasięgu terytorialnym, obejmująca kilkadziesiąt obiektów i miejsc związanych z życiem i pobytem Karola Wojtyły w Krakowie oraz jego działalnością jako biskupa i papieża Jana Pawła II.

Droga Królewska – stanowiąca historyczny trakt „Via Regia” - od dawnego Rynku miasta Kleparz poprzez ulicę Floriańską, Rynek Główny, ulicami Grodzką i Kanoniczną na Wzgórze Wawelskie.

Trasa Uniwersytecka – łącząca w obrębie Starego Miasta miejsca i obiekty związane z historią Akademii Krakowskiej i późniejszego Uniwersytetu Jagiellońskiego

Trasa Zabytków Żydowskich – obejmująca zespół zabytkowych synagog i domów modlitwy oraz cmentarz żydowski na Kazimierzu.

Trasa Świętego Stanisława – związana z postacią biskupa Stanisława Szczepanowskiego, patrona Polski – prowadząca od Wzgórza Wawelskiego, poprzez Skałkę do kościołów na Kazimierzu.

Trasa Nowohucka – zawierająca się przede wszystkim w obrębie tzw. Starej Nowej Huty oraz dawnych wsi Krzesławice i Mogiła.

Szlak Twierdzy Kraków – o dużym zasięgu terytorialnym, obejmującym dwa pierścienie XIX-wiecznej poaustriackiej twierdzy.

Krakowski Szlak Generała Bema – który tworzą luźno związane tematycznie tereny i obiekty zlokalizowane w południowej części miasta – m.in. okolice Borku Fałęckiego, Łagiewnik oraz Sidziny i Kobierzyna.

Trasa Historii Podgórze – prowadząca od mostu im. Józefa Piłsudskiego na Wiśle przez najstarszą część miasta Podgórze, park W. Bednarskiego i Wzgórze Lasoty na Kopiec Krakusa oraz do byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego „Płaszów” na Krzemionkach Podgórskich.

Getto – Szlak pamięci 1941-1943 – łączący miejsca i obiekty na terenie Podgórze, związane z tragiczną historią getta w Krakowie.

Ponadto, opracowywane są nowe projekty, np. politechniczny szlak transportu. Studium wskazuje na zasadność wytyczenia szlaku kulturowego obejmującego wybitne i znaczące obiekty architektury powstałe w Krakowie od II połowy XX w po czasy współczesne.

Równocześnie Kraków przecinają (lub biorą swój początek) istniejące i proponowane małopolskie szlaki dziedzictwa kulturowego, wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, takie jak:

- Szlak Architektury Drewnianej, - Szlak Cystersów, - Szlak Orlich Gniazd, - Szlak Pierścień Jurajski, - Orawski Szlak Solny na Węgry, - Szlak Historii Lotnictwa, - Szlak Budapeszt – Kraków – Gdańsk („Bursztynowy”), - Szlak Kraków – Morawy – Wiedeń („Zielony”), - Szlak Fortyfikacji Nowożytniej i Najnowszej. Kolejne małopolskie szlaki dziedzictwa kulturowego wskazane zostały w „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013”: - Małopolska Trasa UNESCO, - Śladami Żydów Małopolskich, - Krakowski Szlak Techniki, - Małopolski Szlak Św. Jakuba, - Szlak Renesansu w Małopolsce, - Szlak Romański.

W sporządzanych planach zagospodarowania należy wskazywać przebiegi szlaków kulturowych oraz - stosownie - ustalić zasady ich zagospodarowania, uwzględniając w szczególności:

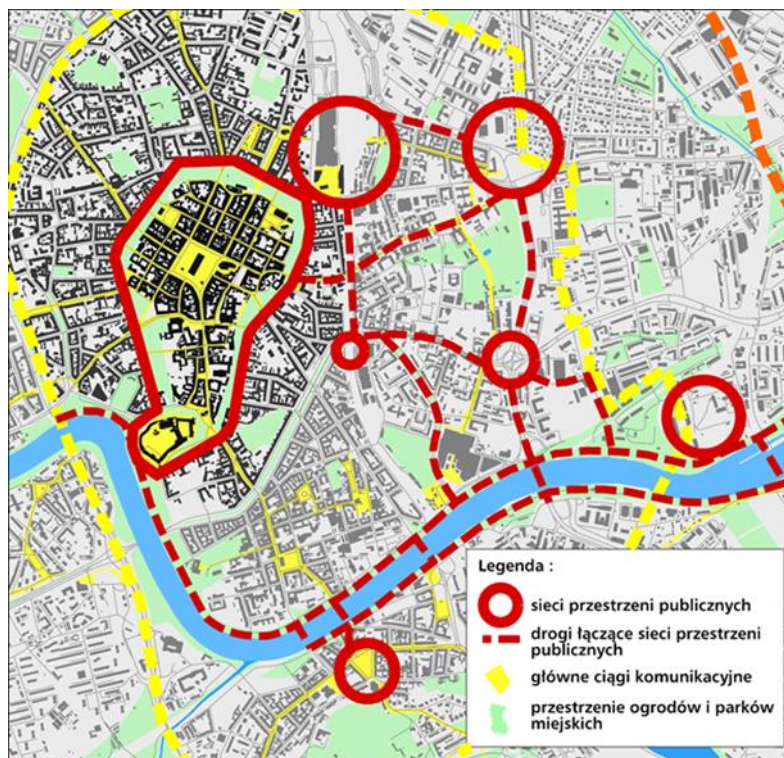
- dostępność terenów i obiektów (w tym miejsca postojowe dla samochodów i rowerów)
- zasady kształtowania „obudowy” szlaku, jako przestrzeni publicznej (w tym jej wyposażenia i umieszczania nośników informacji wizualnej) oraz kształtowania sąsiedztwa i ekspozycji obiektu będącego „częścią składową” szlaku
- ewentualne wprowadzenie funkcji uzupełniających (np. związanych z edukacją i turystyką).

2. Przestrzenie publiczne

Place i inne miejsca węzłowe sieci śródmiejskich przestrzeni publicznych

Do najważniejszych przestrzeni publicznych Miasta zalicza się m.in.:

- historyczne centrum Krakowa,
- Bulwary Wisły,
- główne ciągi komunikacyjne wraz z wyznaczonymi wzdłuż nich ciągami pieszymi – omówione w punkcie 7 niniejszego rozdziału,
- przestrzenie placów miejskich, skwerów, parków i ogrodów miejskich (np. Rynek Główny, Plac Mariacki, Plac Jana Matejki, Plac Centralny, Błonia, Planty, Park Dębnicki, Park im. H. Jordana, Ogród Botaniczny, Ogród Zoologiczny),
- przestrzenie ruchu pieszego w węzłach zintegrowanego transportu (stacje, przystanki kolejowe oraz inne węzły przesiadkowe),
- inne przestrzenie (np. kładki piesze, podziemne przejścia itp.).

Ryc. Schemat miejsc węzłowych w sieci przestrzeni publicznych śródmieścia Krakowa. Źródło: Projekt Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków

W przebudowie struktury funkcjonalno-przestrzennej śródmieścia, jego kompozycji urbanistycznej i w tworzeniu sieci przestrzeni publicznych, ważną rolę odgrywa również oprawa architektoniczna Alei Trzech Wieszców i pozostałych odcinków III obwodnicy, a zwłaszcza przebudowa takich miejsc jak: Plac między Muzeum Narodowym a dawnym hotelem „Cracovia”, Plac Inwalidów, Nowy Kleparz itp. z czasem, w zbiorze tym znajdują się zapewne również miejsca położone w sąsiedztwie innych, ważnych węzłów przesiadkowych.

Istotne znaczenie będą zatem miały przestrzenie publiczne w „miejscach węzłowych” – m.in.:

- „AGH – Karmelicka” (rejon „Ogrodu Sztuki”),
- Plac Inwalidów,
- „Centrum Kleparz” - obejmujące zarówno rejon Nowego Kleparza jak i lokalizację potencjalnego projektu adaptacji na nowe cele terenów zajmowanych dotychczas przez centrum logistyczne położone na zachód od KCK oraz inwestycje związane z rozwojem Kampusu PK przy ul. Warszawskiej,
- Centrum „Rondo Mogiłskie”,
- „Centrum Grzegórzki”,
- Kraków – Zabłocie,
- Kraków – Płaszów,
- Rynek Podgórski,
- Rondo Matecznego,
- Centrum Kongresowe.

Te ww. przestrzenie publiczne – podobnie jak wiele innych w Krakowie – stanowią ważny w strukturze miasta element jako centra i węzły społecznych aktywności.

Ulice

W sieci przestrzeni publicznych istotne znaczenie mają ulice pełniące rolę:

- głównych ulic śródmiejskich, mających rangę nie tylko komunikacyjną, lecz przede wszystkim kompozycyjną i funkcjonalną jako wnętrza urbanistyczne o atrakcyjnej przestrzeni publicznej i wysokiej jakości architektury, takich jak pierzeja, plac, ciąg komunikacji pieszej, (ciągi ul. Karmelickiej i ul. Królewskiej do Bronowic, ul. Zwierzynieckiej i ul. Tadeusza Kościuszki do Salwatora, ul. Stradomska i ul. Krakowska, ul. Lubicz do Ronda Mogiłskiego, ul. Starowiślna – ul. Długa – ul. Pawia oraz na Podgórzu ciąg ul. Kalwaryjska i ul. Bolesława Limanowskiego);
- głównych ciągów miejskich, stanowiących powiązania tkanki miejskiej pomiędzy centrami, obudowanych usługami o charakterze ogólnomiejskim, obsługiwanych przez komunikację zbiorową (ul. Marii Konopnickiej do Ronda Matecznego, al. Powstania Warszawskiego, ul. Grzegórzecka na odcinku od Hali Targowej do Ronda Grzegórzeckiego, ul. Monte Cassino – ul. Kapelanka – ul. Stefana Grota-Roweckiego, ul. Mogiłska – al. Jana Pawła II, al. Solidarności, ul. Wadowicka – ul. Zakopiańska, ul. Wielicka od Starego Podgórza do ul. Henryka Kamieńskiego, al. Pokoju, al. 29 Listopada, ul. Józefa Brodowicza – ul. Pilotów).
- głównych ciągów komercyjnych, stanowiących główne ulice wlotowe, obudowane obiektami usługowymi o charakterze ogólnomiejskim (np. Zakopiańska za Górą Borkowską, ul. Jasnogórska, ul. Wielicka od ul. Henryka Kamieńskiego);

- ciągów zielonych alei (np. ciągi ulic: Floriana Straszewskiego – Podwale – Juliana Dunajewskiego – Basztowa – Westerplatte – Św. Gertrudy, Łobzowska - Szlak – Warszawska, Senatorska – ul. Rotmistrza Zbigniewa Dunin-Wąsowicza, ul. Mikołaja Kopernika, ul. Władysława Reymonta, al. Róż, al. gen. Władysława Andersa, ul. Twardowskiego).

III. Usługi publiczne

1. Zdrowie publiczne

Poziom nakładów na poszczególne rodzaje świadczeń zdrowotnych w Mieście Krakowie

Tendencje wzrostowe nakładów finansowych na poszczególne zakresy świadczeń zdrowotnych widoczne są również na terenie Krakowa, pomimo występującego czasem zmniejszenia się liczby świadczeniodawców. Na podstawie Raportu sporządzono poniższe zestawienie tabelaryczne dotyczące poziomu finansowania niektórych świadczeń opieki zdrowotnej w latach 2010-2012 przez Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie na terenie Miasta Krakowa, ustalone na okres I półrocza w każdym roku.*

Lp.	Zakres świadczeń/specjalność	2010 r.		2011 r.		2012 r.	
		Ilość św-ców	Wartość	Ilość św-ców	Wartość	Ilość św-ców	Wartość
1.	Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	140	67 305 120	138	73 487 013	131	90 043 955
2.	Leczenie szpitalne - oddziały	31	996 615 415	30	974 255 768	29	1 058 727 626
3.	Leczenie szpitalne - terapeutyczne programy zdrowotne	13	45 784 450	12	59 169 757	12	82 273 397
4.	Leczenie szpitalne - chemioterapia	7	33 789 815	7	55 411 765	6	40 156 998
5.	Świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie	9	49 189 474	10	53 443 135	10	59 921 728
6.	Rehabilitacja lecznicza	48	43 572 968	53	48 086 982	52	53 528 249
7.	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	47	87 593 840	50	86 192 100	49	97 133 783
8.	Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze	38	22 886 874	36	35 402 800	36	38 969 985
9.	Opieka paliatywna i hospicyjna	9	9 591 560	10	9 139 844	9	10347 406
10.	Leczenie stomatologiczne	68	54 181 321	50	55 381 202	50	57 868 688
11.	Profilaktyczne programy zdrowotne	12	1 388 309	22	3 572 053	19	3 572 143

*Dane za 2011 r. są danymi pierwotnymi bez uwzględnienie późniejszego rozstrzygnięcia konkursów uzupełniających.

Źródło: „Raport z przebiegu procesu aneksowania umów wieloletnich oraz informacji o stanie zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej na rok 2012 w województwie małopolskim”

2. Edukacja

2.1. Szkoły podstawowe

Szkoły Podstawowe

	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Liczba szkół	123	124	125	127	128	130	131
Liczba uczniów	36 597	35 509	34 894	34 307	34 622	35 960	35 341

2.2. Gimnazja

Gimnazja

	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Liczba szkół	84	87	89	89	90	92	94
Liczba uczniów	22 013	20 906	20 065	19 311	18 458	17 903	17 472

2.3. Szkoły ponadgimnazjalne

Szkoły ponadgimnazjalne

	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
licea ogólnokształcące dla młodzieży	603/19445	592/18837	569/17884	552/17 520	537/16 828	517/16 103	491/15 330
szkoły zawodowe dla młodzieży i licea profilowane	550/15441	540/14716	531/14169	535/13 850	522/13 485	513/12 901	488/12 558
licea ogólnokształcące dla dorosłych	24/781	24/706	23/680	21/583	20/583	19/517	19/580
szkoły zawodowe dla dorosłych	110/3 517	93/2 747	84/2 429	72/1 674	64/1 674	62/1 583	54/1 465

3. *liczba oddziałów/liczba uczniów

3. Kultura

3.1. Ośrodki kultury /domy kultury i kluby

Informacje na temat instytucji kultury działających w Krakowie (finansowanych przez samorząd i innych) dostępne są na stronie www.krakow.pl w zakładce Kultura / Katalog instytucji. Poniższe dane pochodzą z Raportu o Stanie Miasta i dotyczą instytucji finansowanych przez samorząd.

Instytucje kultury finansowane przez samorząd gminny i wojewódzki

	2009	2010	2011	2012
Domy i ośrodki kultury	11	11	11	11
Biblioteki miejskie	4	4	4	4
Biblioteki wojewódzkie	1	1	1	1
Księgozbiory bibliotek miejskich i wojewódzkiej	1 760 846	1 739 857	1 731 190	1 746 265
Czytelnicy bibliotek miejskich i wojewódzkiej	201 166	205 224	211 172	217 430
Wypożyczenia	3 302 612	3 063 218	3 039 149	3 014 623
Liczba teatrów	8	8	8	8
Liczba premier	40	28	38	33
Liczba spektakli	2 609	2 766	2 789	2 884
Liczba uczestników	675 614	739 747	711 211	675 628
Liczba orkiestr	4	4	4	4
Liczba koncertów	839	828	863	864
Liczba uczestników	215 655	241 619	241 077	190 540
Muzea	7	8	9	9
Liczba wystaw stałych	34	27	36	38
Liczba wystaw zmiennych	118	115	153	153
Liczba zwiedzających	851 941	1 007 715	1 613 275	1 532 523
Liczba galerii	1	1	1	1
Liczba wystaw zmiennych	18	21	17	17
Liczba zwiedzających	57 241	42 012	59 160	47 597

Źródło: Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM

Domy i ośrodki kultury finansowane przez samorząd Gminy Miejskiej Kraków

- Nowohuckie Centrum Kultury
- Centrum Kultury „Dworek Białooprądnicki”
- Dom Kultury „Podgórze”
- Śródmiejski Ośrodek Kultury
- Ośrodek Kultury Kraków – Nowa Huta
- Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida
- Ośrodek Kultury ZPiT „Krakowiaczy”
- Ośrodek Kultury Biblioteka Polskiej Piosenki

Domy i ośrodki kultury finansowane przez samorząd wojewódzki

- Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka”
- Małopolski Instytut Kultury w Krakowie
- Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II (instytucja kultury finansowana wspólnie przez samorząd gminny, wojewódzki oraz Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”)

3.2. Biblioteki i czytelnie

Liczba woluminów w bibliotekach samorządowych

Nazwa	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Krowoderska Biblioteka Publiczna	295 099	290 631	278 571	263 7 15	245 1 03	235 722	237 293	236 505
Nowohucka Biblioteka Publiczna	422 938	427 137	426 555	423 2 82	418 7 77	407 458	393 343	390 362
Podgórska Biblioteka Publiczna	360 317	370 172	373 724	375 6 96	370 7 54	366 687	364 805	368 640
Śródmiejska Biblioteka Publiczna	297 639	282 985	254 418	250 2 47	243 3 26	243 899	247 383	247 049
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie	515 187	486 630	487 467	488 218	482 886	486 091	488 366	503 709

Źródło: Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM

Liczba czytelników w bibliotekach samorządowych

Nazwa	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Krowoderska Biblioteka Publiczna	30 525	29 626	28 210	27 014	27 410	29 455	33 797	35 933
Nowohucka Biblioteka Publiczna	37 581	37 452	35 897	34 090	33 384	32 613	32 136	33 126
Podgórska Biblioteka Publiczna	41 208	40 180	38 965	36 595	36 534	34 709	35 785	38 472
Śródmiejska Biblioteka Publiczna	28 345	27 016	25 373	24 215	24 455	25 265	28 595	31 726
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie	69 670	75 995	74 575	76 931	79 383	83 182	80 859	78 173

Źródło: Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM

3.3. Kościoły, synagogi i inne świątynie

Kościół

Kościół św. Agnieszki	–	ul. Dietla 30
Kościół św. Andrzeja	klaryski	ul. Grodzka 54
Kościół bł. Anieli Salawy	lazaryści	ul. Kijowska 29
Kościół św. Anny	–	ul. św. Anny 11
Kościół św. Antoniego Padewskiego	–	ul. Pod Strzechą 16
Kościół św. Augustyna i św. Jana Chrzciciela	norbertanki	ul. Kościuszki 88
Kościół św. Barbary	jezuici	Mały Rynek 8
Kościół św. Bartłomieja	–	ul. Komandosów 25

Kościół św. Benedykta	–	Wzgórze Lasoty
Kościół św. Bernardyna	bernardyni	ul. Bernardyńska 2
Kościół Boskiego Zbawiciela	salwatorianie	ul. św. Jacka 16
Kościół Bożego Ciała	kanonicy laterańscy	ul. Bożego Ciała 26
Kościół Bożego Miłosierdzia	–	ul. Siostry Faustyny 3
Kościół Bożego Miłosierdzia	–	ul. Miłosierdzia Bożego 1
Kościół św. Brata Alberta	–	os. Dywizjonu 303 nr 14
Kościół św. Brata Alberta	albertynki	ul. Woronicza 10
Kościół Chrystusa Króla	jezuici	ul. Zaskale 1
Kościół Chrystusa Króla	–	al. 29 Listopada 195
Kościół Chrystusa Odkupiciela Człowieka	–	ul. Gen. Kiwerskiego 2
Kościół seminaryjny Emaus	zmartwychwstańcy	ul. Pawlickiego 1
Kościół św. Floriana	–	ul. Warszawska 1b
Kościół św. Franciszka z Asyżu	franciszkanie	pl. Wszystkich Świętych 5
Kościół św. Franciszka Salezego	wizytki	ul. Krowoderska 16
Kościół św. Grzegorza Wielkiego	–	ul. Jezioro 40
Kościół św. Idziego	dominikanie	ul. Grodzka 67
Kościół św. Jacka w Krakowie	–	ul. E.W. Radzikowskiego 49
Kościół św. Jadwigi Królowej	–	ul. Zagaje 42 (Kliny Borkowskie)
Kościół św. Jadwigi Królowej	–	ul. Łokietka 60
Kościół św. Jana Chrzciciela	–	ul. Dobrego Pasterza 116
Kościół św. Jana Chrzciciela	–	ul. Wańkowicza 35
Kościół św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	prezentki	ul. św. Jana 7
Kościół św. Jana Kantego	–	ul. Jablonkowska 18
Kościół bł. Jana Pawła II	–	ul. Totus Tuus
Kościół św. Józefa	–	ul. Zamoyskiego 2
Kościół św. Józefa	bernardynki	ul. Poselska 21
Kościół św. Józefa	–	os. Kalinowe 5
Kościół św. Józefa i św. Brata Alberta	–	ul. Dybowskiego (Kościelniki)
Kościół św. Judy Tadeusza	–	ul. Węzyka 6
Kościół św. Karola Boromeusza	–	ul. Zdrowa
Kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej i św. Małgorzaty	augustianie	ul. Augustiańska 7
Kościół św. Kazimierza Królewicza	reformaci	ul. Reformacka 4
Kościół św. Kazimierza	benedyktyni	ul. Podgórki Tynieckie 96
Kościół św. Kazimierza	–	ul. Grzegórzecka 78
Kościół św. Kingi	–	ul. Siemomysła 37
Kościół św. Krzyża	–	ul. św. Krzyża 23
Kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego	–	os. Tysiąclecia 86
Kościół św. Maksymiliana Kolbego	–	ul. Dębskiego 6b
Kościół św. Marcina	Kościół Ewangelicko-Augsburski	ul. Grodzka 58
Kościół św. Marii Magdaleny	–	ul. Niebieska 56
Kościół św. Marii Magdaleny	–	ul. Dożynkowa 35
Kościół św. Marka	–	ul. św. Marka 10
Kościół Matki Boskiej Częstochowskiej i bł. Wincentego Kadłubka	cystersi	os. Szklane Domy 7
Kościół Matki Boskiej Częstochowskiej	kapucyni	ul. Korzeniaka 16
Kościół Matki Boskiej Częstochowskiej i św. Maksymiliana Kolbego	–	ul. Biwakowa
Kościół Matki Bożej Dobrej Rady	–	ul. Prosta 35
Kościół Matki Boskiej Fatimskiej	–	ul. Komandosów 18
Kościół Matki Bożej Fatimskiej	Sercanie	ul. Lipska
Kościół Matki Bożej Królowej Polski	–	ul. Kobierzyńska 199
Kościół Matki Bożej Królowej Polski (Arka Pana)	–	ul. obrońców Krzyża 1

Kościół Matki Bożej Nieustającej Pomocy	–	ul. Hemara 1
Kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy	redemptoryści	ul. Zamoyskiego 56
Kościół Matki Bożej Nieustającej Pomocy	–	ul. Ks. Księcia Józefa 176
Kościół Matki Bożej Nieustającej Pomocy	–	os. Bohaterów Września 33
Kościół Matki Boskiej Ostrobramskiej	pijarzy	ul. Meissnera 20
Kościół Matki Bożej Pocieszenia	Pallotyni	ul. Bulwarowa 15a
Kościół Matki Bożej Różańcowej	–	ul. Skotnicka 139a
Kościół Matki Bożej Różańcowej	–	ul. Nowosądecka 41
Kościół Matki Boskiej Śnieżnej	dominikanki	ul. Mikołajska 21
Kościół Matki Boskiej Wniebowziętej i św. Wacława	cystersi	ul. Klasztorna 11
Kościół Matki Bożej Zwycięskiej	–	ul. Zakopiańska 86
Kościół św. Michała Archanioła i św. Stanisława Biskupa (na Skalce)	paulini	ul. Skalczna 15
Kościół św. Mikołaja	–	ul. Kopernika 9
Kościół św. Mikołaja z Tolentino	augustianie	ul. Górników 27
Kościół Miłosierdzia Bożego	–	ul. Kurczaba 5
Kościół Miłosierdzia Bożego	–	pl. E. Raczyńskiego 1
Kościół Miłosierdzia Bożego	–	os. Na Wzgórzach 1a
Kościół Najświętszego Imienia Maryi	pijarzy	ul. Dzielskiego 1
Kościół Najświętszej Maryi Panny z Lourdes	lazaryści	ul. Misjonarska 37
Kościół Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła	–	ul. Pasteura 1
Kościół Najświętszej Rodziny	–	ul. Aleksandry 1
Kościół Najświętszego Salwatora	–	ul. bł. Bronisławy 9
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	jezuici	ul. Kopernika 26
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	–	ul. Cechowa 144
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	sercanki	ul. Garncarska 24/26
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	–	ul. Ludźmierska 2
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	–	ul. Millana 13
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	–	ul. Niewielka 1 a (Lubocza)
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	sercanie	ul. Saska 2
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	szarytki	ul. Warszawska 8
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa	–	ul. Wzgórze 33
Kościół Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych	Salezjanie	ul. Tyniecka 39
Kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny	–	ul. Popieluszki 35
Kościół Narodzenia Pańskiego i św. Bartłomieja Apostoła	cystersi	ul. Klasztorna 11 (Mogiła)
Kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (na Piasku)	karmelici trzewickowi	ul. Karmelicka 19
Kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (Rząka)	–	ul. ks. Prymasa S. Wyszyńskiego 6
Kościół Nawrócenia św. Pawła	lazaryści	ul. Stradomska 4
Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny	karmelici bosci	ul. Rakowicka 18
Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny (św. Łazarza)	–	ul. Kopernika 19
Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny	reformaci	ul. Chełmońskiego 41
Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny	szarytki	ul. Piekarska 8
Kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny	felicjanki	ul. Smoleńsk 6
Kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny	–	ul. Półnaki 100
Cerkiew św. Norberta	parafia greckokatolicka	ul. Wiślna 11
Kościół Opatrzności Bożej	–	ul. Piłkarska 9
Kościół Opieki św. Józefa	karmelitanki bosc	ul. Łobzowska 40
Kościół Pana Jezusa Dobrego Pasterza	–	ul. Dobrego Pasterza 4
Kościół św. Piotra i Pawła	–	ul. Grodzka 52
Kościół św. Piotra i Pawła	benedyktyni	ul. Benedyktyńska 37 (Tyniec)
Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego	–	ul. Witosa 9
Kościół Przemienienia Pańskiego	kościół rektoralny	ul. Piłarska 2

Kościół Przemienienia Pańskiego	–	ul. Bogdanowskiego 14
Kościół św. Rafała Kalinowskiego (<i>w budowie</i>)	–	ul. Komuny Paryskiej
Kościół św. Stanisława i św. Wacława	–	Wawel 1
Kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika	filipini	ul. Maciejkowa 103
Kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika	–	ul. Kantorowicka 122
Kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika	–	ul. Półkole 9a
Kościół św. Stanisława Kostki	salezianie	ul. Konfederacka 6
Kościół Stygmatów św. Franciszka z Asyżu	reformaci	ul. Ojcowska 1
Kościół św. Szczepana	–	ul. Sienkiewicza 19
Kościół św. Teresy od Jezusa i św. Jana od Krzyża	karmelitanki bose	ul. Kopernika 44
Kościół św. Tomasza Apostoła	duchaczki	ul. Szpitalna 12
Kościół św. Trójcy	dominikanie	ul. Stolarska 12
Kościół św. Trójcy	bonifratrzy	ul. Krakowska 48
Kościół Przenajświętszej Trójcy	Trynitarze	ul. Łanowa 1
Kościół św. Wincentego à Paulo	łazaryści	ul. Filipa 19
Kościół św. Wincentego i Narodzenia Najświętszej Maryi Panny	–	ul. Nadbrzezie 12
Kościół Wniebowstąpienia Pańskiego	Kościół Polskokatolicki	ul. Józefa Friedleina 8
Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (Mariacki)	–	pl. Mariacki 5
Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (Na Bielanych)	kameduli	ul. Konarowa 1
Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (polskokatolicki)	Kościół Polskokatolicki	ul. Macieja Miechowity 19
Kościół św. Wojciecha (Rynek Główny)	–	Rynek Główny 2
Kościół św. Wojciecha (Bronowice)	–	ul. św. Wojciecha 4
Kościół Wszystkich Świętych	–	ul. Podbiałowa 6
Cerkiew Zaśnięcia Przenajświętszej Bogurodzicy	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	ul. Szpitalna 24
Kościół Zesłania Ducha Świętego	–	ul. Rostworowskiego 13
Kościół Zmartwychwstania Pańskiego	zmartwychwstańcy	ul. Łobzowska 10
Kościół Zmartwychwstania Pańskiego	zmartwychwstańcy	ul. Szkolna 4
Kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny	kapucyni	ul. Loretańska 11

Źródło: M. Rożek, B. Gondkova, *Leksykon kościołów Krakowa*, Kraków 2003, ISBN 83-919281-0-1

Synagogi:

Czynne

- Synagoga Remuh w Krakowie
- Synagoga Tempel w Krakowie

Nieczynne

- Synagoga Stara w Krakowie
- Synagoga Izaaka Jakubowicza w Krakowie
- Synagoga Poppera w Krakowie
- Synagoga Wysoka w Krakowie
- Synagoga Kupa w Krakowie

3.4. Muzea

Liczba wystaw w muzeach finansowanych przez samorząd

	Wystawy stałe								Wystawy zmienne							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Muzeum Historyczne Miasta Krakowa	9	9	9	9	9	8	9	10	36	28	28	29	24	21	26	18
Muzeum Historii Fotografii	1	1	1	1	1	1	1	1	57	83	48	33	33	35	30	16
Muzeum Inżynierii Miejskiej	4	4	4	5	5	5	5	6	12	6	7	10	13	6	19	22
Muzeum Armii Krajowej	2	2	2	2	3	1	1	2	6	3	8	8	9	12	14	14
Muzeum Sztuki Współczesnej	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	2	13	18
Muzeum Archeologiczne	4	4	5	6	7	7	7	7	11	16	18	15	10	11	11	11
Muzeum Etnograficzne	1	1	1	1	1	1	1	1	23	14	15	21	13	13	15	20
Muzeum Lotnictwa Polskiego	6	5	6	7	8	9	10	10	12	3	20	13	16	15	9	9

Źródło: Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM

Liczba zwiedzających w muzeach samorządowych

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Muzeum Historyczne Miasta Krakowa	266 107	276 010	352 526	309 497	386 147	467 033	968 220	945 812
Muzeum Historii Fotografii	96 350	136 170	108 240	85 410	99 726	97 328	65 011	66 249
Muzeum Inżynierii Miejskiej	37 473	59 053	106 363	110 434	103 605	112 799	158 042	196 978
Muzeum Armii Krajowej	3 961	7 626	8 578	8 538	5 676	62 428	78 270	40 656
Muzeum Sztuki Współczesnej	-	-	-	-	-	15 958	40 690	51 125
Muzeum Archeologiczne	83 474	97 935	83 322	108 636	109 804	109 940	80 178	119 786
Muzeum Etnograficzne	36 604	36 754	28 214	38 823	54 391	44 500	49 408	50 778
Muzeum Lotnictwa Polskiego	80 075	71 504	74 000	82 624	92 592	97 729	64 698	61 139

Źródło: Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM

4. Opieka społeczna

Żłobki samorządowe

W 2012 r. obowiązywała uchwała Rady Miasta Krakowa nr XI/119/11 z 30.03.2011 r. w sprawie *ustalenia statutów żłobkom samorządowym Gminy Miejskiej Kraków*, która nie była zmieniana.

Gmina Miejska Kraków prowadziła 22 żłobki samorządowe, które dysponowały 1900 miejscami i zatrudniały 442 pracowników.

Z budżetu Miasta Krakowa w 2012 rok zostały wydatkowane środki w wysokości 25 244 302 zł (wykonanie) na prowadzenie żłobków samorządowych. Szacunkowy koszt utrzymania 1 miejsca w 2012 r. w żłobku samorządowym (w formie jednostki budżetowej) wynosił 1140 zł, natomiast dochody żłobków samorządowych zostały zaplanowane na poziomie 5 640 000 zł.

W zakresie opłat za pobyt dziecka w żłobku samorządowym w okresie objętym sprawozdaniem obowiązywała uchwała nr XVI/163/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie *ustalenia wysokości opłaty za pobyt dziecka w żłobku samorządowym Gminy Miejskiej Kraków* na poziomie 199 zł miesięcznie oraz przy korzystaniu z częściowego zwolnienia z opłat 99 zł miesięcznie. Według ww. uchwały rodzice (opiekunowie prawni), których dwoje lub więcej dzieci równocześnie korzystało z opieki tego samego żłobka zwolnieni byli częściowo od ponoszenia opłaty - opłata została zmniejszona o 100 zł za każde dziecko. Rodzice (opiekunowie prawni), których dochód nie przekracza kwoty 180 % dochodu uprawniającego do korzystania ze świadczeń pieniężnych określonych w przepisach o pomocy społecznej (kryterium dochodowe), zwolnieni są częściowo od ponoszenia opłaty z tytułu pobytu dziecka w żłobku - opłata została zmniejszona o 100 zł za każde dziecko. W 2012 r. z ulg w opłatach za żłobek skorzystało 147 dzieci (121 – rodzeństwo oraz 26 - kryterium dochodowe).

Zadania inwestycyjne

Przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 bardzo ogólnie traktują wymogi lokalowe żłobków. Natomiast szczegółowe wymagania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych dotyczących żłobków i klubów dziecięcych. Należy uwzględnić konieczność dostosowania pomieszczeń żłobków do aktualnych przepisów o ochronie przeciw pożarowej - kategoria zagrożenia ludzi ZL II.

Zgodnie z przepisami ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, podmioty prowadzące do dnia wejścia w życie ww. ustawy działalność gospodarczą, polegającą na sprawowaniu opieki nad dziećmi, mogą prowadzić tę działalność na podstawie dotychczasowych przepisów, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. do dnia 4 kwietnia 2014 r. Po upływie tego terminu mogą prowadzić żłobek lub klub dziecięcy, jeżeli spełniają warunki określone we wskazanej ustawie. Podobnego przepisu ustawodawca nie przewidział dla żłobków samorządowych. Zgodnie z przepisami ww. ustawy żłobki działające na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o *zakładach opieki zdrowotnej* (Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.) stały się żłobkami w rozumieniu ustawy z dniem jej wejścia w życie.

Kontrole przeprowadzone w 2012 r. w żłobkach samorządowych przez przedstawicieli Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej szczegółowo określają wszystkie nieprawidłowości z zakresu bezpieczeństwa ppoż. oraz podają konkretne terminy na realizację zaleceń pokontrolnych. W 2012 r. Straż Pożarna przeprowadziła kontrole w 10 z 22 żłobków samorządowych i 9 z kontrolowanych placówek otrzymało terminowe zalecenia z zakresu bezpieczeństwa ppoż. Jedynym żłobkiem, który posiada pozytywną opinię Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej jest Żłobek Samorządowy Nr 30 przy ul. Majora 18 (odbudowany w 2011 r.). Z szacunkowych wyliczeń wynika, że wysokość środków finansowych koniecznych do realizacji zaleceń Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej wydanych w 2012 r. wynosi wg szacunków dyrektorów żłobków ok. 735 000 zł.

W 2013 r. w ramach zadań powierzonych Dzielnic (w zakresie prac remontowych żłobków w 2013 r.) niektóre żłobki samorządowe częściowo dostosują budynki do przepisów p.poz (w całości zostanie

dostosowany Żłobek Nr 33 przy ul. Żółkiewskiego15). Pozostałe żłobki wystąpią do Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej o przedłużenie terminu realizacji zaleceń. Natomiast w budżecie Miasta Krakowa na 2014 r. zostanie zaplanowane zadanie inwestycyjne pn. „Dostosowanie żłobków samorządowych do przepisów przeciwpożarowych”.

Wykonanie zaleceń z terminem realizacji w 2013 r. i w latach następnych wymaga zaplanowania dodatkowych środków finansowych w budżecie Miasta Krakowa, co zwiększy koszty utrzymania żłobków samorządowych.

Resortowy Program Maluch i dotacje z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

W 2012 r. w ramach Resortowego Programu „Maluch”, ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej „Maluch 2012” Gmina Miejska Kraków otrzymała dotacje w wysokości 215 000 zł na adaptacje pomieszczeń wraz z wyposażeniem w żłobkach samorządowych: Nr 12, Nr 23, Nr 18 i Nr 21 (wkład własny Gminy stanowił 50 % tj. 215 000 zł). Dzięki pozyskanym środkom, po adaptacji pomieszczeń było możliwe przyjęcie dodatkowych 115 dzieci od 01.03.2013 r.

Ponadto w listopadzie 2012 r. Gmina Miejska Kraków otrzymała dotację celową w wysokości 4 518 107 zł z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach dofinansowania wydatków bieżących gmin przeznaczonych na poniższe zadania z zakresu organizacji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3:

- na utrzymanie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 utworzonych z udziałem *Programu Maluch* w wysokości 419 442 zł
- na utrzymanie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w wysokości 4 076 784 zł (żłobki) i 21 881 zł na kluby dziecięce. Dotacja została wykorzystana do dnia 31 grudnia 2012 r.

Dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

W 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego ogłosiło konkurs zamknięty nr DWF_1.5_2_2012 pt. „Wspieranie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego” o dofinansowanie realizacji projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet I Zatrudnienie i Integracja Społeczna Działanie 1.5 – Wspieranie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego.

Gmina Miejska Kraków złożyła wniosek pn. „Zaraz wracam – program wspierający powrót do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci”. Wniosek wysłany w dniu 17.12.2012 r. został uznany za poprawny pod względem formalnym i przekazany do oceny merytorycznej przez Komisję Oceny Projektów.

Kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 2 461 955 zł przez okres 2 lat

W ramach wniosku planowana będzie realizacja następujących zadań:

- 1) utworzenie 5 nowych grup w 4 żłobkach samorządowych (zatrudnienie dodatkowego personelu), co pozwoli na utrzymanie miejsc dla 115 dzieci (adaptacja pomieszczeń została współfinansowana w 50% z Resortowego Programu Maluch)
- 2) organizacja opieki przez dziennego opiekuna – wyłonienie operatora, który zorganizuje szkolenie i zatrudnienie 10 opiekunów, którzy będą sprawować opiekę nad 30-50 dziećmi.

Projekt jest odpowiedzią na trudną sytuację rodziców, którzy w wyniku braku możliwości zabezpieczenia alternatywnej formy opieki nad dzieckiem, nie są w stanie powrócić na rynek pracy. Ważnym elementem tego projektu jest wprowadzenie usługi dziennego opiekuna. Dotychczasowe doświadczenie Krakowa w naborze dziennych opiekunów nie przyniosło oczekiwanych efektów. Znikoma liczba chętnych zrezygnowała z uczestnictwa w obowiązkowych szkoleniach, ze względu na zbyt wysoką cenę tych szkoleń. W związku z powyższym w projekcie jest zaplanowana szeroko zakrojona kampania informacyjno-promocyjna, sfinansowanie szkoleń dla opiekunów oraz zlecenie koordynacji funkcjonowania dziennych opiekunów doświadczonemu podmiotowi, tak aby zachęcić mieszkańców zarówno do pracy w charakterze dziennego opiekuna, jak również rodziców do korzystania z tej alternatywnej formy opieki nad dziećmi.

Pozostałe zadania

Gmina Miejska Kraków w czerwcu 2012 r. zleciła wykonanie audytu energetycznego budynków żłobków samorządowych określającego wysokość nakładów finansowych niezbędnych do przeprowadzenia termomodernizacji wszystkich budynków żłobków samorządowych (poza odbudowanym budynkiem Żłobka Nr 30 przy ul. Majora 18).

Szczegółowa analiza w ww. zakresie została przedstawiona w opracowaniu pn. „Realizacja zadań w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3” przekazany Radzie Miasta Krakowa w dniu 31.12.2012 r.

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie działa na podstawie Statutu przyjętego uchwałą Nr LXIII/579/04 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 października 2004 roku oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego zarządzeniem Nr 1460 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 9 sierpnia 2005 roku (z późn. zm.). MOPS realizuje zadania Gminy Miejskiej Kraków w zakresie:

- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- zatrudnienia socjalnego,
- ochrony zdrowia psychicznego.

Są to zadania własne gminy i powiatu, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, nałożone ustawami oraz wykonywane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej. Do zadań MOPS należy ponadto wykonywanie innych zadań Gminy Miejskiej Kraków, w szczególności na zasadach określonych w porozumieniach zawartych przez Gminę Miejską Kraków z organami administracji rządowej lub innymi podmiotami oraz tworzenie i realizacja programów osłonowych, wykonywanych na podstawie uchwał Rady Miasta Krakowa oraz zarządzeń Prezydenta Miasta Krakowa.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskuje lokale i nieruchomości w celu realizacji własnych zadań oraz zadań powierzanych innym podmiotom do realizacji. Spośród nieruchomości i lokali, do których MOPS posiadał tytuł prawny, 23 obiektów o łącznej powierzchni 10 155,03 m² udostępniano podmiotom niepublicznym na realizację zadań pomocy społecznej. W 2009 r. MOPS posiadał tytuł prawny do 37 lokali i nieruchomości zabudowanych obiektami o łącznej powierzchni 15 441,99 m². W 16 lokalach o łącznej powierzchni 6 532,87 m² mieściły się siedziby MOPS, w tym w 1 lokalu o powierzchni 180,49 m² współfinansowanym z środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W 2010 r. MOPS posiadał tytuł prawny do 40 lokali i nieruchomości zabudowanych obiektami o łącznej powierzchni 15 590,93 m². W 20 lokalach o łącznej powierzchni 6 681,81 m² mieściły się siedziby MOPS, w tym w 6 lokalach o powierzchni 487,47 m² współfinansowanych z EFS. W 2011 r. MOPS dysponował 46 lokalami i nieruchomościami zabudowanymi obiektami o łącznej powierzchni 16 213,84 m². W 22 lokalach o łącznej powierzchni 6 806,62 m² mieściły się siedziby MOPS, w tym w 8 lokalach o powierzchni 589,94 m² współfinansowanych z EFS. Pod koniec roku przejęto 2 nieruchomości i 1 lokal. Nieruchomości zostaną zaadaptowane na realizację zadań pomocy społecznej, natomiast lokal został przystosowany na potrzeby MOPS. Od 2009 r. MOPS dysponuje jedną nieruchomością niezabudowaną przeznaczoną pod budowę domu pomocy społecznej.

W 2012 roku MOPS dysponował 46 lokalami i nieruchomościami zabudowanymi obiektami o łącznej powierzchni 18 343,40 m². W 23 lokalach i nieruchomościach o łącznej powierzchni 7 383,90 m² mieściły się siedziby MOPS, w tym w 9 lokalach o powierzchni 610,00 m² współfinansowanych z EFS. W 23 lokalach i nieruchomościach o pow. 10 959,50 m² realizowano zadania pomocy społecznej (jedna nieruchomość służyła zarówno na potrzeby komórek organizacyjnych MOPS, jak również z nieruchomości tej odpłatnie korzysta szkoła). W 2012 roku MOPS pozyskał 3 lokale na potrzeby realizacji projektów dofinansowanych ze środków EFS, przejął 2 nieruchomości po zlikwidowanych jednostkach systemu pomocy społecznej oraz zwrócił 4 lokale w tym 1 jednostce systemu pomocy społecznej. MOPS dysponuje jedną nieruchomością niezbudowaną przeznaczoną pod budowę domu pomocy społecznej.

5. Rekreacja i sport

(uzupełnić informacje o ocenę stanu infrastruktury sportu i rekreacji na terenach mieszkaniowych)

Współpraca Miasta z klubami sportowymi

Współpraca Miasta z klubami sportowymi obejmuje swym zakresem realizację zadań publicznych dotyczących wspierania i upowszechniania kultury fizycznej. Partnerstwo to realizowane jest na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. 2010 nr 127 poz. 857 ze zm.) oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) i ma na celu coraz lepsze wykonywanie zadań Miasta poprzez możliwie pełne wykorzystanie potencjału klubów sportowych. Przedmiotem tej współpracy jest tworzenie systemowych rozwiązań służących współpracy oraz określanie potrzeb mieszkańców i sposobów ich zaspakajania. Realizacja zadań publicznych może mieć formy powierzania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji lub wspierania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji. W okresie ostatnich 4 lat współpracę z Miastem podejmowało średnio ok. 150 klubów sportowych. (Tab. 1). Spadek liczby klubów sportowych dotowanych przez Miasto w 2012 r., wynikający ze zmniejszonych środków finansowych na powierzenie zadania publicznego, związanego z całorocznym upowszechnianiem sportu w nieznaczny sposób wpłynął również na liczbę osób objętych szkoleniem sportowym.

Tabela Liczba klubów sportowych dotowanych przez Miasto w latach 2010-2012, wraz z liczbą osób objętych szkoleniem sportowym.

Rok	Liczba klubów	Liczba osób (w tys.)
2010	160	19,61
2011	161	22,57
2012	117	21,04

Miasto organizuje imprezy i wydarzenia sportowe oraz wspiera ich organizowanie przez kluby sportowe i inne podmioty działające na rzecz rozwijania sportu. Poniższe zestawienie (Tab. 2) obrazuje rezultaty osiągnięte w zakresie powierzania zadania publicznego klubom sportowym w ostatnich latach.

Tabela . Liczba imprez i wydarzeń sportowych (wraz z liczbą uczestników) objętych dotacją Miasta w latach 2010-2012.

Rok	Liczba imprez	Liczba uczestników (w tys.)
2010	125	150,00
2011	88	144,32
2012	57	16,66

Promocja aktywnego stylu życia realizowana jest także poprzez wdrażanie Miejskich Programów Sportowych. Ich celem jest zachęcanie do ruchu wszystkich grup wiekowych, w szczególności dzieci i młodzieży oraz rodzin korzystających z Krakowskiej Karty Rodzinnej, przybliżenie mieszkańcom zasad bezpiecznego uprawiania sportu i rekreacji, promocja określonych dyscyplin sportowych czy walka z wykluczeniem społecznym. Posiadający odpowiednie kwalifikacje trenerzy i instruktorzy prowadzą zajęcia z różnych dyscyplin sportowych. Zajęcia te dla uczestników są bezpłatne lub na preferencyjnych warunkach. Zajęcia mają również walor integracyjny pomiędzy osobami pełno i niepełnosprawnymi. Każdy zainteresowany może w nich uczestniczyć.

W ciągu trzech lat liczba realizowanych miejskich programów sportowych wskazują tendencję wzrostową, systematycznie zwiększa się także liczba uczestników.

Tabela Liczba programów sportowych realizowanych przez Miasto w latach 2010-2012 wraz z liczbą uczestników.

Rok	Liczba programów	Liczba uczestników (w tys.)
2010	5	103,5
2011	6	162,3
2012	6	89,5*

*dane wg sprawozdania za I półrocze 2012

Tabela . Liczba uczestników Krakowskiej Olimpiady Młodzieży w latach 2010-2012.

Rok	Liczba uczniów	Liczba szkół
2007/08	15 885	200
2008/09	15 794	296
2009/10	18 247	208
2010/11	17 572	207
2011/12	19 948	210

Tabela Liczba stypendystów i wysokość kwot przeznaczonych na stypendia sportowe w latach 2009-2012.

Rok	Liczba stypendystów	Kwota przyznanych stypendiów (w tys.)
2009	82	207 250
2010	93	198 150
2011	42	105 000
2012	54	106 800

Dzięki wsparciu Miasta podejmowane są przez kluby sportowe prace remontowe oraz modernizacyjne obiektów, terenów jak również urządzeń sportowych, stanowiących własność komunalną.

Tabela 6. Liczba remontowanych i modernizowanych obiektów sportowych wraz z ich kosztami w latach 2010-2012

Rok	Liczba obiektów	Kwota (w tys.)
2010	43	10 596,78
2011	58	3 670,06
2012	27	2 938,36*

*dane wg stanu realizacji na czerwiec 2012

W ostatnich latach w budżecie Miasta Krakowa zanotowano relatywnie wysoki poziom wydatków majątkowych oraz środków na organizację imprez sportowych, natomiast w zakresie upowszechniania sportu uwidocznił się stopniowy ich spadek.

Tabela ... Zbiorcze zestawienie środków Miasta Krakowa przeznaczonych na sport w latach 2009 – 2012 wg realizowanych zadań.

Rok	Realizacja zadań inwestycyjnych	Remonty obiektów sportowych	Organizacja imprez sportowych	Upowszechnianie sportu i rekreacji	KSOS MOS-y miedzyszkolne baseny pływackie	OGÓLEM
2009	193 982 943,00	1 653 407,00	2 976 645,00	8 867 283,00	11 087 031,00	218 567 309,00
2010	150 307 104,00	10 596 780,00	4 863 218,00	6 572 754,00	11 770 032,00	184 109 888,00
2011	173 501 125,00	3 670 060,00	3 923 027,00	5 557 395,00	12 906 554,00	199 558 161,00
2012*	96 260 210,00	2 938 360,00	2 069 031,00	4 953 582,00	12 477 500,00	118 698 683,00
RAZEM	614 051 382,00	18 858 607,00	13 831 921,00	25 951 014,00	48 241 117,00	720 934 041,00

* dane wg planu wydatków po zmianach na czerwiec 2012

Tabela... Wydatki w dziale kultura fizyczna w latach 2009-2012 w strukturze całego budżetu Miasta Krakowa.

Rok	Kwota (w mln)	Udział w budżecie Miasta (w %)
2009	218,57	6,40
2010	184,11	5,48
2011	199,56	6,01
2012	118,70	3,32
<i>RAZEM</i>	720,93	<i>średnio: 5,30 %</i>

IV. Transport i mobilność

Rodzaje ruchu i odpowiadające im rozwiązania techniczne i organizacyjne w zakresie infrastruktury i zagospodarowania przestrzennego. Formy i tryby ruchliwości mieszkańców i odpowiadające im rodzaje transportu indywidualnego i zbiorowego:

1. Infrastruktura transportu a zmiany wzorców ruchliwości

(tu komentarz ogólny z odniesieniem do odpowiednich partii tekstu Projektu Studium w części dotyczącej diagnozy; zwłaszcza komentarz nt.: badań ruchu).

2. Ruch pieszy i transport indywidualny

2.1. Ruch pieszy i odpowiadająca mu infrastruktura

Podstawową infrastrukturę dla ruchu pieszego stanowią chodniki i wydzielone ciągi piesze. W obszarze Starego Miasta dla potrzeb ruchu pieszego (i rowerowego) wykorzystana jest cała przestrzeń ulic, dzięki wyłączeniu ich z ruchu kołowego. W pozostałych obszarach miasta warunki ruchu pieszego są zróżnicowane i zależą od parametrów urządzeń przeznaczonych dla ruchu pieszego oraz zagospodarowania terenu w sąsiedztwie ciągów pieszych. Częstym zjawiskiem, zwłaszcza w obszarze śródmiejskim i w rejonie koncentracji obiektów usługowych jest zawężanie przestrzeni przeznaczonej dla ruchu pieszego przez parkujące samochody.

2.2. Ruch rowerowy i odpowiadająca mu infrastruktura

Według badań przeprowadzonych wiosną 2013 roku udział podróży rowerowych w Krakowie wynosi 2,6%. Udział rowerów w podróżach mieszkańców Krakowa jest stosunkowo niewielki, jednakże systematycznie wzrasta. Na liniową infrastrukturę rowerową składają się ścieżki i drogi rowerowe oraz wyznaczone na niektórych ulicach kontrapasy. W skład infrastruktury punktowej zaliczyć można bezobsługowe wypożyczalnie rowerów oraz stojaki rowerowe.

Długość istniejących ścieżek i dróg rowerowych zlokalizowanych na terenie Krakowa wg stanu na 2012 rok wynosiła 126,8 km. Kontrapasy, w całości lub fragmentarycznie, wprowadzono na 26 ulicach. Są to: ul. Kopernika – 900 m, ul. Warszawska – 140 m, ul. Starowiślna – 350 m, ul. Smoleńsk – 350 m, ul. Mikołajska – 280 m, ul. Wiślna – 150 m, ul. św. Anny – 280 m, ul. Bracka – 160 m, ul. św. Jana – 280 m, ul. Mostowa – 200 m, ul. Bocheńska – 130 m, ul. Podbrzezie – 110 m, ul. Skawińska – 70 m, ul. Dolnych Młynów, ul. Rajska, ul. Grabarska, ul. Senatorska, ul. Zamoyskiego, ul. Grottgera, ul. Studencka – fragment, ul. Raclawicka – fragment, ul. Szlak – fragment, ul. Zaleskiego – fragment, ul. Krupnicza, ul. Batorego, ul. Łobzowska.

Od momentu przyjęcia obowiązującej obecnie Strategii Rozwoju Krakowa długość dostępnych tras rowerowych w Krakowie zwiększyła się przeszło dwukrotnie – z 59 do blisko 127 km. Rozwój sieci rowerowej w ostatnich 10 latach przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 3. Rozwój sieci dróg rowerowych Krakowa w latach 2003 – 2012 [km]

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Długość sieci rowerowej	40.2	48.1	59.0	63.8	72.9	b.d.	96.6	99.2	113.4	126.8

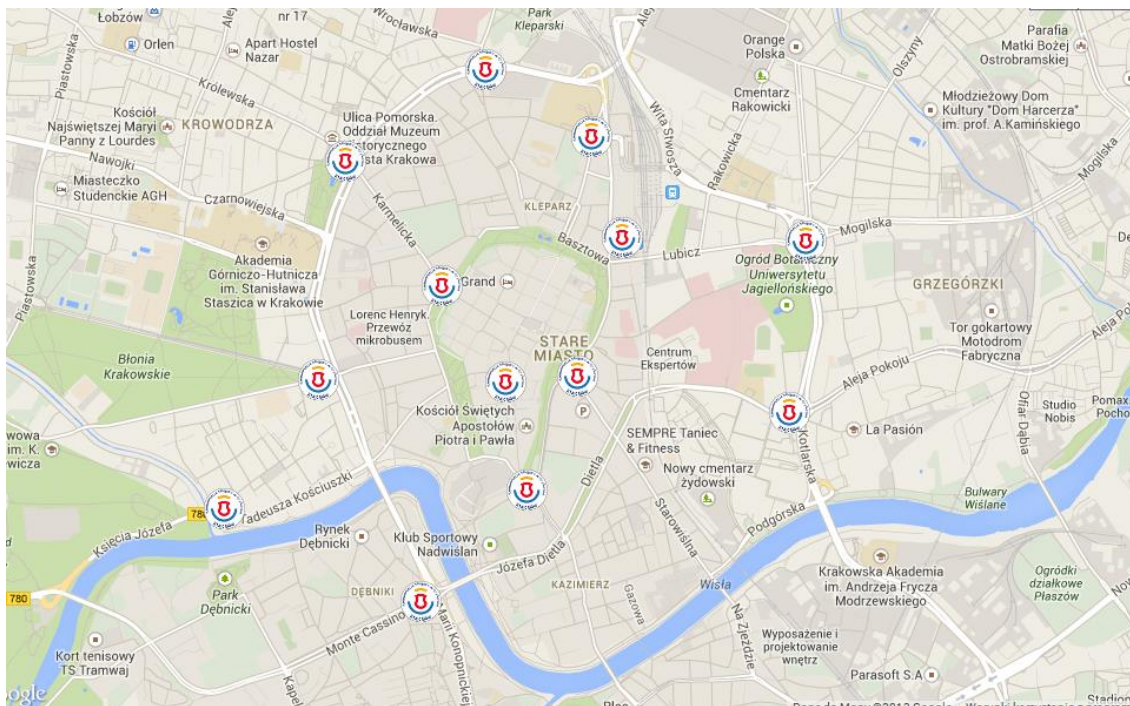
Podstawowym mankamentem funkcjonującej obecnie sieci dróg rowerowych jest brak spójności, szczególnie w obszarze śródmiejskim. Jednym z głównych powodów tego stanu jest intensywna zabudowa i wąskie przestrzenie uliczne uniemożliwiające lub utrudniające wydzielenie tras rowerowych.

Ryc. Mapa ścieżek rowerowych w Krakowie

Źródło: www.rowerem-przez-krakow.pl

Obecnie w Krakowie działa 13 bezobsługowych wypożyczalni rowerów miejskich oferujących łącznie 100 rowerów. Planowana jest rozbudowa sieci o kolejne lokalizacje.

Rysunek .. Lokalizacje stacji wypożyczalni rowerów miejskich

Źródło: www.kmkbike.pl

2.3. Ruch samochodowy i odpowiadająca mu infrastruktura

Według badań przeprowadzonych wiosną 2013 roku udział podróży pojazdem indywidualnym wynosi 25,8%, z tego jako kierowca - 20,1% i jako pasażer - 5,7%. . Podróże wykonywane samochodami osobowymi stanowią 32,6% ogółu podróży (z wyłączeniem podróży pieszo).

Sieć drogową Krakowa podzielić można na drogi wchodzące w skład układu podstawowego oraz obsługującego. Na układ podstawowy dróg składają się drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe. Układ obsługujący to drogi gminne i wewnętrzne.

Kraków zlokalizowany jest u zbiegu 6 dróg krajowych (autostrady A4, DK 4, DK 7, DK 44, DK 79, DK 94) i 4 dróg wojewódzkich (DW 776, DW 794, DW 774, DW 780) oraz leży w III transeuropejskim korytarzu transportowym wschód – zachód (TEN-T).

Układ drogowy Krakowa liczy 1383,15 km dróg (dane z 31.12.2012r.). Zdecydowanie dominują (79%) drogi publiczne, których jest 1102,5km. W skład sieci dróg publicznych wchodzi odpowiednio drogi krajowe 3% (37,5km), drogi wojewódzkie 2% (25,2km), drogi powiatowe 23% (250,2km) oraz drogi gminne 72% (789,1km). Długość siatki dróg wewnętrznych, niepublicznych wynosi 281,1km. Gęstość sieci dróg publicznych w Krakowie wynosi 3,37 km/km².

Poziom dekapitalizacji układu drogowego, mierzony odsetkiem odcinków dróg wymagających remontu, wg stanu na rok 2012 wynosi:

- w zakresie układu podstawowego – 72%
- w zakresie układu uzupełniającego – 96%

Analiza danych z ostatnich 10 lat wskazuje na niewielki trend wzrostowy dekapitalizacji infrastruktury drogowej. Skokowa zmiana stanu infrastruktury (wg danych ZIKiT) nastąpiła w latach 2005- 2006.

Zmiany wskaźników dekapitalizacji sieci drogowej na przestrzeni ostatnich 10 lat przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 2. Poziom dekapitalizacji sieci drogowej Krakowa w latach 2003 – 2012 [%]

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Układ podstawowy	42	27	25	43	70	65	66	70	68	72
Układ uzupełniający	48	33	38	83	88	87	90	94	95	96

Do pewnego stopnia sieć drogowa Krakowa ma charakter promienisto – obwodnicowy. Obecnie można wymienić 4 trasy o charakterze obwodowym, istotne dla funkcjonowania układu drogowego miasta: Obwodnicę I (klasa L) która przebiega wzdłuż plant, na obwodzie historycznego ścisłego centrum, wyznacza ciąg ulic: Basztowa – Dunajewskiego – Podwale – Straszewskiego – Podzamcze – Św. Idziego – Św. Gertrudy – Westerplatte. Tylko w rejonie ul. Podzamcze, obwodnica oddziela teren Starego Miasta od Wawelu. W południowej i zachodniej części ciągłość obwodnicy jest przerwana dla ogółu pojazdów z zachowaniem przywileju dla pojazdów KMK i mieszkańców strefy.

Obwodnicę II (klasa Z), tworzy ciąg ulic: Słowackiego – Mickiewicza – Krasińskiego – Konopnickiej – Powstańców Śląskich – Powstańców Wielkopolskich – Klimeckiego – Herlinga-Grudzińskiego – Most Kotlarski – Kotlarska – Powstania Warszawskiego – Rondo Mogiłskie – Lubomirskiego – Wita Stwosza – Czesława Miłozza – 29 Listopada.

Obwodnica III (klasa GP) funkcjonuje tylko w fragmentach istniejących tras: na północy w ciągu ulic: Bora Komorowskiego – Lublańska – Opolska – Conrada, na zachodzie w północnym odcinku Al. Armii Krajowej, na południu miasta, w ciągu ulic: Witosa – Nowosądecka, na wschodzie w ciągu ulic: Nowohucka – Stella Sawickiego.

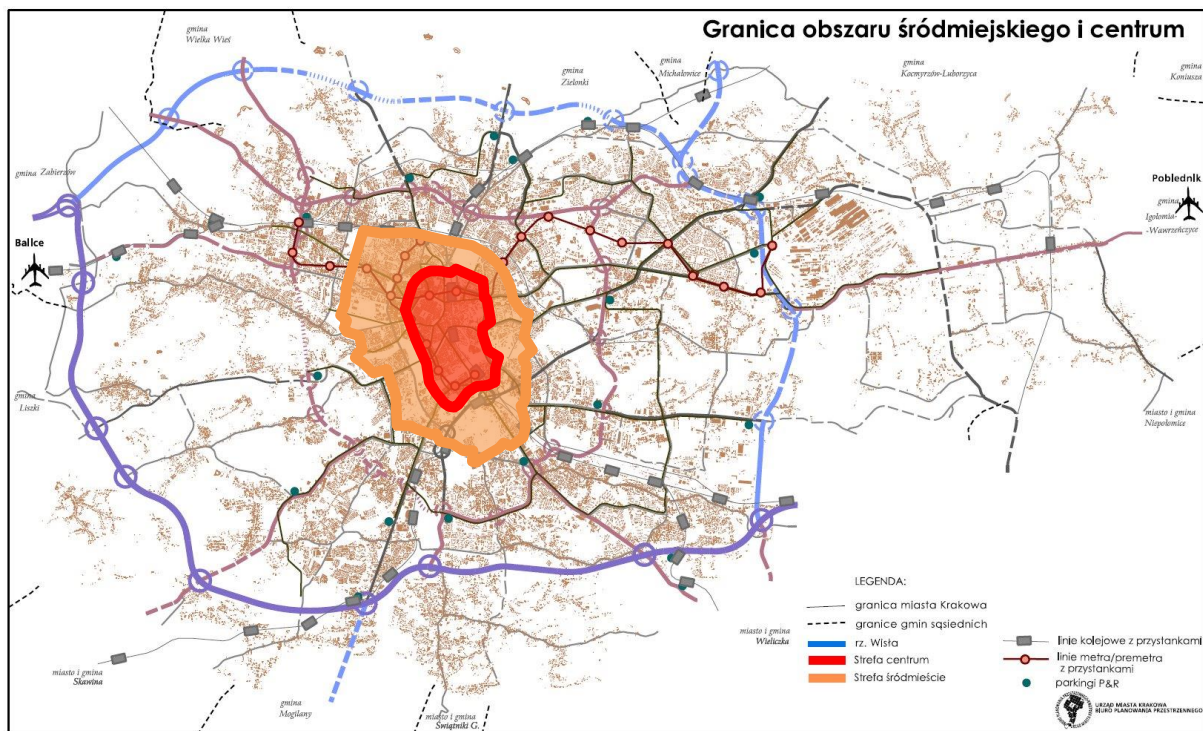
Obwodnica IV (klasa A/S), przebiega wokół Krakowa (zasadniczo wzdłuż ciągów dróg krajowych), z których funkcjonuje obecnie: odcinek autostrady A4 pomiędzy węzłami Balice i Bieżanów oraz odcinek dwujezdniowy drogi nr 7, pomiędzy węzłem Modlnica i węzłem Balice.

Powiązania pomiędzy I i II obwodnicą zapewnia 11 ulic promienistych: Lubicz, Pawia, Warszawska, Długa, Krowoderska, Łobzowska, Karmelicka, Piłsudskiego, Zwierzyniecka, Powiśle oraz Starowiślna. Dodatkowo II obwodnica przecięta jest dwoma cięciami drogowymi: Dietla – Grzegórzecka i Kalwaryjska – Limanowskiego tworzącymi zachętę dla przebiegu ruchu tranzytowego przez obszar śródmiejski.

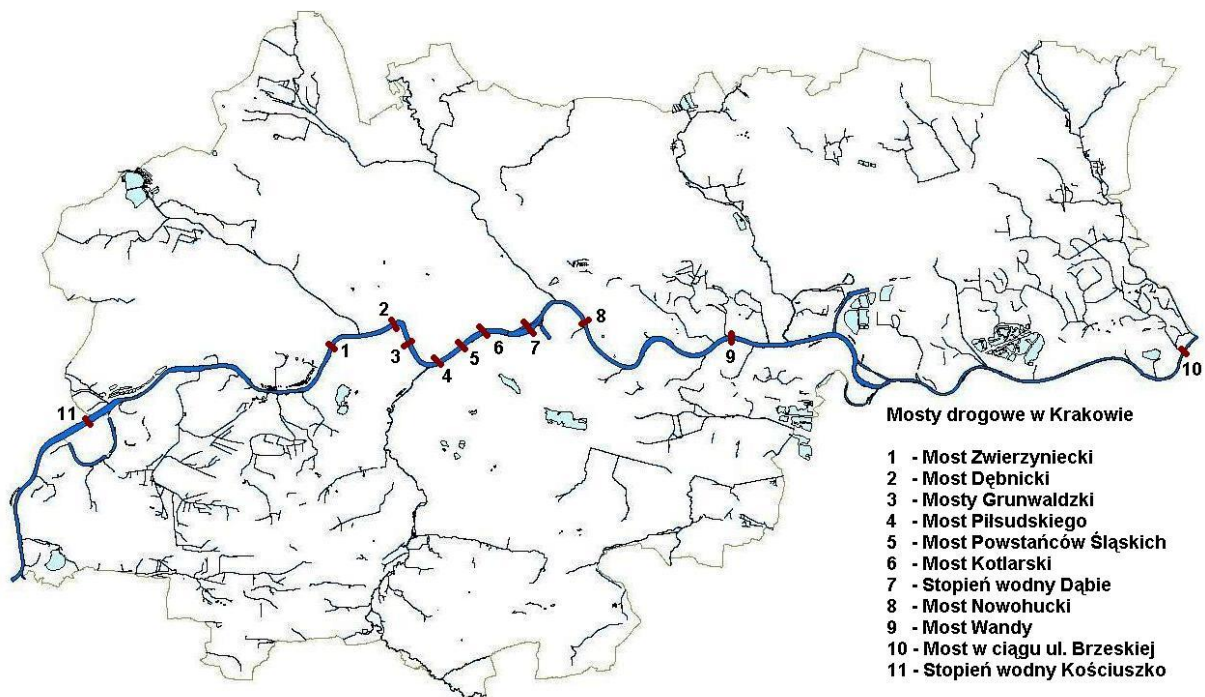
W Krakowie funkcjonuje 10 przepraw mostowych przez Wisłę (mosty: Zwierzyniecki, Dębnicki, Grunwaldzki, Piłsudskiego, Powstańców Śląskich, Kotlarski, Stopień Wodny Dąbie, Nowohucki, Wandy i most w ul. Brzeskiej) oraz most na autostradzie A4 (Stopień wodny Kościuszko) położony bezpośrednio przy zachodniej granicy miasta, lecz poza granicami administracyjnymi Miasta.

Mankamentem obecnie funkcjonującego układu drogowego Krakowa jest brak ciągłości III i IV obwodnicy. Realizacja brakujących odcinków III obwodnicy wiąże się z dużymi nakładami finansowymi (budowa 2,5-kilometrowego tunelu w ciągu Trasy Zwierzynieckiej, odcinki tunelowe w ciągu Trasy Łągiewnickiej, budowa dwóch przepraw mostowych przez Wisłę w ciągu Trasy Pychowickiej i Trasy Ciepłowniczej). Złożoność tych inwestycji wynika zarówno z warunków terenowych (konieczność przekroczenia wzgórz Św. Bronistawy), jak i wymogów ochrony środowiska.

Ryc. Układ drogowy Krakowa a granice śródmieścia i Centrum Miasta

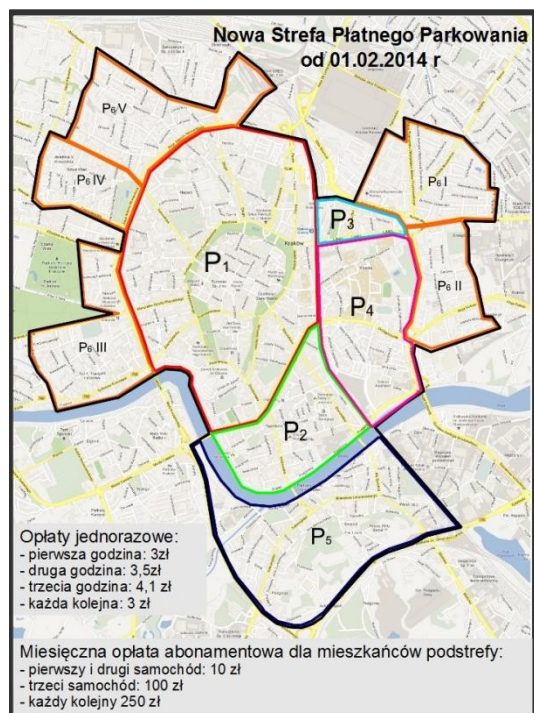
Źródło: Projekt Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa; 2013

Ryc. Lokalizacja mostów drogowych

Źródło: wykonanie własne UMK

Śródmieście Krakowa objęte jest strefą ograniczonej dostępności i płatnego parkowania. Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Krakowa SPP objęty jest obszar wewnątrz drugiej obwodnicy centrum oraz przylegające do niej w najbliższym sąsiedztwie osiedla. Obszar SPP przedstawiony został na poniższym rysunku.

Ryc. Obszar strefy płatnego parkowania

Źródło: www.zikit.krakow.pl

W 2013 roku na terenie miasta funkcjonował jeden parking podziemny oraz dwa parkingi P+R: przy pętli tramwajowej „Czerwone Maki” i przy ul. Balickiej.

3. Transport zbiorowy

Transport zbiorowy funkcjonuje w Krakowie w systemie tramwajowym i autobusowym. Swym zasięgiem obejmuje teren znajdujący się w granicach administracyjnych miasta oraz teren należący do sąsiednich gmin, z którymi Miasto podpisało umowę na realizację przewozów. Trwają prace nad uruchomieniem systemu Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA jest inwestycją realizowaną przez województwo małopolskie) i zintegrowania wszystkich tych systemów pod kątem przestrzennym, czasowym i taryfowym. Według badań ankietowych podział zadań przewozowych kształtuje się następująco: 29,9% mieszkańców podróżuje autobusami, a 32,1% tramwajami.

3.1. Ruch autobusowy i odpowiadająca mu infrastruktura

Aktualnie w aglomeracji krakowskiej funkcjonuje 156 linii autobusowych o łącznej długości ok. 1 900 km. 62 z nich to linie zwykle kursujące w granicach administracyjnych miasta (numery 1xx), 8 kolejnych to linie miejskie wspomagające (numery 4xx) oraz 5 linii miejskich przyspieszonych (numery 5xx). Długość linii w granicach administracyjnych miasta to ok. 770km. Linii aglomeracyjnych jest 63 (numery 2xx) i dodatkowo 2 linie aglomeracyjne przyspieszone (numer 3xx), których łączna długość

wynosi ok. 1 130 km, w tym ok. 400 km w granicach Miasta Krakowa. Na komunikację nocną składa się 8 linii miejskich oraz 4 linie nocne aglomeracyjne o łącznej długości ok. 192km.

Komunikacja autobusowa obsługuje 2664 przystanki, w tym 1500 zlokalizowanych w granicach administracyjnych miasta oraz 1164 usytuowane na terenie obsługiwanych gmin. Trasy autobusowe kończą się na 153 pętlach autobusowych, z czego 79 znajduje się na terenie miasta, a 74 zlokalizowane są na terenie obsługiwanych gmin.

3.2. Ruch tramwajowy i odpowiadająca mu infrastruktura

Długość torowisk (tras) wchodzących w skład sieci tramwajowej wynosi 190km (toru pojedynczego), które połączone są z 24 pętlami tramwajowymi. Przy torowiskach zlokalizowanych jest 357 przystanków tramwajowych. Na dzień dzisiejszy w Krakowie użytkowane są 22 linie tramwajowe dzienne oraz 3 linie nocne o łącznej długości 315 340m, w tym 27 260 m to długość linii nocnych. W ciągu dnia roboczego tramwaje kursują z różnymi częstotliwościami. Interwał czasowy kursowania w ciągu dnia roboczego dziesięciu z linii to 10 minut, kolejnych dziesięciu to 20 minut oraz 5 minut dla pozostałych dwóch linii. Linie nocne wyznaczone na kierunkach wschód – zachód i północ – południe kursują co 30 lub co 60 minut.

3.3. Kolej w obsłudze pasażerskiego ruchu miejskiego

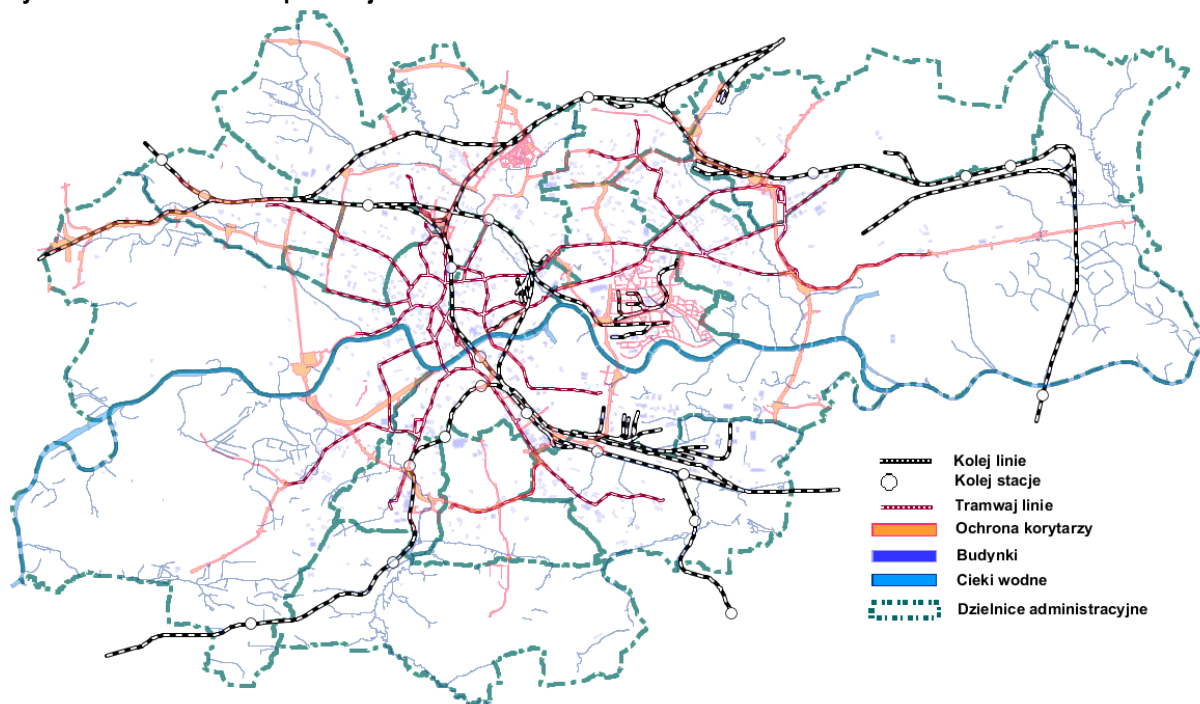
Aktualnie udział ruchu wewnętrznego (miejskiego) realizowanego koleją jest marginalny i wynosi około 0,3% (na podstawie badań ankietowych kwiecień 2013). Podróże wykonywane koleją należy rozpatrywać jako podróże zamiejskie o charakterze aglomeracyjnym. Wyróżnić tu można linię do lotniska w Balicach, linię do Wieliczki, Skawiny lub Krzeszowic. Długość linii kolejowych na terenie miasta wynosi 143km. Przy liniach zlokalizowanych jest 7 stacji pasażerskich, 9 przystanków osobowych oraz 4 stacje pasażersko – towarowe.

4. Infrastruktura transportowa i zespoły mieszkaniowe

W Krakowie dobrze rozwiniętą infrastrukturą transportową cechują się osiedla położone w centrum oraz południowej i wschodniej części miasta. Przykładami dobrze skomunikowanych zespołów mieszkaniowych są osiedla Prokocim (A – autobus, T – tramwaj), Bieżanów (A, T, K – kolej), Kurdwanów (A, T), Ruczaj (A, T), Podgórze (A, T, K), Śródmieście (A, T, K), Czyżyny (A, T), Nowa Huta (A, T), Bieńczyce, (A, T), Mistrzejowice (A, T).

Rysunek Układ sieci transportowej na terenie miasta

Źródło: wykonanie własne UMK

Największym zapotrzebowaniem na infrastrukturę transportową odznaczają się dzielnice, które nie mają połączenia tramwajowego. Są to przede wszystkim: Prądnik Biały, Prądnik Czerwony czy Zwierzyniec. Niedobory infrastruktury drogowej uwidaczniają się przede wszystkim w południowej i zachodniej części miasta. Priorytetem jest dokończenie III obwodnicy, która obecnie funkcjonuje tylko w części północno – wschodniej miasta.

5. Infrastruktura transportowa i rekreacja

Główne miejsca sportu i rekreacji w Krakowie zlokalizowane są po zachodniej stronie centrum miasta. Bezpośrednio z nimi występują relatywnie dobre powiązania transportowe. Do największych stadionów sportowych oraz miejsce rekreacji takich jak Błonia czy Park Jordana dostać się można własnym pojazdem (blisko II obwodnicy), autobusem lub tramwajem (linia na Cichy Kącik).

6. Infrastruktura transportowa i miejsca węzłowe

Głównym węzłem komunikacyjnym w Krakowie jest obszar Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego (KCK) obejmujący swoim zakresem:

- Dworzec Główny PKP, obsługujący połączenia o zasięgu lokalnym, regionalnym, i dalekobieżnym, w tym połączenia kolejowe międzynarodowe (aktualnie w końcowej fazie przebudowy);
- Regionalny Dworzec Autobusowy obsługujący linie autobusowe o charakterze regionalnym i międzyregionalnym a także połączenia międzynarodowe;
- zespoły parkingów dla samochodów osobowych;
- przystanki linii tramwajowych, w tym przystanek Kraków Główny - Tunel na linii N-S tramwaju szybkiego, zlokalizowany pod peronami dworca kolejowego;

- przystanki miejskiej komunikacji autobusowej;
- przystanki końcowe prywatnych linii mikrobusowych obsługujących przede wszystkim relacje Krakowa z gminami ościennymi.

Oprócz KCK na obszarze Krakowa zlokalizowanych jest szereg węzłów przesiadkowych integrujących ze sobą różne środki transportu. Na dzień dzisiejszy istnieje 8 dworców i pętli przesiadkowych integrujących ze sobą komunikację tramwajową i autobusową miejską i aglomeracyjną (Krowodrza Górka, Mały Płaszów, Czerwone Maki, Borek Fałęcki, Salwator, Bronowice Małe, Łagiewniki, Czyżyny i Płaszów).

Do ważnych punktów przesiadkowych należy zaliczyć również główne węzły i skrzyżowania: Rondo Mogiłskie, Rondo Grzegórzeckie, Rondo Grunwaldzkie, Rondo Kocmyrzowskie, Rondo Matecznego, Plac Centralny, Plac Inwalidów, Nowy Kleparz. W początkowej fazie jest również system parkingów przesiadkowych Park & Ride – pierwszy z takich parkingów znajduje się przy pętli Czerwone Maki.

7. Transport i przestrzeń publiczne

W ogólnej ocenie, przeważa pogląd, że system transportowy Krakowa zapewnia niezłą dostępność do ważniejszych przestrzeni publicznych. Jednocześnie elementy infrastruktury transportowej w wielu przypadkach wypełniają tę przestrzeń ograniczając możliwość korzystania z niej przez mieszkańców. Dotyczy to w szczególności obszaru śródmieścia, gdzie z uwagi na zwartą zabudowę występują kolizje pomiędzy funkcją transportową (duże nasilenie ruchu kołowego i parkowania) a funkcjami handlowymi i usługowymi.

Przeprowadzone w ubiegłych latach działania ograniczające ruch kołowy w ścisłym centrum (Stare Miasto) doprowadziły do przywrócenia przestrzeni publicznych mieszkańcom miasta i turystom. Działania modernizacyjne i rewitalizacyjne pozwoliły również na ograniczenie kolizji i doprowadzenie do względnej równowagi pomiędzy ruchem kołowym i pieszo na takich ciągach jak: ul. Lubicz, ul. Pawia, ul. Piłsudskiego.

V. Rewitalizacja urbanistyczna

Uwagi ogólne

W publikacji „Społeczny sens rewitalizacji” K. Herbst², powołując się na P. Lorensa³, proponuje wyodrębnienie następujących grup celów rewitalizacji:

- *Urbanistyczno-architektoniczne* – związane z remontem i modernizacją lub czasami rewaloryzacją zespołów architektonicznych, w tym mieszkaniowych i przemysłowych, a także ze świadomym kształtowaniem krajobrazu kulturowego danego obszaru;
- *Techniczne* – związane z poprawą jakości struktur miejskich – w tym infrastruktury technicznej i drogowej;
- *Społeczne* – związane z zatrzymaniem rozwoju negatywnych tendencji społecznych, przeciwdziałaniem patologiom i wykluczeniu społecznemu, a także z poprawą stanu bezpieczeństwa;
- *Ekonomiczne* – związane z ożywieniem gospodarczym, w tym z promocją przedsiębiorczości, rozwojem turystyki i realizacją nowych przedsięwzięć o charakterze komercyjnym;
- *Środowiskowe* – związane z polepszeniem stanu środowiska naturalnego, likwidacją zanieczyszczeń i emisji.

Wydaje się, że w tym kontekście, sprawą wymagającą pilnego rozwiązania jest problem koordynowania przepływu informacji pomiędzy jednostkami zajmującymi się prowadzeniem projektów odpowiadających rewitalizacji i rehabilitacji przestrzeni urbanistycznej, której przypisane są zasoby środowiska mieszkaniowego i rekreacji. Sprawą kluczową jest tu ocena stosunkowo bogatego materiału diagnostycznego jakim dysponuje UMK oraz inne jednostki zajmujące się tymi zagadnieniami (w tym: jednostki naukowo badawcze – np.: IRM, UJ, AGH, UE, PK, a także różne organizacje pozarządowe).

1. Środowisko zamieszkania i wypoczynku w Miejskim Programie Rewitalizacji

Procesy rewitalizacji zapisane w dokumentach programowych – Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa i w trzech Lokalnych Programach Rewitalizacji (Zabłocia, Starego Miasta i „starej” Nowej Huty) - obejmują złożone problemy środowiskowe i rozwojowe, ściśle powiązane z ideą zrównoważonego i trwałego rozwoju miasta, przy zachowaniu kierunków i zasad przedstawionych w przywołanym „Podręczniku rewitalizacji”. Programy te po ich opracowaniu uzyskały akceptację Rady Miasta Krakowa:

- Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia (LPR Zabłocia) przyjęty Uchwałą Nr XC/1193/10 z dnia 13 stycznia 2010 r. stanowi aktualizację Programu Rewitalizacji i Aktywizacji Przemysłowego Obszaru Zabłocia, przyjętego przez Radę Miasta Krakowa dnia 25.10.2006 r. Uchwałą Nr CXIX/1284/06;
- Miejski Program Rewitalizacji Krakowa (MPR) będący strategią rewitalizacji dla Krakowa, przyjęty Uchwałą Nr LIII/672/08 z dnia 8 października 2008 r.;
- Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta (LPR Starego Miasta), przyjęty Uchwałą Nr LIII/673/08 a z dnia 8 października 2008 r.;

---

² Krzysztof W. Herbst, *Społeczny sens rewitalizacji*. Wydanie: *Ekonomia Społeczna*, Teksty 3/2008.

³ Piotr Lorens, *Metodologia planowania działań rewitalizacyjnych*, na Seminarium „Rewitalizacja obszarów miejskich”, Gdańsk 22 sierpnia 2006 r.

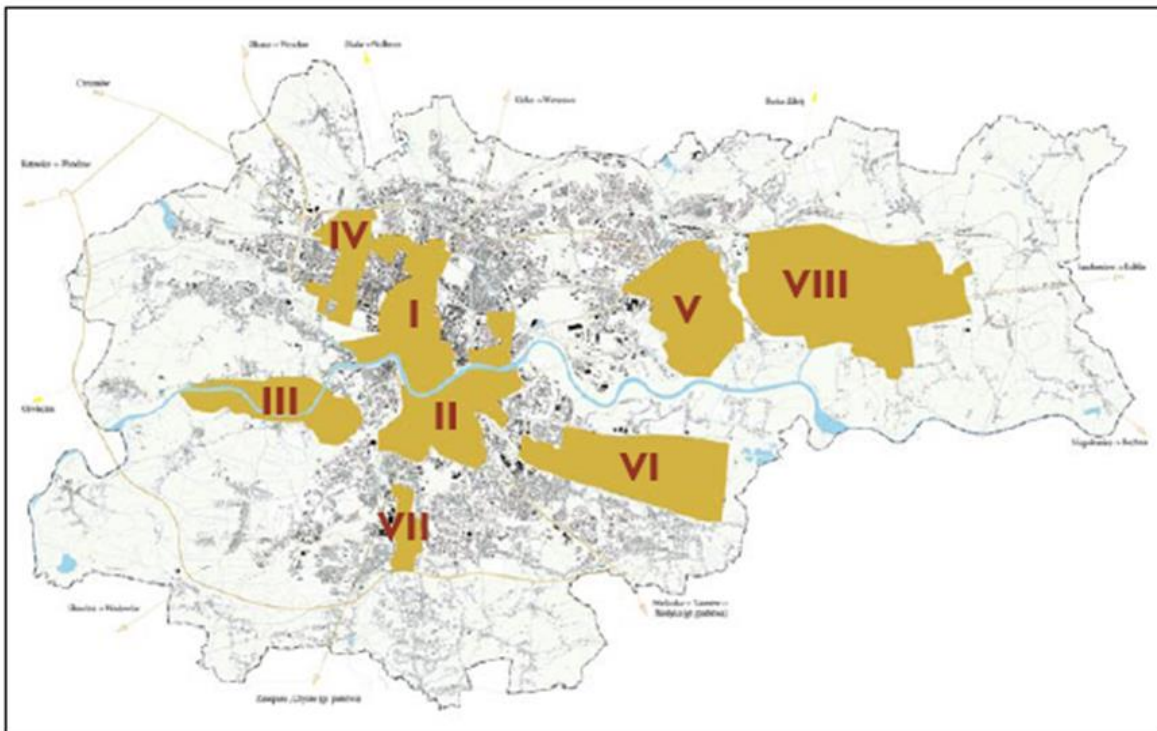
- Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty (LPR „starej” Nowej Huty), przyjęty Uchwałą Nr LIII/674/08 z dnia 8 października 2008 r.

Dotychczas obowiązujący MPR w rozdziale „Zespoły i obszary rewitalizacji” wyznaczył, opisał i scharakteryzował w ślad za Załoženiami Lokalnego Programu Rewitalizacji Krakowa⁴:

- osiem zespołów rewitalizacji (I – VIII);
- pięć zespołów nadrzędnych, w tym:
  - - parki rzeczne i parki kulturowe,
  - - zespół Twierdzy Kraków,
  - - blokowiska (zespoły osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty),
  - - przystanki kolejki miejskiej.

W skład obszarów ośmiu zespołów rewitalizacji wchodzi historyczne jednostki urbanistyczne Krakowa, ale ich granice nie zostały jednoznacznie i definitywnie (w sensie współrzędnych) w MPR określone⁵.

Ryc. ... Obszary / Zespoły rewitalizacji wyznaczone w MPR (źródło: MPR Krakowa)

Dla poszczególnych zespołów (oraz ich podobszarów) omówiona została ich struktura urbanistyczna i przeprowadzona analiza SWOT, a także wyznaczone były operacyjne cele i działania w ramach procesów rewitalizacji. Dokonano również analizy użyteczności poszczególnych zespołów i ich podobszarów oraz zestawiono projekty w nich planowane. Były to projekty przewidziane do realizacji w Budżecie Miasta na rok 2007, w WPI 2007 – 2016 oraz zgłoszone przez jednostki Miasta, szkoły

⁴ Dokument opracowany w lutym 2006 r. przez wyłoniony w konkursie Zespół (pod kierunkiem Anny Agaty Kantarek), będący podstawą późniejszych opracowań.

⁵ Patrz załącznik do niniejszego tekstu - aneks zawierający wyciąg z MPR.

wyższe, instytucje kultury, nauki, organizacje pozarządowe, spółki z o.o. oraz przez autorów MPR. Wskazano również i opisano projekty flagowe (jeśli takie zostały wyodrębnione).

W publikacji „Rewitalizacja społeczna – od aktywizacji do rozwoju lokalnego”⁶ podkreślono:

„Pojawiła się (...) pilna potrzeba interwencji w praktykę programowania i realizowania strategii rewitalizacji. Nowym paradygmatem staje się nie tylko kategoria przestrzeni, ale przede wszystkim ludzie, rozumiani nie jako pojedyncze osoby, lecz przede wszystkim jako grupa, społeczność, która wspólnie zamieszkuje i tworzy dane terytorium. Taka perspektywa „inwestowania w ludzi” charakterystyczna jest dla programów aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych, które w praktyce coraz częściej określane są mianem animacji społecznej, będącej polskim odpowiednikiem międzynarodowych terminów: community work, community capacity building, community development.”

Przystępując w 2013 roku do aktualizacji dokumentów programowych związanych z rewitalizacją (z pominięciem zaktualizowanego wcześniej, w 2009 r., LPR Zabłocia – przyjętego przez RMK w styczniu 2010 r.) Wydział Rozwoju Miasta kierował się potrzebą dostosowania ich do *perspektywy inwestowania w ludzi*. Podobnie tworzone będą kolejne programy Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedli na Terenie Gminy Miejskiej Kraków. Programy te zainicjowała uchwała Nr C/1346/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie przygotowania programu rehabilitacji zabudowy blokowej osiedli na terenie Gminy Kraków. Mają one stworzyć podstawy do zainicjowania procesów rehabilitacji obszarów zabudowy blokowej w formule „bottom-up” (poprzez rzeczywiste podejście partycypacyjne) oraz określić kierunki działania dla konkretnych osiedli mieszkaniowych, dla których zostaną przygotowane programy pilotażowe.

Dokonano oceny 19 osiedli i uszeregowano je w kolejności od tych, które najpilniej potrzebują rehabilitacji, po te, które takich działań na dzień dzisiejszy nie wymagają. Wśród osiedli, które według opracowania „Wielokryterialnej analizy zabudowy blokowej na terenie GM Kraków”⁷ powinny być objęte programem rehabilitacji w pierwszej kolejności znalazły się: osiedle Olsza II, osiedle Azory i osiedle Ugorek. W dniu 12 lipca 2012 r. Uchwałą Nr LII/710/2012 Rada Miasta Krakowa wskazała te osiedla jako wymagające opracowania programów.

Projekt zmiany *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa* (Studium) oprócz osiedli wskazanych w MPR oraz w wymienionej uchwale RMK, wyznacza dodatkowo 20 obszarów rehabilitacji zabudowy blokowej.

W rozdziale „Obszary wymagające rewitalizacji i rehabilitacji” projektu zmiany Studium wskazano również dodatkowo strefy i zespoły wymagające specjalnego traktowania – tzn. przeprowadzenia rewitalizacji / rehabilitacji. Zaliczono do nich:

- tereny przemysłowe i po kolejowe, zlokalizowane w otoczeniu dworca kolejowego Kraków - Płaszów,
- Stare Podgórze i Zabłocie,

---

⁶ Opracowanej na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego przez Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu; 2013 r.

⁷ *Wielokryterialna analiza dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej położonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków* – opracowanie Instytutu Rozwoju Miasta z 2011 r.

- bulwary Wisły jako parku rzecznej Wisły na odcinku między klasztorem Sióstr Norbertanek a stopniem wodnym Dąbie,
- obiekty/zespoły Twierdzy Kraków,
- tereny zamknięte (po kolejowe oraz powojkowe po podjęciu przez właściwe jednostki organizacyjne decyzji o ich otwarciu),
- „Park Rzeki Wisły”.

Odrębnym zagadnieniem – mającym jednak w znacznym stopniu cechy procesu rewitalizacji – jest projekt „*Kraków - Nowa Huta Przyszłości*”, wymieniony w projekcie zmiany Studium. Jego celem jest kompleksowa rewitalizacja infrastrukturalna, funkcjonalna i społeczna bardzo zróżnicowanego pod względem dotychczasowych funkcji i struktury zagospodarowania terenu o powierzchni prawie 5,5 tys. hektarów. Realizowana w jej ramach rewitalizacja obszarów przemysłowych stworzy największy zasób terenów inwestycyjnych Miasta.

Aktualizowany obecnie, w 2013 roku, MPR akceptuje dotychczas wyznaczone zasadnicze dla Krakowa kierunki rewitalizacji, a są nimi:

- 1) dostosowanie warunków życiowych i mieszkaniowych społeczeństwa lokalnego do współczesnych standardów,
- 2) wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej i tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy,
- 3) zachowanie i rewitalizacja budynków i obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych,
- 4) podniesienie walorów przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- 5) poprawa sytuacji ekologicznej oraz modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej.

Odwołując się do dokumentu MPR, projekt zmiany Studium przywołuje ustalone w tym programie, mającym, jak to już zostało podkreślone, cechy strategii, ustalone cele operacyjne i działania procesu rewitalizacji. Mogą one w ostatecznej wersji zaktualizowanego MPR ulec pewnym korektom.

Obowiązujący dotychczas MPR określił m.in. następujące operacyjne cele i działania procesu rewitalizacji:

- 1) Zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa, jako metropolii i centrum regionu małopolskiego.
- 2) Skoordynowany i zrównoważony rozwój Miasta dzięki stworzeniu systemu zarządzania, który umożliwi realizację celów sformułowanych w MPR.
- 3) Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji Miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.
- 4) Usunięcie istotnych deficytów natury strukturalnej i funkcjonalnej oraz mankamentów, które wpływają na kształtowanie wizerunku Miasta.
- 5) Zachowanie i odbudowa budynków i przestrzeni publicznych o znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub urbanistycznym, rewitalizacja kwartałów historycznych, zachowanie walorów kulturowych, dobór odpowiednich zrównoważonych funkcji użytkowych.
- 6) Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa.
- 7) Poprawa wizerunku miasta i podniesienie jakości otoczenia mieszkaniowego.
- 8) Utrzymanie i wzmacnianie ciągłości korytarzy ekologicznych – systemu przyrodniczego wpisanego w strukturę Miasta. System zieleni oparty na naturalnym „kręgosłupie” sieci rzecznej i na

systemie zieleni fortów Twierdzy Kraków powiązanych drogami rokadowymi jest znaczącym elementem struktur przestrzenno-funkcjonalnych i warunkiem niezbędnym dla poprawnego funkcjonowania systemu przyrodniczego Miasta i zasilania jego bioróżnorodności. Scalanie ciągów zieleni.

- 9) Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).
- 10) Dopasowanie warunków mieszkaniowych i egzystencjalnych ludności do nowoczesnych standardów.
- 11) Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej – utrzymanie dotychczasowych i stworzenie nowych przestrzeni mieszkalnych, dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi, zapewnienie nowoczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu akceptowalnych społecznie czynszów.
- 12) Wspieranie rozdrobnionych struktur własnościowych.
- 13) Stworzenie funkcjonalnego, przyszłościowego systemu komunikacji i transportu.
- 14) Wsparcie i doradztwo dla społecznych grup i inicjatyw działających na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wspieranie działań mających na celu partycypację mieszkańców w tym procesie (spotkania, imprezy, informacja).
- 15) Rozbudowa infrastruktury socjalnej (przedszkola, szkoły, młodzieżowe domy kultury, punkty doradztwa itd.).
- 16) Przeniesienie zakładów wykonujących uciążliwą działalność, z jednoczesnym zagwarantowaniem nowych lokalizacji i dodatkowych funkcji użytkowych (w wypadku innych zakładów pożądane jest tworzenie mieszanego układu funkcji użytkowych).
- 17) Budowa i remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych połączonych z działalnością gospodarczą.

W aktualizowanym obecnie dokumencie MPR operacyjne cele i działania procesu rewitalizacji określone powyżej podlegają korektom.

Programy rewitalizacji i rehabilitacji będzie powiązany (spójny w kluczowych obszarach) przede wszystkim z równolegle przygotowywaną Strategią Rozwoju Krakowa, co nastąpi w taki sposób, aby *zapewnić (...) porównywalność dokumentów na różnych poziomach zarządzania rozwojem*⁸.

MPR zgodnie ze swoją specyfiką nie odnosi się jednak do jednostek (dzielnic administracyjnych, obszarów, rejonów czy też strukturalnych jednostek urbanistycznych) opisanych i uwzględnionych w Studium lub/i Strategii.

W trakcie działań podjętych w Wydziale Rozwoju Miasta (WR-03), zmierzających do przygotowania programów rehabilitacji osiedli – w pierwszym rzędzie Ugorka, Olszy II i Azorów – jako najważniejsze problemy podnoszone przez społeczność lokalną odnotować należy konieczność przywrócenia (w wielu wypadkach) lub utworzenia przestrzeni publicznych oraz wzmocnienia powiązań komunikacyjnych osiedli z resztą miasta, przede wszystkim z centrum.

Kolejnym, jednoznacznie definiowanym problemem jest brak przestrzeni wolnych od zabudowy, które mogłyby zostać przeznaczone na cele szeroko pojętej rekreacji. Przede wszystkim wymieniane są w tej roli tereny zielone, których brak odczuwany jest w Krakowie powszechnie.

---

⁸ Zbigniew K. Zuziak – uwagi w „Obszar strategiczny: Kraków – miejsce zamieszkania i rekreacji”.

W oparciu o wyartykułowane przez mieszkańców potrzeby w WR-03 przygotowane zostały założenia realizacji programu rehabilitacji wraz ze wstępnym scenariuszem Forum Rehabilitacji. Po ich akceptacji staną się podstawą rozpoczęcia procesu rehabilitacji wskazanych osiedli.

Istotny w przypadku rewitalizacji i rehabilitacji jest ich kontekst własności – nieruchomości, w tym obiektów mogących pełnić np. rolę „kreatorów” lokalnych przestrzeni publicznych. Zarówno aktualizowany MPR, jaki zawarte w nim propozycje projektów, będą uwzględniały głównie istotne ustalenia zawarte w projekcie zmiany Studium (**termin zakończenia aktualizacji MPR mija w listopadzie 2013 r., a zakłada się, że Studium zostanie przyjęte dopiero w 2014 r.**). Korelacja z równoległe prowadzonymi pracami nad Strategia powinna być zapewniona – w miarę możliwości – na bieżąco.

2. Środowisko zamieszkania i wypoczynku w lokalnych programach rewitalizacji

2.1. LPR Stare Miasto (Stare Miasto, Kazimierz, Stare Podgórze)

Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta obejmuje centralny teren Krakowa w granicach pomnika historii, określonych w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii, jako „Kraków – historyczny zespół miasta” (M.P. z 1994 r. Nr 50, poz. 418). Obszar ten obejmuje następujące strukturalne jednostki urbanistyczne: „Stare Miasto”, „Pierwsza Obwodnica” „Kazimierz i Stradom” oraz części jednostek „Śródmiejski Park Nadwiślański”, „Nowe Miasto”, „Grzegórzki” i „Stare Podgórze”. Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 662 ha, liczba mieszkańców sięga 59,4 tysięcy.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się najstarsze układy historyczne i najcenniejsze obiekty zabytkowe Krakowa.

2.2. LPR Zabłocie

Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia zajmuje obszar objęty Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego obszaru Zabłocie (Uchwała Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r.). Jest on aktualizacją pilotażowego programu rewitalizacji dla Zabłocia, wynikającą z konieczności dostosowania dokumentu do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. LPR Zabłocia pozostał w ścisłej relacji do uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru Zabłocia (mpzp Zabłocia), przyjętego Uchwałą Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r. LPR Zabłocia stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie Programu Rewitalizacji i Aktywizacji Poprzemysłowego Obszaru Zabłocia. Objęty LPR obszar „Zabłocia” zajmuje powierzchnię 175 ha i charakteryzuje się wewnętrznym trójpodziałem funkcjonalnym. W planie miejscowym „Zabłocie” podzielono na trzy obszary: A (Stare Podgórze), B (Stare Zabłocie-centralna i najbardziej przemysłowa część obszaru), C (Zabłocie Wschód). Cały obszar leży w dzielnicy XIII. Północna część obszaru „Zabłocia” wiąże się z priorytetowym planem miejscowym o charakterze „ochronnym” i nazwie „Bulwary Wisły”, a obejmującym prawobrzeżny odcinek nadbrzeża „Wisły” pomiędzy „Mostem Powstańców Śląskich”, a „Mostem Kotlarskim” i dalej w kierunku na „Stopień Wodny Dąbie”.

3. Rewitalizacja śródmieścia

Problem rewitalizacji śródmieścia Krakowa wymaga dodatkowych badań, analiz i studiów koncepcyjnych. Uwaga ta dotyczy w znacznej mierze zachodnich rejonów śródmieścia – zwłaszcza

takich obszarów jak: kwartały zabudowy mieszkaniowo-usługowe położone po obu stronach ul. Krupniczej, ul. Karmelickiej, ul. Łobzowskiej, ul. Długiej. Wydaje się, że w Miejskim Programie Rewitalizacji wymienione rejon zostały potraktowane trochę „po macoszemu”. A są to przecież kwartały zabudowy przedstawiające wysoki potencjał rozwojowy – a jednocześnie dotknięte są procesami degradacji. Co prawda w rejonach tych obserwuje się sporo przykładów przedsięwzięć inwestycyjnych, które można uznać jako efekty rewitalizacji uzyskane w wyniku działania mechanizmów rynkowych jednak odczuwa się wyraźny brak koordynacji tych poczynań w skali urbanistycznej. Podjęcie bardziej wyraźnej inicjatywy publicznej w tym zakresie byłoby uzasadnione również tym, że mówimy tu o zespołach urbanistycznych, które:

- mają duże znaczenie dla idei „*Miasta Inteligentnego*” bowiem są to kierunki rozwojowe bardzo silnie związane z uczelniami o szczególnym znaczeniu dla krakowskiego środowiska akademickiego;
- odznaczają się wysokimi walorami dziedzictwa kulturowego
- dają przykłady lokalnych inicjatyw, świadczących, że w tym przypadku istnieje wysokie prawdopodobieństwo uzyskania znaczących efektów w zakresie wdrażania bardziej uspołecznionych modeli rewitalizacji.

Przedstawiony wyżej postulat znajduje również odzwierciedlenie w podsumowaniu diagnozie, którą Zespół pod kierunkiem prof. Jana Macieja Chmielewskiego przedstawił w I (diagnostycznej) części Projektu Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Krakowa. Profesor pisze:

„Śródmieście Krakowa skupia szereg trudnych do rozwiązania problemów urbanistycznych. Są one związane ze strukturą własnościową gruntów i obiektów, stanem technicznym zabudowy, a w licznych przypadkach z gorszymi niż w osiedlach warunkami sanitarnymi mieszkań, narastającymi trudnościami komunikacyjnymi i parkowania samochodów, obsługą techniczną i transportową znajdujących się tu obiektów usługowych. Zauważalne są na obszarze śródmieścia konflikty typu funkcjonalnego głównie na styku funkcji usługowych i mieszkaniowych. Występujące tu wartości kulturowe i historyczne wymagają szczególnie ostrożnych działań budowlanych na substancji zabytkowej, ograniczają swobodę wymiany zabudowy, jej uzupełniania i przekształcania. Konieczności wynikające z modyfikacji funkcjonalnej i technicznej tkanki śródmiejskiej muszą być podejmowane „pod ruchem”, co zawsze nastrocza rozlicznych problemów organizacyjnych i formalnych. Strefa śródmiejska Krakowa jest za mała jak na pręźnie rozwijające się miasto duże”.

4. Rehabilitacja osiedli mieszkaniowych

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa oprócz wyodrębnienia skoncentrowanych zespołów rewitalizacji wskazuje także obszary rozproszone na terenie Miasta, na które należy zwrócić szczególną uwagę w działaniach rewitalizacyjnych. Są to w szczególności blokowiska- zespoły osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty. Uchwałą Nr CXV/1587/10 z dnia 3 listopada 2010 r. Rada Miasta Krakowa przyjęła założenia programu rehabilitacji zabudowy blokowej osiedli na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Ponad to Rada Miasta Krakowa przyjęła Uchwałą Nr LII/710/2012 z 12 lipca 2012 r. w sprawie wyboru osiedli, dla których sporządzony zostanie pilotażowy Program rehabilitacji zabudowy blokowej.

Składa się na nie 19 osiedli, obejmujących łącznie powierzchnię ponad 553,33 ha, co stanowi ok. 1,7 % powierzchni Miasta Krakowa:

- 1) „Azory”,
- 2) „Prądnik Czerwony”,
- 3) „Olsza II”,
- 4) „Ugorek”,
- 5) „II Pułku Lotniczego”,
- 6) „Bieńczyce”,
- 7) „Niepodległości”,
- 8) „Albertyńskie”,
- 9) „Złotej Jesieni”,
- 10) „Kazimierzowskie”,
- 11) „Jagiellońskie”,
- 12) „Przy Arce”,
- 13) „Wzgórza Krzesławickie”,
- 14) „Dąbie”,
- 15) „Podwawelskie”,
- 16) „Ruczaj-Zaborze”,
- 17) „Wola Duchacka”,
- 18) „Kurdwanów”,
- 19) „Na Kozłówce”.

Osiedla te zasadniczo różnią się od siebie, co wynika z historii terenów, na których powstawały jak i okresu, w którym je wznoszono. W efekcie można wyróżnić trzy ich grupy, powstałe:

- a) w obszarze lub sąsiedztwie przedmieść XIX-wiecznego Krakowa („Azory”, „Czerwony Prądnik”, „Dąbie”, „Olsza II”, „Podwawelskie” oraz „Ugorek”),
- b) w ramach II-etapu budowy „Nowej Huty” („Albertyńskie”, „Bieńczyce”, „Jagiellońskie”, „Kazimierzowskie”, „Niepodległości”, „Przy Arce”, „Złotej Jesieni”, „Wzgórza Krzesławickie” oraz „II Pułku Lotniczego”),
- c) po południowej stronie Krakowa na gruntach wsi podkrakowskich („Na Kozłówce”, „Ruczaj-Zaborze”, „Wola Duchacka”, „Kurdwanów”).

5. Środowisko mieszkaniowe i rewitalizacja terenów przemysłowych, powojсковych i pokolejowych

(zagadnienia te wymagają dodatkowego rozwinięcia – por.: pkt 6.1. – uwagi na temat strategicznego projektu KCK, ale także dotyczy to oceny dotychczasowych działań w zakresie rewitalizacji obszaru: Płaszów-Rybitwy.

6. Strategiczne projekty rewitalizacji – ocena przygotowań i efektów; przykładowe projekty strategiczne

6.1. Projekt strategiczny KCK i jego otoczenie

Istnieje wiele powodów uzasadniających, aby – podobnie jak w przypadku problemu rewitalizacji śródmieścia – dla zagadnień związanych z analizą dotychczasowych efektów wdrażania projektu strategicznego funkcjonującego niegdyś pod nazwą KCK podjęto odpowiednie badania, analizy i studia koncepcyjne. Sprawą kluczową jest tu ocena skutków oddziaływania projektu KCK na otoczenie, czyli ocena efektów synergicznych wdrażanych projektów oraz znalezienie odpowiedzi na pytanie o rolę KCK jako „katalizatora rewitalizacji” w tym rejonie miasta.

6.2. Nowa Huta („Stara Nowa Huta”)

Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty obejmuje zespół zabudowy mieszkaniowej Nowa Huta wraz z użytkiem ekologicznym „Łąki Nowohuckie”. Cały obszar leży w Dzielnicy XVIII i obejmuje część strukturalnej jednostki urbanistycznej „Stara Nowa Huta”. Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi niecałe 305 ha, liczba mieszkańców sięga 50,7 tysięcy. Niewielki fragment obszaru w południowej części leży w strefie ochrony archeologicznej.

W 2004 roku decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków układ urbanistyczny historycznej zabudowy Nowej Huty wraz z osią widokowo-komunikacyjną Alei Solidarności do Centrum Administracyjnego Huty im. T. Sendzimira z dwoma budynkami Centrum Administracyjnego oraz placem włącznie został wpisany do rejestru zabytków, jako reprezentatywny przykład urbanistyki socrealizmu w Polsce –. Ochroną objęto rozplanowanie ulic i placów, zieleńców, usytuowanie, bryły i gabaryty budynków, wystrój wnętrza architektoniczno-krajobrazowych oraz zieleń komponowaną.

VI. Podsumowanie

1. Atrakcyjność środowiska zamieszkania – kryteria oceny

W dotychczasowych pracach nad diagnozą środowiska zamieszkania i wypoczynku wyróżnić można co najmniej pięć podejść. Każdemu z nich przyporządkować można inne sposoby ujmowania kryteriów oceny. Są to następujące podejścia:

- parametryczne: „wymiarujące” jakość przestrzeni urbanistycznej przy pomocy mierników, wskaźników, standardów, co pozwala na w miarę zobiektywizowane porównania z innymi miastami;
- opisowe: charakteryzujące sytuację w danym obszarze tematycznym w sposób opisowy; odnosi się to zazwyczaj do wartości trudno mierzalnych, takich jak np.: wartości estetyczne, czy niektóre wartości społeczne (więź społeczna, odczucia sprawiedliwości itp.).

Występuje też inny podział sposobów podejścia do kwestii atrakcyjności środowiska – a w konsekwencji sposób ujmowania kryteriów jego oceny. I tak, możemy naszą ocenę podporządkować:

- wybranej teorii, stosując jako główne narzędzie badawcze określony model: np. model struktury osadniczej związany z określoną teorią interpretującą cechy procesu osadniczego najważniejsze w danej fazie rozwoju;
- określonej doktrynie, czy wybranym doktrynom (rozwój zrównoważony, doktryna konserwatorska odpowiadająca założeniom ideowym wyrażanym w danej „Karcie”);
- idei, którą przyjmuje się jako najistotniejszy rys wizji rozwoju miasta: np. idea Miasta Inteligentnego (*Smart City*). W takim przypadku diagnoza musi być bardziej ukierunkowana na pytanie: Jak dalece obecna „sytuacja strategiczna” miasta i charakterystyczne cechy jego środowiska odbiegają od cech, jakie przypisuje się „Miastu Inteligentnemu”.

Do pewnego stopnia atrakcyjność miasta ocenić można kierując się wskaźnikami i miernikami, jednak w ostateczności, opinie na ten temat – a w konsekwencji dokonywane wybory – są wyrazem odczuć intuicyjnych i przeżyć emocjonalnych. Dotyczy to zwłaszcza takich komponentów tożsamości miasta jak jego niepowtarzalna „aura”. To, z kolei, zwraca naszą uwagę na czynniki pozwalające mówić o wygodzie miasta czy jego pięknie, jako o splocie trudno wymiernych okoliczności rzutujących na uroki życia miejskiego. Uwagi te odnoszą się również do środowiska zamieszkania.

Atrakcyjność środowiska zamieszkania jest funkcją atrakcyjności miasta. Można jednak przyjąć odwrotną sekwencję rozumowania uznając, że to właśnie jakość środowiska zamieszkania wpływa znacząco na atrakcyjności miasta jako całości. Jeśli tak, to najprawdopodobniej mamy tu do czynienia z rodzajem sprzężenia zwrotnego. Tak czy inaczej, ocena jakości środowiska zamieszkania jest kluczowym elementem diagnozy sytuacji urbanistycznej a to, z kolei, oznacza nie tylko konieczność przeanalizowania stosunkowo szerokiego spektrum czynników mających znaczenie dla wymienionych wyżej współzależności ale też zmusza nas do intuicyjnego wyboru okoliczności najważniejszych. Prezentowane niżej komentarze i oceny są – w znacznej mierze – właśnie takim intuicyjnym wyborem: wyborem podsumowującym przedstawiony wcześniej materiał analityczny.

2. Wartości wysoko cenione jako kryteria oceny

Dokumenty polityki przestrzennej wskazują, że w prowadzonej dotychczas polityce przestrzennej Miasto kieruje się następującymi zasadami:

- ochrony i uwzględniania wartości wysoko cenionych;
- w miarę racjonalnego kompromisu w rozwiązywaniu urbanistycznych konfliktów przestrzennych;
- dążenie do klarownego podziału na tereny zabudowane i tereny wyłączone z zabudowy.

Zasada ochrony i uwzględniania wartości wysoko cenionych

W obecnym systemie prawnym ład przestrzenny jest traktowany jako naczelną zasadę gospodarowania przestrzenią a zarazem jej cenna wartość. W katalogu wartości wysoko cenionych wymienionych w art. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 717), na pierwszym miejscu stawia się wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury. W krajach „Starej Unii” ład przestrzenny jest traktowany jako kategoria dobra publicznego (por.: A. Jędraszko). W Polsce pojęcie ładu przestrzennego zostało zdefiniowane w wymienionej Ustawie. W myśl tej definicji ideę ładu przestrzennego można traktować jako syntezę wyżej wartości wymienionych i omawianych w pkt. 1.2. Istotne jest również stosunkowo mocne powiązanie tej podstawowej kategorii urbanistycznej z zasadą rozwoju zrównoważonego.

Zarówno „ład przestrzenny” jak i „zrównoważony rozwój” to wartości nadrzędne, wymienione *expressis verbis* w Ustawie. Pojęcie ładu przestrzennego definiowane jest w Ustawie jako „*takie kształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturalne oraz kompozycyjno-estetyczne*” (art. 2 Ustawy).⁹ Zasada ochrony wartości wysoko cenionych odnosi się również do następujących wartości:

- wartości przyrodniczych i kulturowych;
- bezpieczeństwa i zdolności obronnej;

---

⁹ Warto w tym miejscu zauważyć, że w świetle komentarza prof. Zygmunta Niewiadomskiego, pojęcie ładu przestrzennego, co prawda na potrzeby Ustawy zachowuje moc normatywną, ale w świetle nauk prawnych, moc cytowanej definicji nie w pełni odpowiada założeniom definicji legalnych. Zasadniczo utrzymuje charakter pojęcia niedookreślonego. Można przyjąć, że zasada ładu przestrzennego to wartość nadrzędna, która logicznie wpływa na wymieniony w Ustawie katalog „wartości wysoko cenionych” i oznacza, że określone w studium gminnym zasady polityki przestrzennej i odpowiadające im rozwiązania w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta oraz ustalenia dotyczące zmian w przeznaczeniu terenów mają uwzględniać postulat harmonizowania owych wartości. Warto też przypomnieć, że od dwóch lat, zgodnie z tzw. *Kartą Lipską*, przyjmuje się, iż warunkiem powodzenia strategii wdrażających ideę rozwoju zrównoważonego jest wprowadzanie zintegrowanego modelu planowania i zarządzania rozwojem miejskim. W modelu takim kluczowa rola przypada strategiom budowania przestrzeni publicznych o wysokiej jakości.

- wartości estetycznych i kompozycyjnych;
- wartości życia społecznego;
- wartości ekonomicznych i użytkowych.

Jedną z podstawowych funkcji planowania przestrzennego jest łagodzenie konfliktów towarzyszących zmianom w zagospodarowaniu przestrzennym. Podmiotami tych konfliktów są najczęściej: właściciele terenów których dotyczy dane ustalenie polityki przestrzennej, społeczność lokalna, samorząd terytorialny, organizacje społeczne itp. Źródłami konfliktów urbanistycznych są różnice interesów i różnice w postrzeganiu wartości przestrzeni. Umiejętna interpretacja tych różnic już w fazie procesu planistycznego sprzyjać będzie ograniczeniu konfliktogenności decyzji urbanistycznych. Rolę istotną odgrywają tutaj zarówno partycypacja społeczna jak i odpowiednie techniki negocjowania i mediowania konfliktów.

Wydaje się, że w przyszłości, istotne znaczenie dla poprawy jakości środowiska zamieszkania i wypoczynku może mieć również respektowanie czterech kolejnych zasad deklarowanych w założeniach do *Projektu Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*. Są zasady:

- dobrej kontynuacji i spójnej tożsamości jednostek strukturalnych;
- strukturalnej integracji;
- budowania sieci przestrzeni publicznych;
- zrównoważonej mobilności i akcentowania miejsc węzłowych;
- synergii i konfigurowania pakietów strategicznych projektów miejskich.

2.1. Wartości zabytkowe i wartości dziedzictwa

Strategicznymi punktami odniesienia dla krakowskiego systemu wartości kulturowych są miejsca uznane jako symbole narodowej kultury: Wawel, układy urbanistyczne Starego Miasta i Kazimierza wpisane na pierwszą *Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO* ale także krajobraz doliny Wisły, Błonia, charakterystyczne dla panoramy miasta wzgórze Jurajskich Parków Krajobrazowych i Krzemionek, kopce Krakusa i Kościuszki, sylwety kościołów i wiele innych miejsc, znaków i form przestrzennych wyznaczających kulturową tożsamość architektury miasta. Wartości te objęte są ochroną konserwatorską, której odpowiadają takie instrumenty prawne jak: wpis do rejestru zabytków, stosowne ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz takich instrumentach jak parki kulturowe czy strefy ochrony konserwatorskiej i obszary ochron dóbr kultury współczesnej (21 obszarów). Wynikające z tych dokumentów ograniczenia dotyczące form użytkowania przestrzeni są przenoszone systematycznie do ustaleń ochronnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Zagadnienia te zostały stosunkowo obszernie opisane w części diagnostycznej *Projektu Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*. (Por. także: pkt II. 1.5.).

2.2. Inne wartości kulturowe

Do szczególnie istotnych wartości kultury zalicza się niewątpliwie bogactwo życia kulturalnego Krakowa. Jednak ocena ta odnosi się głównie do przestrzeni śródmiejskiej.

2.3. Zagrożenia środowiskowe. Walka o czyste powietrze

Stan jakości powietrza w Krakowie nie spełnia wymaganych standardów. Z uwagi na istotne przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla pyłu zawieszony PM10 (stężenia 24-godz. i średnie roczne), poziomu docelowego dla benzo(α)pirenu (stężenia średnie roczne) oraz dopuszczalnego dla dwutlenku azotu (stężenia średnie roczne) cały obszar Miasta objęty jest działaniami naprawczymi wyznaczonymi w Programie ochrony powietrza (uchwała Nr XXXIX/612/09 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie „Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego”, w tym dla Aglomeracji Krakowskiej). W celu poprawy i utrzymania wymaganej jakości powietrza niezbędna jest kontynuacja działań naprawczych wyznaczonych w przywołanym programie oraz prowadzenie działań identyfikujących obszary istotne ze względu na przewietrzanie miasta oraz prewencyjne zabezpieczanie głównie dolin rzecznych przed zabudową.

Do głównych zadań naprawczych jakości powietrza, wyznaczonych w Programie ochrony powietrza, należy:

- ograniczenie niskiej emisji ze spalania węgla w piecach domowych i lokalnych kotłowniach, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania. Przy ogrzewaniu budynków, jako priorytet należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie elektryczne lub lokalne źródła na paliwa ekologiczne (gaz, lekki olej opałowy) i alternatywne źródła energii (energia słoneczna, geotermalna, pompy ciepła),
- wykluczenie stosowania w nowych obiektach paliw stałych jako podstawowego źródła ciepła,
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczeń pochodzenia komunikacyjnego.

2.4. Bezpieczeństwo i zdolność obronna oraz zdrowie publiczne

Bezpieczeństwo należy do fundamentalnych potrzeb i wartości człowieka. W planowaniu przestrzennym kryterium to oznacza obowiązek rozpoznania uwarunkowań rozwoju przestrzennego, formułowanie zasad polityki przestrzennej oraz stosowania rozwiązań planistycznych sprzyjających zwiększaniu odporności przestrzennej struktury urbanistyczno-architektonicznej na określone zagrożenia. Dotyczy to struktury traktowanej zarówno jako pewna całość jak i danego fragmentu przestrzeni miejskiej, do którego odnoszą się konkretne ustalenia planistyczne. Konsekwencją tych ustaleń ma być ograniczenie zagrożeń związanych z decyzjami zmieniającymi zagospodarowanie przestrzenne, czyli wprowadzenie zapisów minimalizujących ryzyka utraty najważniejszych wartości:

- życia, zdrowia, ochrony mienia, pracy czy godności ludzkiej. W urbanistyce problem bezpieczeństwa ujmuje się jako:
- strategiczny aspekt rozwoju przestrzennego w kontekście globalnych wyzwań cywilizacyjnych oraz zagrożeń bezpieczeństwa publicznego w związku z narastającymi konfliktami społecznymi i niemal ustawicznym ryzykiem konfliktów politycznych;
- bezpieczeństwo „konstrukcji urbanistycznej”, czyli odporność struktury przestrzennej miasta na zagrożenia o charakterze naturalnym (powódzie, zjawiska osuwiskowe, inne klęski żywiołowe);

- charakterystyka struktury urbanistycznej pod kątem kryterium utrzymania bezpieczeństwa energetycznego, spełniania wymagań w zakresie obronności państwa oraz rozwiązań projektowych wymaganych w związku z zasadami zarządzania kryzysowego¹⁰;
- ocena rozwiązań projektowych w planowaniu przestrzennym dotyczących poszczególnych zespołów i obiektów architektoniczno-urbanistycznych w świetle norm dotyczących ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia a także potrzeb osób niepełnosprawnych;
- problemy modelowania zjawisk stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa w miastach; (np.: zmiany klimatyczne oraz innowacje w zakresie rozwiązań energooszczędnych (modele oceny ryzyka i zarządzanie ryzykiem a planowanie przestrzenne itp.);
- uwzględnianie kryterium bezpieczna w projektowaniu i planowaniu przestrzeni publicznej w świetle badań nad wpływem uformowań przestrzennych na zachowania społeczne.

2.5. Wartości estetyczne

Dyscyplina naukowa: „architektura i urbanistyka” dostarcza wiele dowodów, że okresy świetności w historycznej linii rozwoju miast znaczone są założeniami architektoniczno-urbanistycznymi projektowanymi i budowanymi w myśl koncepcji, które oceniane z perspektywy historycznej uznawane są jako kompozycje wyjątkowo wartościowe pod względem estetycznym. Właśnie te wartości wpływały i wpływają decydująco na pozycję danego miasta na rynku miast – zwłaszcza w sferach kultury i turystyki ale także nauki i edukacji. Również teoria marketing terytorialny potwierdza ważną rolę wartości estetycznych i kompozycyjnych w budowaniu pozytywnego wizerunku miasta a w rezultacie, ich wpływ na kondycję gospodarczą miasta. Innymi słowy, związek między walorami estetycznymi architektury miasta a jego wizerunkiem ma korzystny wpływ na dobrobyt jego mieszkańców. Z przesłanek tych wynika również rola, jaką w integrowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa odgrywać będą względy, którymi kieruje się architektura krajobrazu. Dotyczy to także roli parków rzecznych w kompozycji urbanistycznej Krakowa oraz traktowanie wartości estetycznych i kompozycyjnych jako ważnych kryteriów oceny sytuacji strategicznej w zakresie atrakcyjności środowiska zamieszkania i wypoczynku.

2.6. Wartości społeczne przestrzeni zamieszkania

Wartości społeczne przestrzeni urbanistycznej to jej cechy ważne dla jakości życia społecznego. Inaczej można je określać jako wartości znaczące dla tzw. przestrzeni społecznej. Socjologowie pojęcia tego używają dla wyrażenia atrybutów zagospodarowania przestrzeni urbanistycznej, które sprzyjają kontaktom społecznym oraz sprawiają, że dana zbiorowość utożsamia się z tą przestrzenią. Szczególnymi rodzajami przestrzeni społecznej są: centrum miasta, centra dzielnicowe i osiedlowe. Podstawowym rodzajem przestrzeni społecznej są różne formy przestrzenne środowiska zamieszkiwania. Istotnymi elementami sformułowanej tu polityki przestrzennej są dwa założenia:

- budowanie sieci przestrzeni publicznej odznaczającej się odpowiednią jakością będzie czynnikiem sprzyjającym integracji społecznej (sieć przestrzeni publicznej jako jeden z trybów integracji struktury urbanistycznej);

¹⁰ Por.: Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, (Dz. U. z 2007 r. Nr. 89, poz. 590 z późn. zm.).

- interpretacja potencjału integracji społecznej jest jednym z kryteriów wyznaczania strukturalnych jednostek urbanistycznych;
- jednostki strukturalne będą tworzyć zespoły funkcjonalno-przestrzenne odpowiednio wyposażone w infrastrukturę społeczną a jej rozmieszczenie w skali miasta będzie w miarę sprawiedliwe;
- wyniki analizy zmian w wartości społecznej przestrzeni należy do podstawowych uwarunkowań strategii rewitalizacji obszarów dotkniętych procesami degradacji.

2.7. Wartości ekonomiczne przestrzeni

Wśród przesłanek polityki rozwoju terytorialnego – polityki przestrzennej w szczególności – wartości ekonomiczne przestrzeni traktowane są szerzej niż wynikałoby to z ustawowej definicji wartości nieruchomości, która zawęża to pojęcie do wartości rynkowej, czyli do ceny. Nie oznacza to jednak, że ustalenia polityki przestrzennej mogą być formułowane w oderwaniu od reguł rządzących rynkiem nieruchomości. Wręcz przeciwnie, uznaje się, że między polityką przestrzenną a rynkiem nieruchomości istnieją sprzężenia zwrotne. Ustalenia tej polityki uwzględniają zmiany na rynku nieruchomości a do zadań polityki przestrzennej należy również oddziaływanie na ten rynek w sposób odpowiadający szeroko rozumianym interesom Miasta. Przykładowo, ten sposób myślenia należy zwłaszcza do tych założeń polityki przestrzennej, które wiążą się z programem rewitalizacji Miasta Krakowa. Można również przyjąć, że polityki Miasta w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej wpłyną korzystnie na rozwój przedsiębiorczości, a to – w konsekwencji – będzie również pozytywnie wpływać na zmiany na rynku nieruchomości – między innymi za sprawą efektu aglomeracyjnego.

Zgodnie z katalogiem wartości określonych art. 1 ust.2 Ustawy, w planowaniu przestrzennym należy uwzględniać również walory ekonomiczne przestrzeni (pkt. 6). W art., 2 tej Ustawy znajdujemy definicję legalną owych walorów stanowiącą, że „należy przez to rozumieć te cechy przestrzeni, które można określić w kategoriach ekonomicznych”¹¹. Patrząc na politykę przestrzenną z takiej perspektywy wyartykułować należy następujące okoliczności, które powinny wpływać na sformułowania strategii rozwoju w nawiązaniu do sformułowanych już ustaleń dotyczących kierunków zmian w zagospodarowaniu przestrzennym:

- W kategoriach ekonomicznych przestrzeń jest zasobem rzadkim, dlatego w strategiach rozwoju terytorialnego Krakowa kwestią szczególnie istotną będzie sformułowanie różnych polityk sektorowych tak, aby ich wdrażanie prowadziło do efektów spójnych z zasadą koncentracji obowiązującą w polityce przestrzennej;
- Przestrzeń jest jednym z najważniejszych czynników produkcji, czyli wytwarzania różnych dóbr;
- Rozważając alternatywne sposoby potencjalnych form użytkowania przestrzeni, czyli różne możliwości wytwarzania dóbr ekonomicznych w określonych lokalizacjach należy uwzględniać konsekwencje tych decyzji w kontekście podziału na konsumpcje obecną i przyszłą (*istotny element strategii zrównoważonego rozwoju*) oraz skutków, jakie z owych decyzji wynikają dla

¹¹ Tym samym Ustawodawca odnosi nas do podstawowych kategorii ekonomii, czyli nauki „o tym jak jednostki i społeczeństwo decydują o wykorzystaniu rzadkich zasobów – które mogą mieć także inne, alternatywne, zastosowania – w celu wytwarzania różnych dóbr – w celu wytwarzania różnych dóbr i rozdzielania ich na konsumpcję, obecną lub przyszłą, pomiędzy różne osoby i różne grupy w społeczeństwie”.

poszczególnych osób i różnych grup społecznych (*kwestia sprawiedliwości społecznej jako istotnego kryterium ekonomii – a w konsekwencji gospodarki przestrzennej*).

Na gruncie doktryny ekonomicznej podkreśla się ścisły związek między atrybutami lokalizacji i polityką lokalizacyjną a rentą ekonomiczną, użytecznością i dostępnością danej przestrzeni / miejsca. W ten sposób wyraża się – między innymi – związek między wartością ekonomiczną przestrzeni a polityką transportową miasta. Wynika stąd również zasada zwiększania intensywności zabudowy (w konsekwencji: intensywności użytkowania) w miejscach o bardzo dobrej dostępności – czyli w rejonach uznanych jako „węzły zintegrowanego transportu”.

W polityce przestrzennej ocena wartości użytkowej i ekonomicznej i jej wpływ na racjonalność decyzji przestrzennych wiążą się z analizami kosztów i korzyści, jakie można przypisać do konkretnych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. To z kolei prowadzi do fundamentalnej dla gospodarki przestrzennej kwestii oceny kosztów zewnętrznych a w konsekwencji zmusza podejmujących decyzje w planowaniu przestrzennym do każdorazowego rozstrzygnięcia co najmniej trzech podstawowych grup dylematów ekonomii miasta a zarazem dylematów polityki przestrzennej:

- Wątpliwości jakie teoria ekonomiczna wiąże z problemem znalezienia właściwej odpowiedzi na konieczność regulowania rynku (także rynku nieruchomości) w związku z jego „ułomnościami” / „niedoskonałościami” a jednocześnie koniecznością respektowania zasady wolności ekonomicznej również w sferze gospodarowania przestrzenią¹².
- Potencjalnych konfliktów, jakie rysują się między „naturalnym” prawem właściciela do czerpania korzyści ekonomicznych z tytułu posiadania ziemi / nieruchomości a koniecznością wprowadzenia niezbędnych ograniczeń w sytuacjach, kiedy proponowana przez niego forma ekonomicznego wykorzystania przestrzeni stałaby w sprzeczności z ochroną wartości wysoko cenionych;
- Sprzeczności między obserwowaną u wielu inwestorów budowlanych tendencją do uzyskania szybkich korzyści w danych warunkach koniunktury rynkowej, co wiąże się czasem z zabudowaniem terenu w sposób nieodpowiednim do „optymalnego wykorzystania walorów ekonomicznych danej przestrzeni”, a odpowiedzialnością władzy publicznej do takiego określenia reguł gry, które sprzyjają respektowaniu obowiązującej w teorii rozwoju nieruchomości zasady, w myśl której ustalenia dotyczące przyszłego przeznaczeniu terenu powinny odpowiadać „najlepszeemu użytkowaniu”. Zasada ta przekłada się zarówno na rodzaje użytkowania terenu jak i jego intensywność (intensywność zabudowy, wysokość zabudowy, inne wskaźniki dotyczące intensywności wykorzystania terenu).

Prawo koncentracji to podstawowe prawo rządzące procesami urbanizacyjnymi¹³, zatem polityka przestrzenna ma – przede wszystkim – określać podstawowe kierunki koncentracji tych procesów. Kierunki te wiążą się z charakterystyką geometrii układów komunikacyjnych i systemów

---

¹² Dotyczy to przykładowo takich „ułomności” rynku jak: działanie monopolu, wpływ efektów zewnętrznych, okresowe kryzysy (np. eksplozje inflacji lub bezrobocia), wpływ percepcji społecznej w zakresie oceny podziału dochodów na zachowania wyborców (zwłaszcza polityczne wyniki wyborów). Jest to odzwierciedlenie dylematu doktrynalnego, jaki oddziela podejścia ekonomii liberalnej od ekonomii uznającej zasadność stosunkowo sporego obszaru interwencji władzy publicznej w życie gospodarcze. Można założyć, że zasada rozwoju zrównoważonego jest doktryną ekonomiczną uznającą celowość stosunkowo sporego marginesu interwencji w imię zasady sprawiedliwości międzypokoleniowej.

¹³ Wg. prof. T. Zipsera, w gospodarce przestrzennej prawo koncentracji to swego rodzaju: „niewidzialna ręka koncentracji” – czyli odpowiednik „niewidzialnej ręki rynku”.

infrastruktury technicznej. Największy potencjał dla koncentrowania zabudowy mają miejsca o najlepszej dostępności. Decyzje polityki przestrzennej polegające na wyborze miejsc węzłowych mających najlepsze warunki dla pełnienia funkcji centrów rozwoju odpowiadają strategiom budowania policentryczności metropolitalnej struktury przestrzennej. W przypadku Krakowa, strategia ta jest jednym z ważniejszych założeń polityki przestrzennej – niejako spinającym politykę przestrzenną miasta i regionu. Prawidłowości te stanowiąc będą o logice formy urbanistycznej obszaru funkcjonalnego zwanego obszarem metropolitalnym. Wpływają na rozstrzygnięcia polityki przestrzennej odpowiadające kolejnemu kluczowemu zadaniu planowania przestrzennego: integracji struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. W skali obszaru metropolitalnego najważniejsze kierunki integracji strukturalnej odpowiadają najważniejszym powiązaniom miasta z otoczeniem: z lotniskiem w Balicach i nowym węzłem logistycznym i centrum usługowym projektowanym w rejonie objętym projektem strategicznym zwanym „Nowa Huta – Wschód”.

3. Infrastruktura techniczna i nowe wzorce mobilności

Wzorce mobilności należą do najbardziej charakterystycznych wyznaczników życia miejskiego i najważniejszych czynników budujących formę urbanistyczną. Jest też zależność odwrotna. Takie cechy formy urbanistycznej jak: intensywność i zwartość zabudowy, powtarzające się schematy użytkowania terenu, geometria siatki ulic, morfologia tkanki, rozmieszczenie ognisk aktywności, rozkład wartości gruntów oraz przestrzenna struktura własności, mają wpływ na sieć kontaktów i logikę powiązań, a w konsekwencji na wzorce ruchliwości przestrzennej (mobilność) i transportochłonność układu urbanistycznego. Zasadę akcentowania miejsc węzłowych interpretuje się zarówno jako postulat kompozycyjny nakazujący artykułowanie miejsc o szczególnym znaczeniu symbolicznym, estetycznym itp., ale także jako logiczną konsekwencję zasady „*zrównoważonej mobilności*” wyrażającą się postulatem zwanym czasem zasadą „*drzewa dostępności*” i kojarzącym trzy parametry: dostępność komunikacyjną miejsca, intensywność ruchu i intensywność zabudowy. W myśl tych zasad należy:

- najwyższe budynki koncentrować wokół punktu o największej dostępności (np. skrzyżowanie dwóch linii transportu zbiorowego),
- ograniczać stopniowo wysokość dalszych obiektów (gradacja wysokości),
- przestrzenie otwarte komasować w miejscu o najwyższym natężeniu ruchu, a stworzoną w ten sposób wspólną dla wielu budynków przestrzeń publiczną umiejscowić pod poziomem ulicy.

W ten sposób tworzy się pewien typ struktury sieciowo – klastrowej a jednocześnie zwiększają się szanse kreowania nowych znaków rozpoznawczych w panoramie przestrzeni metropolitalnej. Szczególna rola w tej mierze powinna przypadać miejscom położonym wokół przystanków kolejowych – także w strefie podmiejskiej.

4. Polityka miejska i planowanie zintegrowane

4.1. Rewitalizacja urbanistyczna

Tu kwestią kluczową jest przeprowadzenie zobiektywizowanej (czyli nie ograniczającej się do badań opinii społecznej, ale popartej wnikliwymi studiami) oceny efektów działań w zakresie rewitalizacji Miasta Krakowa.

4.2. Wsparcie informacyjne i badawcze

„ Białe plamy” / słabe punkty

Źródła zanieczyszczeń

Przestrzeń społeczna i kontakty społeczne

Życie kulturalne miasta (osiągnięcia)

Środowisko zabytkowe

Mieszkalnictwo w zasobach komunalnych i budownictwo komunalne

Usługi i urządzenia dot. bezpieczeństwa

Transport (zwłaszcza szanse i zagrożenia)

Efekty rewitalizacji

Przypomnienie wskazań metodycznych

- Wskaźniki
- Instrumenty polityki miejskiej
- Diagnoza zarządzania daną sferą życia miejskiego

Problem parametryzacji i odniesienia do jednostek urbanistycznych (dzielnice, jednostki strukturalne, inne jednostki) → potrzeba nowego Atlasu Krakowa!

5. **Atrakcyjność krakowskiego środowiska zamieszkania – w stronę syntezy: środowisko zamieszkania a idea *Miasta Inteligentnego***

- Wnioski z analiz sektorowych wykonanych przez Wydziały UMK
- Wnioski z analiz sektorowych wykonanych na zlecenie UMK
- Wnioski wynikające z dyskusji prowadzonych w ramach obszaru strategicznego „Środowisko zamieszkania i wypoczynku”
- Wnioski wynikające z analizy SWOT
- Wnioski wynikające z porównań wymienionego wyżej materiału diagnostycznego z analizami i ocenami zawartymi w „Projekcie Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa”

Idea miasta inteligentnego jako punkt odniesienia w ocenie atrakcyjności Krakowskiego środowiska zamieszkania.

W Krakowie, o atrakcyjności zamieszkania decyduje osobliwa kombinacja czynników kształtujących atmosferę miasta. Aura zabytkowości i przywiązania do tradycji – czy nawet spora doza

konserwatyzmu – a także uroki krajobrazu miejskiego, wchodzą tu w rodzaj „reakcji chemicznej” z „żywiołami młodości” charakterystycznymi dla środowisk akademickich i stają się niejako naturalnym podglebieniem dla różnorodnych przejawów kulturalnego życia miasta. W rezultacie można tu mówić o bogatym środowisku kreatywności. To z kolei, pozwala traktować Kraków jako „miasto kreatywne”. Obie te sfery: zabytkowości i kreatywności, wyznaczają funkcjonalną tożsamość Krakowa. To daje logiczną podstawę aby w konstruowaniu strategicznej wizji rozwoju Krakowa uwzględnić ideę „miasta inteligentnego”.

Część II - ANALIZA SWOT

1. Środowisko i infrastruktura

Silne strony
Mocna pozycja zabytkowego centrum Krakowa na Liście Światowego Dziedzictwa
Atrakcyjne środowisko dziedzictwa kulturowego; walory estetyczne w relacjach: architektura - krajobraz
Zachodni klin atrakcyjnej krajobrazowo zieleni dotykający historycznego centrum
<i>Genius Loci</i>
Coraz częstsze oznaki utożsamiania się mieszkańców z miejscem zamieszkania
Słabe strony
Zanieczyszczenie środowiska a zwłaszcza katastrofalny stan powietrza atmosferycznego; interwencja publiczna mająca przeciwdziałać tym zjawiskom jest nieskuteczna (zwłaszcza nieskuteczne są działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji)
Wysoki wskaźnik przestępczości. Program „Bezpieczna Przestrzeń” realizowany jest w ograniczonym zakresie a zatrudnienie w komisariatach policji i w straży miejskiej spada.
Wzrost wielkości wskaźnika liczby osób bezdomnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, przy jednoczesnym przekroczeniu tego wskaźnika w stosunku do poziomu średniej krajowej.
Realizacja zadań służących pokonywaniu barier dla osób niepełnosprawnych nie nadąża za wzrostem liczby niepełnosprawnych (20% populacji Krakowa)
Brak polityki mieszkaniowej przeciwdziałającej wyludnianiu historycznego centrum wpływa negatywnie na jego tożsamość kulturową
W środowisku zabytkowym wzrasta liczba wykluczonych – także z powodu barier architektonicznych.
Postępująca degradacja środowiska zamieszkania w zespołach zabytkowych w związku z rosnącym poziomem hałasu
Przestarzała technologia budowy ciepłociągów magistralnych na 45% sieci w pobliżu źródeł
Szanse
Potencjał rekreacyjny strefy podmiejskiej (Jurajskie Parki Krajobrazowe, Puszcza Niepołomska)
Upowszechniający się w Polsce aktywny i zdrowy model życia oraz towarzyszący temu wzrost popytu na produkty miejskie związane z aktywnymi formami wypoczynku;
Przyjęcie przez RM Programu Ochrony Przed Powodzią w Dorzeczu Górnej Wisły i dobre perspektywy jego finansowania
Zagrożenia
Zagrożenia dla zdrowia mieszkańców wywołane niedotrzymaniem norm jakości powietrza w układzie regionalnym (zewnętrznymi źródłami emisji)
Zagrożenia wywołane niekorzystnymi zmianami klimatu.
Niebezpieczeństwo wystąpienia katastrof przyrodniczych, głównie powodzi; możliwość wystąpienia powodzi o wysokości fali wody tysiącletniej.
Nasilające się procesy suburbanizacji, wyludnianie się centrum i negatywne skutki społeczno-ekonomiczne i finansowe (erozja bazy podatkowej miasta) tego procesu.
Zagrożenia powodziowe wynikające ze zmniejszania się retencyjności zlewni Górnej Wisły
Znaczącemu wzrostowi odsetka osób niepełnosprawnych nie towarzyszy odpowiedni wzrost inwestycji mających na celu pokonywanie barier architektonicznych
Strukturalne dysfunkcje rozwojowe wywołane rosnącą polaryzacją środowiska społecznego.

2. Formy i funkcje

Silne strony
Atrakcyjne przestrzenie publiczne w zabytkowym centrum
W Krakowie wartości kulturowe przekładają się na pozytywne reakcje rynku nieruchomości i innych rynków
Korzystne efekty wdrażania Uchwały RM w sprawie utworzenia w zabytkowym centrum parku kulturowego.
Słabe strony
Postępująca degradacja terenów zielonych: „kurczenie” się terenów zielonych zajmowanych pod zabudowę oraz zły stan utrzymania terenów zieleni miejskiej i osiedlowej (np.: karygodny stan parku im Bednarskiego)
Niski standard przestrzeni publicznych poza historycznym centrum. W większości osiedli mieszkaniowych brak przestrzeni publicznych. Poza zabytkowym centrum poziom estetyki przestrzeni publicznych jest niski.
Za mało uwagi poświęca się właściwemu zagospodarowaniu takich miejsc wypoczynkowych jak otoczenie zalewów i stawów ¹⁴ a także ważnych ciągów rekreacyjnych takich jak np. trasa spacerowa na Kopiec Kościuszki, Kopiec Piłsudskiego, otoczenie Kopca Krakusa itp. a także ciągów zieleni wzdłuż rzeki Wisły i jej dopływów (zwłaszcza: zdegradowany i źle zagospodarowany jest obszar pomiędzy ul. Kościuszki a Wisłą; i tereny zielone wzdłuż Wisły w rejonie Grzegórzek – okolice Fortu Luneta). Potencjał rekreacyjny tych obszarów jest niewykorzystany a przestrzenie te ulegają postępującej degradacji.
Zbyt mały zasób gruntów przeznaczonych pod komunalne budownictwo mieszkaniowe i zbyt ograniczone środki na ten cel.
Szanse
Oznaki korzystnych zmian na rynku nieruchomości (ożywienie na rynku mieszkaniowym)
Zagrożenia
Brak skutecznych ograniczeń systemowych w inwestowaniu na terenach zielonych - lub też – symetrycznie zbyt słabe zachęty dla inwestorów zainteresowanych projektami przebudowy terenów już zabudowanych.
Nikłe wsparcie mieszkalnictwa ze strony państwa
Brak rozwiązań systemowych, które umożliwiłyby znaczące zwiększenie dynamiki działań samorządu w zakresie wykup terenów niezbędnych dla budowy mieszkań komunalnych i infrastruktury publicznej – w tym także przestrzeni publicznych
Pomimo wzrostu nakładów GMK na likwidację barier architektonicznych wzrastać będzie ilość osób wykluczonych z tego powodu. Dotyczy to zwłaszcza mieszkańców budynków zabytkowych.

¹⁴ Por.: raport CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej Sp. z o. o. pt. „Mieszkańcy Krakowa. Opinie na temat życia w mieście”, październik 2013, str. 76.

3. Usługi publiczne

Silne strony
Atrakcyjna i stosunkowo bogata oferta kulturalna
Korzystny wpływ środowiska akademickiego na zamieszkanie i wypoczynek
Mocna pozycja krakowskich liceów ogólnokształcących
Efekty w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej umożliwiają organizowanie dużych imprez sportowych i widowiskowych
Jeden z wyższych wskaźników liczby miejsc w domach pomocy społecznej (DPS) w Krakowie na tle innych miast polskich
Słabe strony
Braki inwestycyjne w zakresie usług kultury – zwłaszcza brak filharmonii spełniającej odpowiednie standardy architektoniczno-budowlane
Duża dysproporcja pomiędzy kulturą tzw. wysoką, opartą na spektakularnych wydarzeniach w skali metropolitalnej a tym, co się dzieje w zakresie kultury na bazie zdegradowanej, często „po peerelowskiej”, kulturotwórczej infrastruktury osiedlowej. Ta ostatnia wykazuje duże niedostatki.
Słaba dostępność przestrzeni publicznej dla realizacji przedsięwzięć artystycznych w środowiskach lokalnych.
Współpraca lokalnych klubów osiedlowych domów kultury z organizacjami pozarządowymi jest niewystarczająca
Spadek wielkości wskaźnika liczby miejsc w placówkach zapewniających schronienie osobom bezdomnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brak dostatecznych środków finansowych przeznaczanych na usługi w zakresie ochrony zdrowia
Niewystarczająca infrastruktura oświatowa na nowych, rozrastających się osiedlach mieszkaniowych, zwłaszcza brak miejsc w przedszkolach.
Szanse
Możliwość korzystania z dotacji na rozwój i rozbudowę obiektów sportowych oraz popularyzację sportu w ramach środków centralnych i UE;
Realizacja programów ministerialnych zaproponowanych w Strategii Rozwoju Sportu w Polsce.
Powszechne postrzeganie sportu jako cennych form edukacji dzieci i młodzieży generuje popyt na rynku usług w zakresie sportu i aktywnych form wypoczynku oraz uzasadnia finansowanie odpowiednich projektów podejmowanych przez samorząd;
Możliwość uzyskania środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.
Zagrożenia
Niekorzystne zmiany w strukturze społeczno-ekonomicznej będą powiększały niedobory w zakresie dostępu do usług publicznych – zwłaszcza w zakresie ochrony zdrowia
Szczególnie dotkliwy może okazać się deficyt usług publicznych dla osób niepełnosprawnych
Niestabilność systemu prawnego w zakresie systemu pomocy społecznej

4. Transport i mobilność

Silne strony
Korzystne efekty realizacji strategicznego projektu KCK w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej centrum miasta
Poprawa połączeń: centrum – lotnisko.
Spadek udziału samochodów osobowych w przewozach przy jednoczesnym wzroście udziału komunikacji zbiorowej
Słabe strony
Stosunkowo niski poziom integracji strukturalnej: za mało mostów, braki powiązań komunikacyjnych o kluczowym znaczeniu dla podstawowego układu drogowo-ulicznego (III obwodnica nadal niedokończona, itp)
Bardzo zły stan dróg miejskich.
Szanse
Resortowe deklaracje o budowie drogi tranzytowej w trasie S7 – jeśli będą dotrzymane – mogą doprowadzić do realizacji inwestycji drogowych niezbędnych dla wyprowadzenia uciążliwego tranzytu z obszarów mieszkaniowych.
Zagrożenia

5. Rewitalizacja i rehabilitacja

Silne strony
Korzystne efekty rewitalizacji krakowskiego Zabłocia
Korzystne efekty zewnętrzne realizacji strategicznego projektu przebudowy KCK
Efekty w zakresie rewitalizacji Kazimierza – zwłaszcza budowa Muzeum Inżynierii Miejskiej
Słabe strony
Nadmierne zawężanie zakresu tematycznego projektów rewitalizacji a zwłaszcza społecznych aspektów tego procesu – i odwrotnie – zbyt często rewitalizację zdegradowanych terenów przemysłowych zawęża się do przedsięwzięć komercyjnych, których program zubaża potencjał przestrzeni społecznej i prowadzi do wypierania przestrzeni publicznej przez przestrzeń prywatno-publiczną.
Brak konsekwencji we wdrażaniu programu rewitalizacji zdegradowanych osiedli mieszkaniowych
Brak konsekwencji we wdrażaniu programu rewitalizacji „Starej Nowej Huty”
Szanse
Rosnąca presja i determinacja Związku Miast Polskich na władze centralne aby doprowadzić do uchwalenia ustawy o rewitalizacji miast
Możliwość pozyskiwania i wykorzystania środków unijnych na rewitalizację obszarów przemysłowych.
Zagrożenia
Brak odpowiednich rozwiązań ustawowych, niezbędnych dla systemowego wspierania procesów rewitalizacji i rehabilitacji obszarów zdegradowanych